Baile Seirbhíse Gaeltachta

Plean Teanga Thrá Lí

2021-2028

Clár na nÁbhar

1. Réamhrá 2
2. Cúlra an Phróisis Pleanála Teanga 3
3. Sonraí na Ceanneagraíochta 6
4. Fís agus Mór-Aidhmeanna 8
5. Ullmhú an Phlean 8
6. Torthaí an taighde 10
7. Bearta an Phlean Teanga 53
8. Costais agus Maoiniú 97
9. Forbairt Feasachta agus Poiblíocht 99
10. Feidhmiú agus Monatóireacht 100
11. Aguisín 1: Léargas ar bhaile Thrá Lí
12. Aguisín 2: Eolas Cáilíochtúil ón Taighde

RÉAMHRÁ

Focal ón gCathaoirleach

Mar chathaoirleach ar choiste Thrá Lí le Gaeilge, ba mhaith liom mo mhíle buíochas a ghabháil le gach duine a bhí bainteach le forbairt an Phlean seo; le Foras na Gaeilge a thionscnaigh an obair seo ar dtús agus a thug gach tacaíocht dúinn agus sinn ag cur an Phlean le chéile; le Roibeard Ó hEartáin, Oifigeach Gaeilge Chomhairle Contae Chiarraí, tráth dá raibh, a d'eagraigh na cruinnithe poiblí agus a thug a chuid ama go fial le gach gné d'fhorbairt an Phlean seo; le baill an Choiste Chomhairligh, le Breandán Ó Caoimh a chuir próifíl ar Thrá Lí le chéile dúinn, le Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí (BOO Chiarraí) a d'aontaigh a bheith ina Cheanneagraíocht agus le hAoife Ní Chonchúir, Oifigeach Gaeilge BOO Chiarraí a chuir an Plean le chéile.

Gabhaim buíochas ar leith le muintir Thrá Lí a thug a gcuid ama dúinn, a líon ceistneoirí, a d'fhreastail ar ócáidí agus a léirigh a gcuid tacaíochta do chur chun cinn na Gaeilge ar an mbaile. Tá súil againn go bhfuil an méid atá sa phlean seo ionadaíoch oraibh agus go dtabharfaidh na bearta atá ann deis daoibh breis Gaeilge a úsáid in bhur saol sa bhaile, sa phobal, san obair agus sa saol laethúil i dTrá Lí.

Táimid ag súil go mór leis an gcéad chéim eile den phróiseas seo, is é sin tabhairt faoi na bearta ar fad sa phlean seo a chur i bhfeidhm agus a neadú sa ghnáthshaol i dTrá Lí. Scaoilfimid faoi le misneach agus le dúthracht.

Pádraig Mac Fheargusa, Cathaoirleach Thrá Lí le Gaeilge

Ráiteas ón gCoiste Stiúrtha

Chuireamar romhainn mar Choiste Stiúrtha ar Phlean Teanga Thrá Lí, plean teanga a chur le chéile de réir na dtreoracha a bhí eisithe dúinn ag Foras na Gaeilge le haghaidh Bailte Seirbhíse Gaeltachta; plean a bheadh soiléir, oiriúnach, inmharthanta, éifeachtach agus fadradharcach. An chéad tasc a bhí romhainn ná aontú ar fhís agus ar aidhmeanna don Phlean:

> Ár bhfís:
>
> Cur le húsáid na Gaeilge sa teaghlach, sa phobal, sa chóras oideachais, san earnáil ghnó agus san earnáil phoiblí.
>
> Ár n-aidhmeanna:

- Deiseanna a chruthú do dhaoine cur lena gcumas sa Ghaeilge.
- Deiseanna a chruthú do dhaoine an Ghaeilge a úsáid ina saol laethúil.
- Feiceálacht na Gaeilge ar an mbaile a ardú.

Táimid ag súil go dtacaíonn gach beart sa phlean seo le fíorú na n-aidhmeanna sin. Leagamar amach na bearta de réir réimsí ar leith den saol - oideachas, an óige, an pobal, na healaíona, spórt, an earnáil ghnó agus an earnáil phoiblí – agus bhunaíomar iad ar thorthaí an taighde a rinneamar le pobal Thrá Lí. Bhíomar ag brath ar shaineolas agus ar thacaíocht ó fhoinsí difriúla agus tá buíochas ar leith ag dul d'Ursula Ní Shabhaois ó Fhoras na Gaeilge agus d'Ann Ó Dwyer ó BOO Chiarraí a bhí ar fáil le treoir agus moltaí a thabhairt ag gach staid den phróiseas.

Tá baile Thrá Lí ar thairseach Ghaeltacht Chorca Dhuibhne agus é ina áit chónaithe, áit oibre agus áit siopadóireachta ag go leor do mhuintir na Gaeltachta sin. Tá súil againn go mbeidh an Plean seo ina dhroichead idir an dá phobal agus ina dheis do mhuintir Thrá Lí a ndea-thoil, a mbá agus a gcumas sa Ghaeilge a léiriú agus a cheiliúradh.

Cúlra an Phróisis Pleanála Teanga

Bunaíodh Trá Lí le Gaeilge chun Plean Teanga do Thrá Lí a chur le chéile agus a fheidhmiú. An aidhm atá leis an bPlean Teanga ná cur le húsáid na Gaeilge sa teaghlach, sa phobal, sa chóras oideachais, san earnáil ghnó agus san earnáil phoiblí. Tá maoiniú ar fáil ó Fhoras na Gaeilge chun Plean Teanga Thrá Lí a chur le chéile ón uair gur aithníodh an baile mar **Bhaile Seirbhíse Gaeltachta** atá ag freastal ar Ghaeltacht Chorca Dhuibhne agus Uíbh Ráthach.

Is éard atá i gceist leis na Bailte Seirbhíse Gaeltachta ná bailte atá suite i Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta nó taobh leo agus a bhfuil ról suntasach acu maidir le seirbhísí poiblí, saoráidí áineasa, sóisialta agus tráchtála a sholáthar do na limistéir sin. Tabharfar aitheantas faoi Acht na Gaeltachta 2012 do Bhailte Seirbhíse Gaeltachta ach pleananna teanga a bheith aontaithe leis na pobail sna bailte éagsúla i gcomhréir leis na critéir phleanála teanga forordaithe.

Sa cháipéis cheannródaíoch **Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030** rinneadh moltaí i leith straitéisí pleanála teanga a chur i bhfeidhm i réimsí éagsúla an tsaoil. Cruthaíodh **Acht na Gaeltachta 2012** a chuir bonn reachtúil faoi na straitéisí pleanála teanga a bhí le cur i bhfeidhm. Leagadh amach san Acht sin na coincheapa a bhain le Limistéirí Pleanála Teanga, Bailte Seirbhíse Gaeltachta agus le Líonraí Gaeilge.

Tá 26 Limistéir Pleanála Teanga aitheanta sa tír, 15 Baile Seirbhíse Gaeltachta agus 5 Líonra Gaeilge (féach tábla thíos). Beidh físeanna agus aidhmeanna na bpleananna éagsúil ó limistéir phleanála teanga go Baile Seirbhíse Gaeltachta go Líonra Gaeilge agus iad ag freastal ar phobail

ag a bhfuil riachtanais éagsúla ach iad araon ag cruthú breis spáis don Ghaeilge i réimsí éagsúla den saol.

Limistéir Phleanála Teanga	Dún na nGall (8)	Tuaisceart Dhún na nGall Cloich Cheann Fhaola Toraigh Gaoth Dobhair, Rann na Feirste, Anagaire agus Loch an Iúir Na Rosa Árainn Mhór An Ghaeltacht Láir Dún na nGall Theas
	Maigh Eo (2)	Maigh Eo Thuaidh Maigh Eo Thiar
	Gaillimh (10)	Dúiche Sheoigheach agus Tuar Mhic Éadaigh Conamara Láir Ceantar na nOileán Cois Fharraige Maigh Cuilinn An Cheathrú Rua Cathair na Gaillimhe An tEachréidh Bearna agus Cnoc na Cathrach Oileán Árainn
	Ciarraí (2)	Ciarraí Thiar Ciarraí Theas
	Corcaigh (2)	Múscraí Cléire
	Port Láirge (1)	Na Déise
	An Mhí (1)	Ráth Chairn agus Baile Ghib
Bailte Seirbhíse Gaeilge	Dún na nGall (3)	Leitir Ceanain An Clochán Liath Baile Dhún na nGall
	Maigh Eo (3)	Béal an Mhuirthead Baile an Róba Caisleán an Bharraigh
	Gaillimh (2)	Cathair na Gaillimhe An Clochán

	Ciarraí (2)	Trá Lí Cathair Saidhbhín
	Corcaigh (2)	Cathair Chorcaí Maigh Chromtha
	Port Láirge (1)	Dún Garbhán
	An Mhí (2)	An Uaimh Baile Átha Buí
Líonraí Gaeilge	Baile Átha Cliath (1)	Cluan Dolcáin
	An Clár (1)	Inis
	Gaillimh (1)	Loch Riach
	Aontrom (1)	Iarthar Bhéal Feirste
	Doire (1)	Carn Tóchair

Sonraí na Ceanneagraíochta

Iarradh ar **Bhord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí** (BOO Chiarraí) iarratas a chur isteach le bheith ina cheanneagraíocht do scríobh Phlean Teanga Thrá Lí ag cruinniú poiblí ar an mbaile i mí na Samhna 2017 agus rinne an eagraíocht é sin. Reáchtáladh dhá chruinniú poiblí an t-am sin chun deis a thabhairt don phobal a bheith páirteach sa phróiseas chun Trá Lí a fhorbairt mar Bhaile Seirbhíse Gaeltachta. D'fhreastail timpeall 30 duine ar na cruinnithe sin le hionadaithe i láthair ó eagraíochtaí éagsúla mar Chonradh na Gaeilge, NEWKD, Cumann Lúthchleas Gael, Comhairle Contae Chiarraí, Tralee Chamber Alliance, Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, Institiúid Teicneolaíochta Thrá Lí, An Garda Síochána, Comhaltas Ceoltóirí Éireann, Gaelcholáiste Chiarraí, lucht gnó agus daoine aonair. Tar éis an dara cruinniú, rinne BOO Chiarraí iarratas le Foras na Gaeilge a bheith ina cheanneagraíocht agus glacadh leis an iarratas sin.

<u>Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí</u>

> *Is é misean Bhord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, i gcomhar le gníomhaireachtaí oideachais agus oiliúna eile agus le comhlachtaí forbartha pobail, sochaí foghlama i gCiarraí a chruthú agus a fhorbairt agus a chur chun cinn. Ar an ábhar sin, beidh rochtain acu siúd a bhfuil cónaí orthu i gCiarraí ar an oideachas agus ar an oiliúint a theastaíonn uathu dá riachtanais phearsanta, shóisialta, chultúrtha, eacnamaíochta agus shibhialta.*

Tá taithí fhairsing ag Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí (BOO Chiarraí) a bheith ag tacú le agus ag rialú tionscnaimh phobal-bhunaithe agus tionscnaimh óige. Faoi Acht na mBord Oideachais agus Oiliúna 2013, ceann de na príomhfheidhmeanna atá ag an BOO ná comhordú, riaradh agus measúnú a dhéanamh ar obair óige ina cheantar feidhme. Tá Oifigeach Óige fostaithe go lánaimseartha ag BOO Chiarraí chun tacú leis an bhfeidhm seo agus í a chur i gcrích. Tá an tOifigeach Óige freagrach as clárú a dhéanamh ar gach club/grúpa óige deonach sa chontae, measúnú bliantúil a dhéanamh ar obair óige faoin DCYA, Creat Náisiúnta Cáilíochta agus deontais a riaradh d'eagraíochtaí óige go bliantúil. Faoin Acht Breisoideachais agus Oiliúna 2013 ceann de na príomhfheidhmeanna eile atá ag an mBord Oideachais agus Oiliúna ná Cláir Oideachais Pobail a chur ar fáil do ghrúpaí pobail agus d'eagraíochtaí ar fud an chontae. An rud a bhíonn i gceist leis seo ná oiliúint a chur ar fáil atá solúbtha agus bunaithe ar riachtanais an phobail e.g. ranganna Gaeilge do thuismitheoirí, oiliúint ar choistí, forbairt na n-ealaíon agus san áireamh ansin tá oiliúint theicniúil do ghrúpaí ealaíne/drámaíochta, forbairt phearsanta agus cláir sláinte do Ghrúpaí *Men's Sheds*, grúpaí pobail, cláir Oideachais do Thuismitheoirí ar thógáil clainne go héifeachtach, Sabháilteacht ar na Meáin Shóisialta agus conas Comhairle na dTuismitheoirí a reáchtáil go héifeachtach. Bíonn an tÁisitheoir Oideachais Pobail de chuid BOO Chiarraí ag obair i gcomhar le Oifig Ghaeilge Chomhairle Contae Chiarraí, Oifig na nEalaíon,

Ionaid Áiseanna Teaghlaigh, Comhlachtaí Forbartha Áitiúla agus Grúpaí Pobail chun sceideal bliantúil de chúrsaí a chur ar bun i réimse an oideachais forbartha agus cúrsaí oiliúna chun cur le agus tacú le hobair áitiúil forbartha pobail.

Is comhlacht poiblí agus reachtúil é BOO Chiarraí, faoi réir ag na Rialacháin Airgeadais atá leagtha amach ag an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe in IM13/14 chomh maith le Cód Rialaithe do Bhoird Oideachais agus Oiliúna de chuid na Roinne Oideachais agus Scileanna. Déanann an tAonad Iniúchóireachta Inmheánaí agus CNAG é a iniúchadh go bliantúil. Is é an Príomhfheidhmeannach an tOifigeach Cuntasaíochta agus tugann sé tuairisc don Bhord, ar a bhfuil 21 Ball, ar bhonn míosúil. Tá Roinn Airgeadais ann atá freagrach as bainistiú airgeadais laethúil na heagraíochta agus 2 fhochoiste ag an mBord; Fochoistí Airgeadais agus Iniúchta, a dhéanann maoirseachta agus a thugann tuairisc don Bhord ar chúrsaí comhlíontachta.

An Coiste Comhairleach

Bunaíodh Coiste Comhairleach chun comhairle a thabhairt agus moltaí a dhéanamh maidir le gach gné d'fhorbairt Phlean Teanga Thrá Lí. Beartaíodh gurb í Oifigeach Gaeilge BOO Chiarraí, Aoife Ní Chonchúir, a ghlacfadh úinéireacht ar scríobh an Phlean Teanga, le treoir agus tacaíocht ón gCoiste Comhairleach. Tá ionadaithe ar an gCoiste ó eagraíochtaí agus grúpaí éagsúla atá ag feidhmiú i dTrá Lí, ina measc, Conradh na Gaeilge, IT Thrá Lí, Tralee Chamber Alliance, Comhairle Contae Chiarraí, BOO Chiarraí, Siamsa Tíre, An Garda Síochána agus an Cumann Lúthchleas Gael. Cuireann an Coiste Comhairleach saineolas ar fáil i réimsí éagsúla agus nuair a bheidh bearta an Phlean á gcur i bhfeidhm tabharfaidh sé deis dúinn na bearta sin a neadú sna réimsí agus sna heagrais chuí.

Eagras	**Ainm**
BOO Chiarraí	Aoife Ní Chonchúir
Conradh na Gaeilge	Pádraig Mac Fheargusa
Comhairle Contae Chiarraí, Oifig na Gaeilge	Roibeard Ó hEartáin (Oifigeach Gaeilge, mar a bhí)
Ceantar Bárdasach Thrá Lí	Jean Foley
Institiúid Teicneolaíochta Thrá Lí (Ollscoil Teicneolaíochta na Mumhan)	Fiona Ní Fhrighil
Tralee Chamber Alliance	David Scott
Siamsa Tíre	Jonathan Kelliher
An Garda Síochána	Seán Ó Maolmhichíl
An Cumann Lúthchleas Gael	Colm Ó Súilleabháin + Aodh Mac Giobúin

Fís agus Mór-Aidhmeanna an Phlean Teanga

An fhís atá ann do Phlean Teanga Thrá Lí ná:

> Cur le húsáid na Gaeilge sa teaghlach, sa phobal, sa chóras oideachais, san earnáil ghnó agus san earnáil phoiblí.

Na haidhmeanna atá ann don Phlean Teanga ná iad seo a leanas:

- Deiseanna a chruthú do dhaoine cur lena gcumas sa Ghaeilge.
- Deiseanna a chruthú do dhaoine an Ghaeilge a úsáid ina saol laethúil.
- Feiceálacht na Gaeilge ar an mbaile a ardú.

Ullmhú an Phlean

Tá Trá Lí le Gaeilge buíoch d'Fhoras na Gaeilge agus Roinn na Gaeltachta a chuir múnla pleanála teanga i bhfeidhm d'ullmhú na bpleananna teanga agus a chuir ceardlann pleanála teanga ar fáil don ghrúpa i dtosach na hoibre. Bhunaigh Glór na nGael Fóram na mBailte Seirbhíse Gaeltachta chun teagmháil, tacaíocht agus comhoibriú idir na grúpaí éagsúla a éascú. Ba mhór an chabhair é foghlaim ó thaithí ghrúpaí eile agus an Plean do Thrá Lí á ullmhú. Bhí Oifigeach Gaeilge Chomhairle Contae Chiarraí, Roibeard ó hEartáin, lárnach i dteagmháil a chruthú idir Foras na Gaeilge agus eagraíochtaí, eagrais agus pobal Thrá Lí. Seo iad, mar sin, na céimeanna éagsúla a bhí i gceist agus an Plean Teanga do Thrá Lí á chur le chéile:

1. Tár éis cruinniú poiblí rinne Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí (BOO Chiarraí) iarratas mar Cheanneagraíocht chun an Plean Teanga a fhorbairt agus d'éirigh leis an iarratas sin.
2. Bunaíodh Coiste Comhairleach chun an obair a stiúradh. Bhí sé mar chúram ar Oifig na Gaeilge sa Chomhairle Contae an obair riaracháin a dhéanamh don Choiste Comhairleach.
3. Beartaíodh gurb í Oifigeach Gaeilge BOO Chiarraí a ghlacadh úinéireacht ar an bPlean a scríobh.
4. D'aontaigh an Coiste Comhairleach ar Fhís agus ar Mhór-Aidhmeanna an Phlean.
5. D'aontaigh an Coiste Comhairleach na réimsí éagsúla a bheadh clúdaithe sa Phlean. Is iad sin Oideachas, Óige, Pobal, na hEalaíona, Spórt, an Earnáil Ghnó agus an Earnáil Phoiblí.

6. Cruthaíodh branda **Trá Lí le Gaeilge** agus cruthaíodh lógó agus suíomh idirlín agus cuntais ar na meáin shóisialta.
7. Cuireadh uirlisí taighde - a bhí cruthaithe ag an Ollamh Dónall Ó Baoill - in oiriúint do chomhthéacs Thrá Lí i.e. ceistneoirí i 4 réimse éagsúil (an óige, an pobal i gcoitinne, an earnáil ghnó, cumainn / eagraíochtaí / an earnáil phoiblí).
8. Seoladh an Próiseas Comhairliúcháin Poiblí ag ócáid phoiblí le hAire Stáit na Gaeltachta, Seán Kyne, ar an 15 Samhain 2019. Rinneadh poiblíocht ar an ócáid sna meáin agus cuireadh tús leis an bPróiseas Comhairliúcháin Poiblí.
9. Rinneadh taighde ar an earnáil ghnó, ar dhaltaí meánscoile, ar chumainn, eagraíochtaí agus an earnáil phoiblí agus ar an bpobal i gcoitinne trí cheistneoirí a úsáid.
10. Rinneadh taighde breise trí agallaimh ar mhúinteoirí iar-bhunscoile, ar dhaltaí Ghaelcholáiste Chiarraí, ar an gCoiste Comhairleach, foireann na Comhairle Contae, daoine ag obair i réimsí an bhreisoideachais agus in IT Thrá Lí agus i gcumainn spóirt.
11. Rinneadh coimisiúniú ar an socheolaí, Breandán Ó Caoimh, chun taighde cuimsitheach a chur ar fáil ar bhaile Thrá Lí agus atá le fáil in Aguisín 1 sa cháipéis seo.
12. Rinneadh anailís ar na ceistneoirí agus tá torthaí an taighde sin le feiceáil ar leathanaigh 10-52 agus in Aguisín 2 sa cháipéis seo.
13. Forbraíodh bearta an Phlean bunaithe ar an taighde a bhí déanta.
14. Cuireadh an Plean Teanga críochnúil le chéile.

Torthaí an Taighde

Bhain Trá Lí le Gaeilge úsáid as ceithre shuirbhé (an óige, an pobal i gcoitinne, an earnáil ghnó, cumainn / eagraíochtaí / an earnáil phoiblí) chun eolas a bhailiú ón bpobal agus tá torthaí an taighde sin leagtha amach thíos.

Suirbhé Teanga

Forbhreathnú

D'fhreagair 364 duine an suirbhé teanga a bhí mar chuid den taighde seo. Tá cúig chuid sa suirbhé teanga: i) eolas déimeagrafach, ii) cumas sa Ghaeilge, iii) an Ghaeilge sa teaghlach, iv) an córas oideachais agus v) an Ghaeilge sa phobal. Tugtar achoimre anseo thíos ar an eolas a bailíodh agus ar na téamaí is mó a tháinig chun cinn ó na sonraí.

Sonraí déimeagrafacha

Áiríodh ceist dhéimeagrafach sa chuid seo den suirbhé chun léargas a fháil ar áit chónaithe fhreagróirí an tsuirbhé (ceist 1 **'cá bhfuil tú i do chónaí?'**). Bailíodh na sonraí agus deineadh iad a rangú sna catagóirí seo a leanas:

'Trá Lí'

'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí'

'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí'

'Ceantar eile i gCiarraí'

'Lasmuigh de Chiarraí'

Thug **362** duine **freagra inghlactha** don cheist (níor bhain dhá fhreagra a tugadh le hábhar). Tá **formhór na bhfreagróirí ag cur fúthu i dTrá Lí** dar leis na freagraí **(56%- 204 duine**) agus 41% eile i gceantar eile i gContae Chiarraí.

As an 12 freagróir (3%) a thug le fios nach bhfuil siad ina gcónaí i gContae Chiarraí, tá ochtar acu ina gcónaí i gCorcaigh. Faightear liosta de shonraí na gceantar éagsúil a luadh mar fhreagra don cheist seo sa doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil' (lch. 1-2).

Féach dáileadh na bhfreagraí i bhfigiúr 1 thíos:

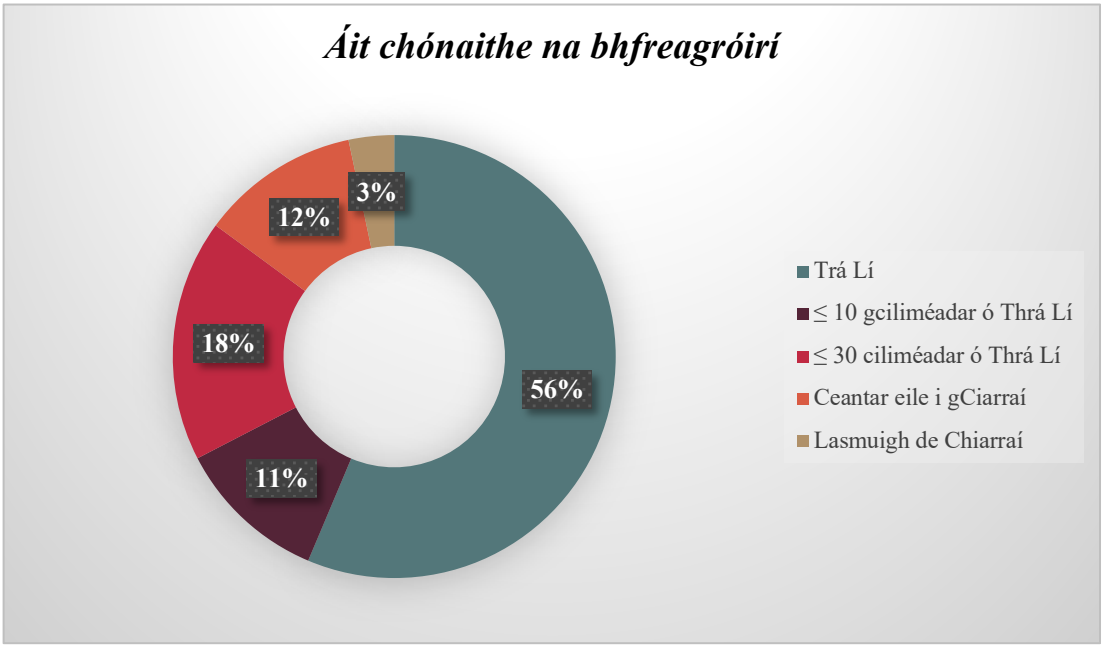

Figiúr 1: Suirbhé Teanga- Áit Chónaithe

Is é an freagra is coitianta a tugadh ar cheist 2 sa suirbhé teanga **('Cé mhéad duine atá ina chónaí sa teach leat?')** ná **ceathrar (32%**- 109 freagra). Tá **idir 3-5 duine** ina gcónaí in éindí le formhór na bhfreagróirí (**68.3%**):

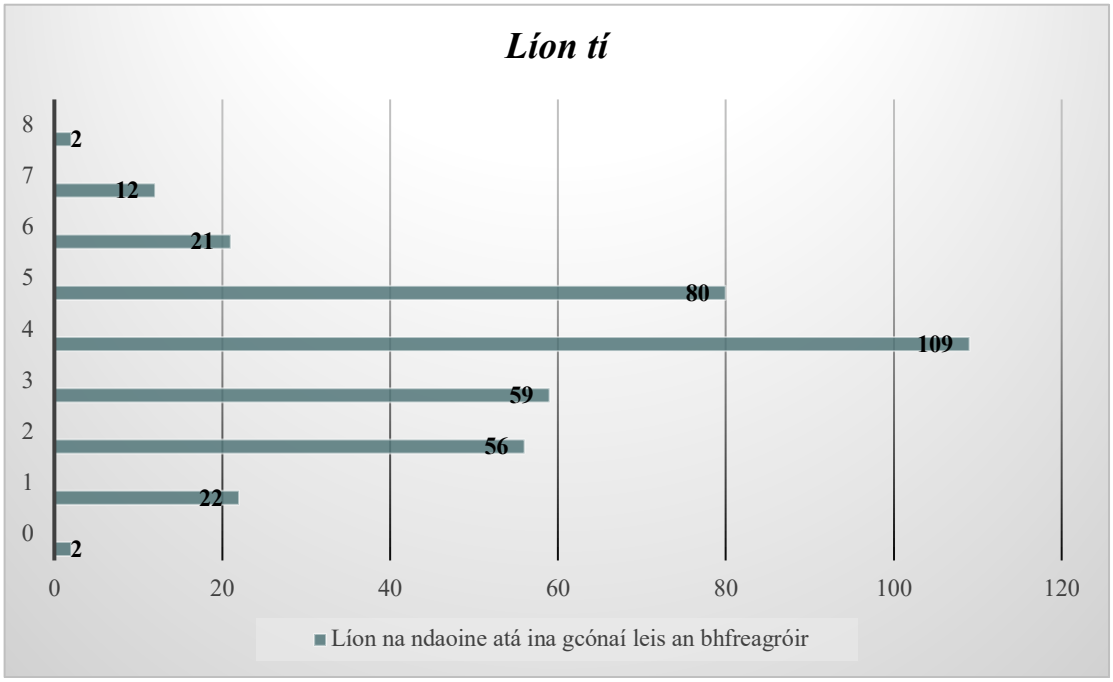

Figiúr 2: Suirbhé Teanga- Líon Tí

Faightear léargas ar chomhdhéanamh theaghlaigh na bhfreagróirí sna freagraí ar cheist 3 (**'an bhfuil clann agat?'**) agus 4 (**'má tá, cé mhéad páiste?'**) sa suirbhé.

D'fhreagair tromlach na bhfreagróirí **nach bhfuil clann acu (52.5%- 191 duine)**.

As an **47.5%** (173 duine) a d'fhreagair go bhfuil clann acu, is é seo thíos dáileadh líon na bpáistí:

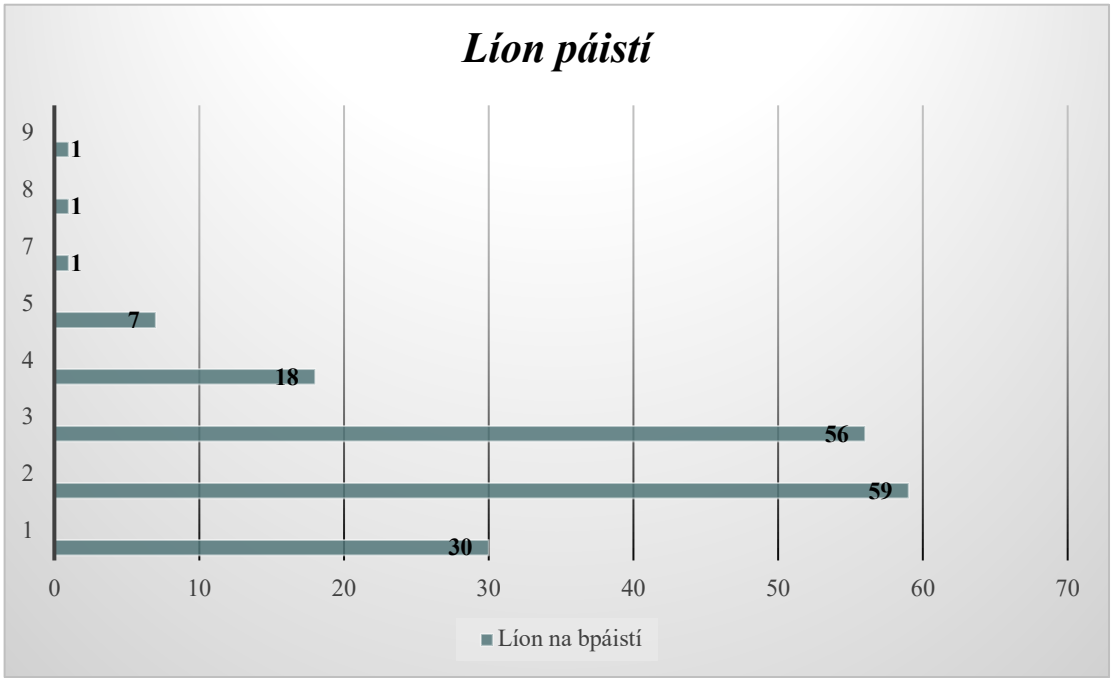

Figiúr 3: Suirbhé Teanga- Líon Páistí

Léiríonn na freagraí a tugadh ar cheist 5 ('cár tógadh thú?'), gur **tógadh formhór na bhfreagróirí sa cheantar seo (71%- 257 duine)**.

Tógadh **3%** de na freagróirí (12 duine) **sa Ghaeltacht**, agus **26%** (95 duine**) i gceantar eile** (figiúr 4).

Maidir le **teanga bhaile** na bhfreagróirí agus iad ag éirí aníos (figiúr 5), ba é **Béarla amháin** a bhí á labhairt ag an gcuid is mó de na freagróirí sa bhaile (**69%- 250 duine**).

Labhraíodh **níos mó Béarla ná Gaeilge** sa bhaile i gcás thart ar cheathrú de na freagróirí (**25%- 92**).

Níor labhraíodh **Gaeilge amháin** sa bhaile ach i gcás **triúr** de na freagróirí (**1%**); labhraíodh **Polainnis** sa bhaile i gcás **ceathrar** de na freagróirí (**1%**) agus **Rúisis** sa bhaile i gcás **triúr** eile (**1%**). Thug naonúr (2%) de na freagróirí freagra eile ar an gceist (Féach an doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil', lch. 3 do na freagraí eile seo).

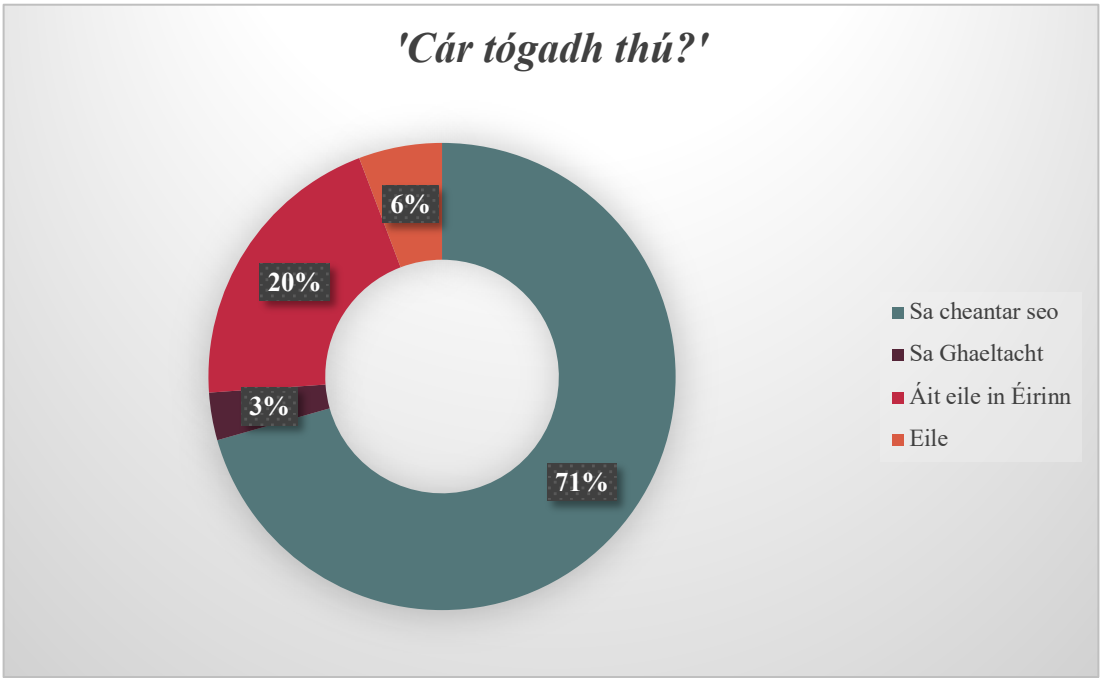

Figiúr 4: Suirbhé Teanga- Ceantar inar Tógadh na Freagróirí

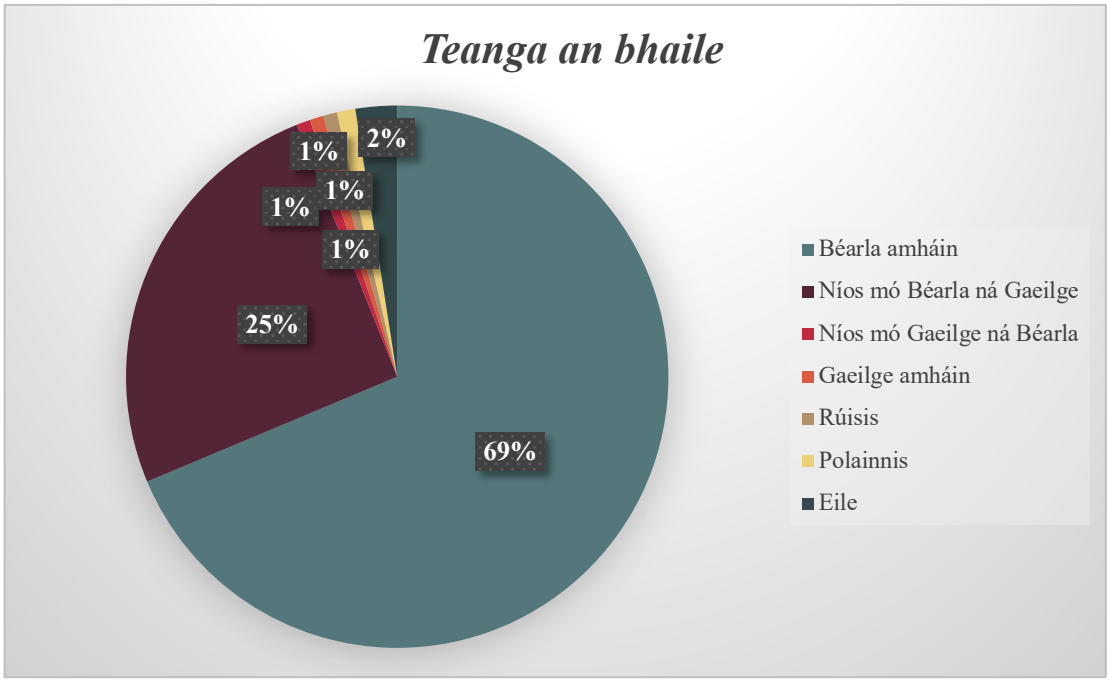

Figiúr 5: Suirbhé Teanga- Teanga Baile 1

Baineann an dá cheist dhéimeagrafacha eile a cuireadh san áireamh sa chuid seo den suirbhé le haois agus le hinscne na bhfreagróirí. De réir na dtorthaí, titeann formhór na bhfreagróirí san **aoisghrúpa 41-55 (34%- 129 duine)** agus i ndiaidh sin sa chatagóir **18-25 (123 duine)** (figiúr 6).

'Baineann' a d'fhreagair beagnach trí cheathrú de na freagróirí **(73.6%)**, ó thaobh inscne de (figiúr 7).

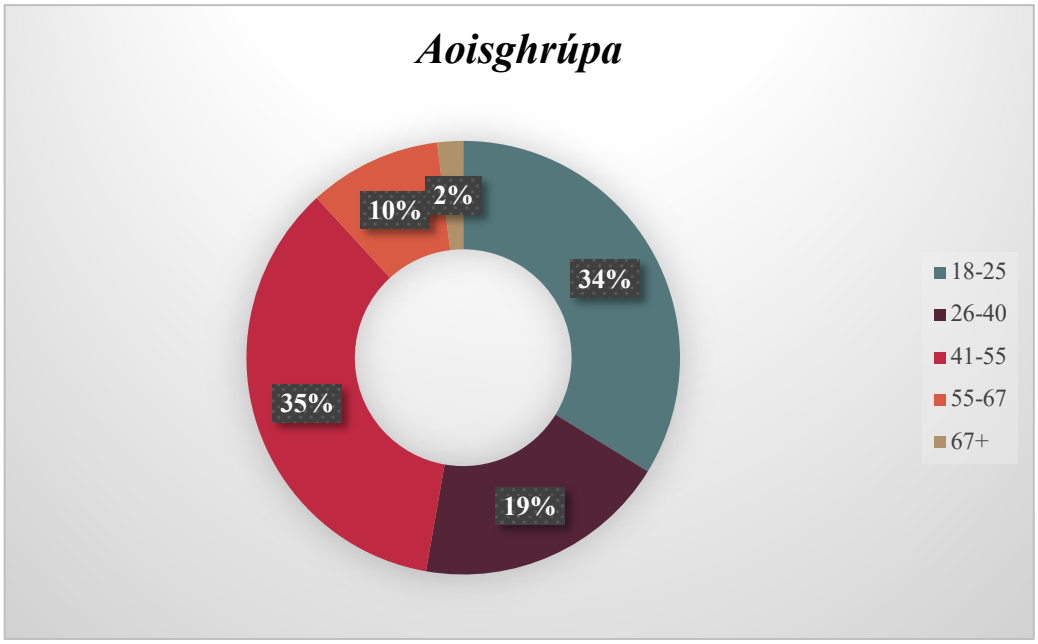

Figiúr 6: Suirbhé Teanga- Aoisghrúpaí

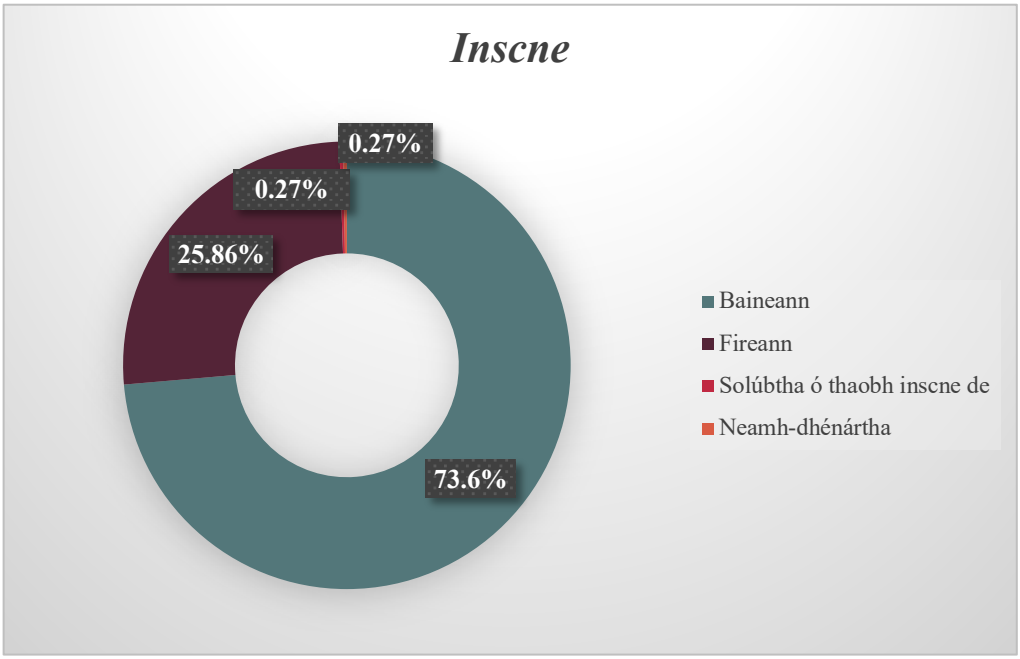

Figiúr 7: Suirbhé Teanga- Inscne

Cumas sa Ghaeilge

I gCuid 2 den suirbhé teanga, áiríodh trí cheist a bhaineann le cumas braite na bhfreagróirí sa Ghaeilge idir chumas ginearálta agus chumas i scileanna teanga éagsúla. Baineann an chéad cheist le cumas ginearálta Gaeilge na bhfreagróirí faoi láthair (figiúr 8).

An cur síos is coitianta a roghnaíodh mar chur síos ar chumas Gaeilge na bhfreagróirí is ea **'Ar Bheagán Gaeilge'** (**42%- 153 duine**). An dara freagra is mó a tugadh ná '**Gaeilge mheasartha**' (**34%- 125 duine**).

D'fhreagair **17%** de na freagróirí (**61 duine**) go bhfuil **Gaeilge líofa** acu agus **7%** (**25 duine**) **nach bhfuil aon Ghaeilge acu**:

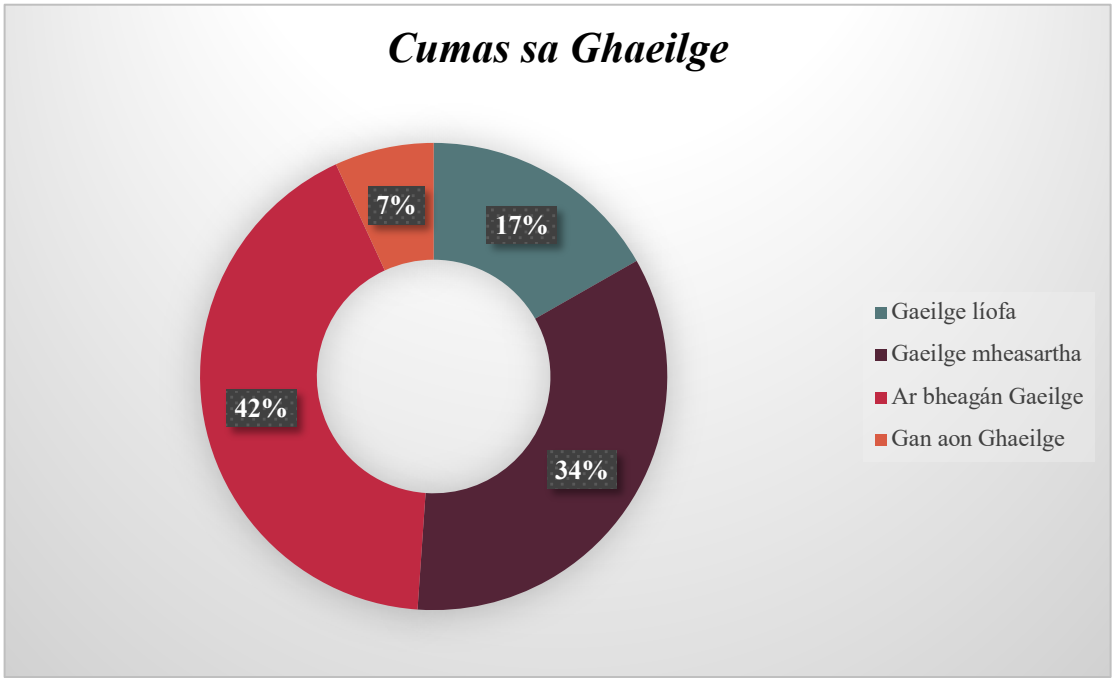

Figiúr 8: Suirbhé Teanga- Cumas sa Ghaeilge

Áiríodh ceist eile sa chuid seo maidir le scileanna teanga sonracha sa Ghaeilge: labhairt, tuiscint, léamh agus scríobh (figiúr 9). D'fhreagair an céatadán is airde d'fhreagróirí go bhfuil cumas **'lag'** acu sna **scileanna 'ginchumais' teanga-** scileanna a fhorbraítear chun teachtaireacht a thairgeadh- .i. scríobh agus labhairt.

Léirítear cumas níos fearr sna scileanna 'gabhchumais' teanga- na scileanna glacacha a bhaineann leis an teanga a thuiscint- .i. léamh agus tuiscint.

Is feiniméan coitianta i sealbhú teanga mar dhara teanga go háirithe go bhforbraítear scileanna gabhchumais go leibhéal níos airde níos tapúla ná go bhforbraítear scileanna ginchumais teanga. Dar le hipitéis an chúlchéimnithe, caillteár na scileanna ginchumais teanga níos tapúla ná scileanna gabhchumais teanga nuair nach gcleachtaítear iad.

Mar a léirítear i bh**figiúr 10**, léiríonn na torthaí an-suim i measc na bhfreagróirí feabhas a chur ar na scileanna teanga éagsúla sa Ghaeilge. Léirítear suim mhór i bhfeabhsú scileanna labhartha agus tuisceana go mórmhór.

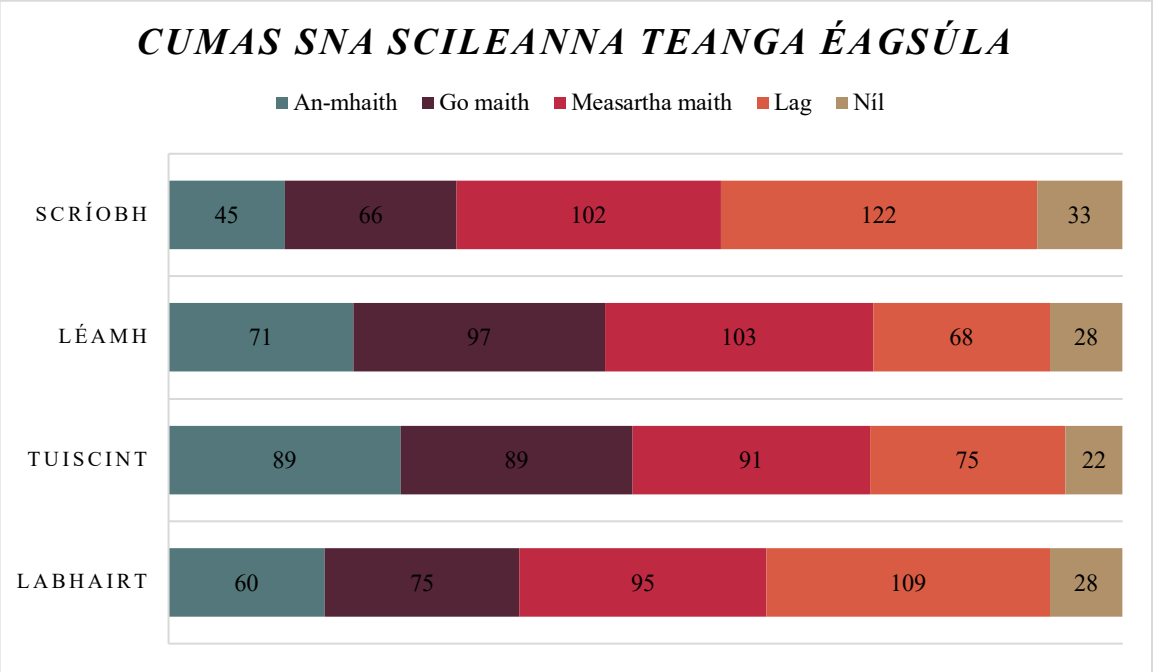

Figiúr 9: Suirbhé Teanga- cumas sna scileanna teanga éagsúla

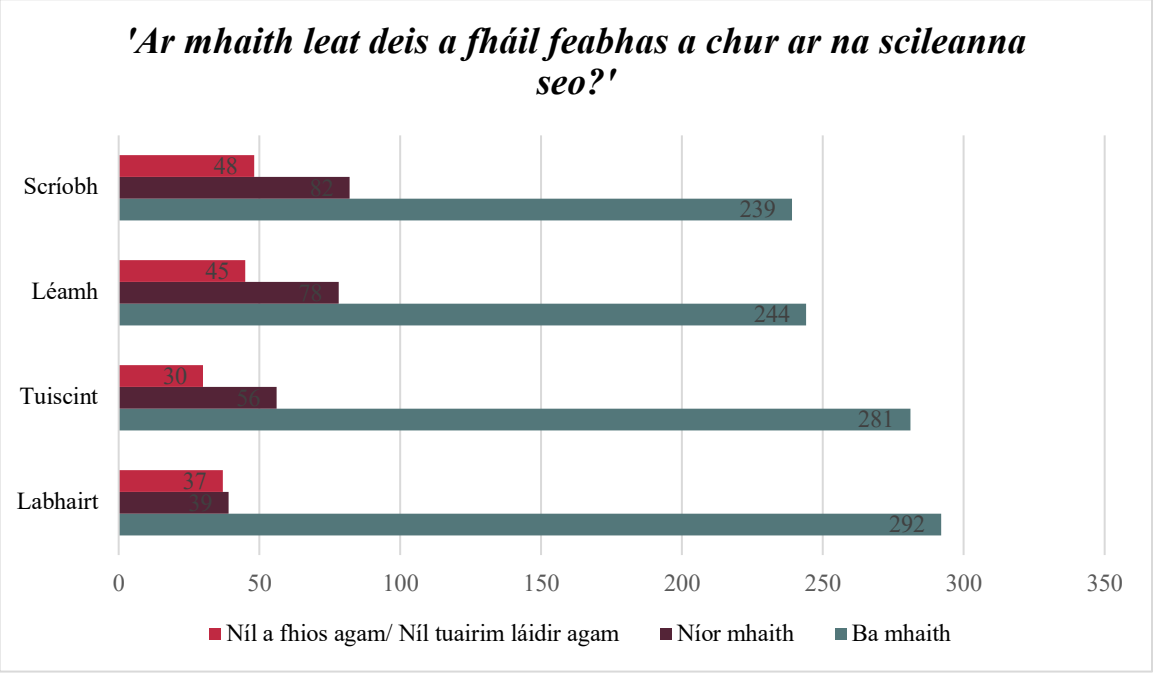

Figiúr 10: Suirbhé Teanga- feabhsú scileanna teanga

An Ghaeilge sa Teaghlach

Baineann an trí cheist sa chuid seo den suirbhé le cleachtas teanga an teaghlaigh. Áirítear ceist faoi chleachtas teanga an teaghlaigh sa bhaile, faoi fhonn na bhfreagróirí cur le húsáid na Gaeilge sa bhaile agus faoi scolaíocht na bpáistí.

De réir na dtorthaí (figiúr 11), is é **Béarla amháin** a bhíonn á úsáid ag **64%** de na teaghlaigh (233 freagra) agus **'Níos mó Béarla ná Gaeilge'** ag **28%** eile (102 freagra). Maíonn **beirt** de na freagróirí (**1%**) gur **Gaeilge amháin** a bhíonn á labhairt sa bhaile.

Léiríonn torthaí na chéad cheiste eile **'An mbeadh suim agat níos mó Gaeilge a úsáid sa bhaile/ le do chlann?'** go dteastódh ó **75.2%** de na freagróirí (**273 duine**) cur le húsáid na Gaeilge sa chomhthéacs seo.

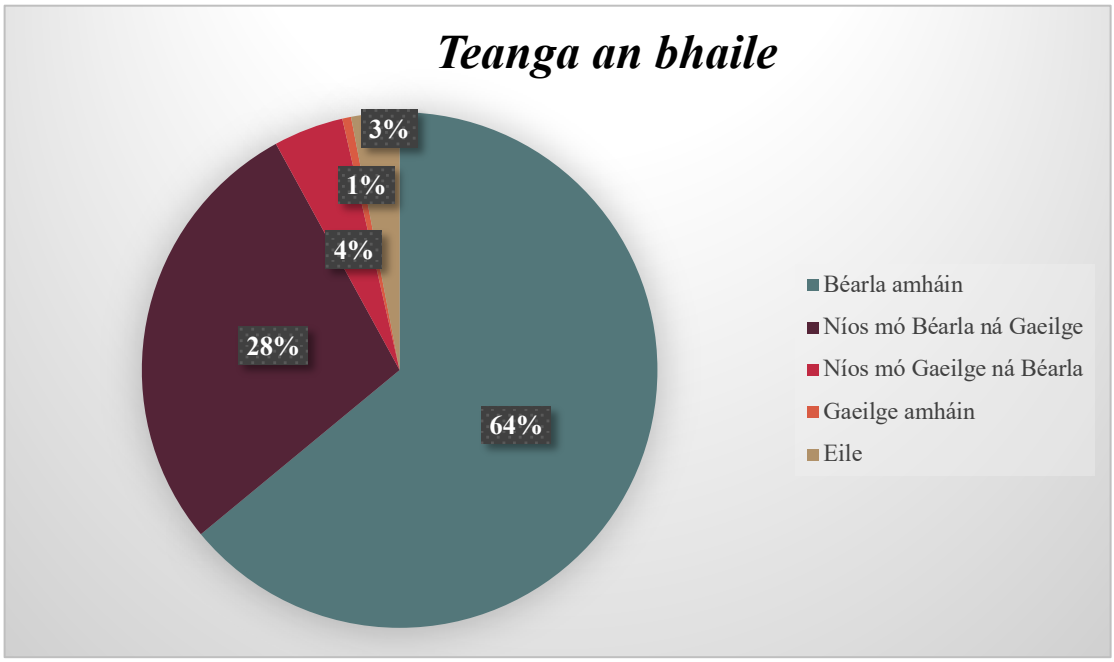

Figiúr 11: Suirbhé Teanga- Teanga Baile 2

Baineann an cheist dheireanach sa chuid seo le cúrsaí scolaíochta- **'An bhfuil páistí agat atá ag freastal ar scoil?'** agus na freagraí a fuarthas ná **Tá: 151 (41.5%)** agus **Níl: 213 (58.5%)**

An Córas Oideachais

Baineann na ceisteanna sa chuid seo leis an saghas scolaíochta atá ar siúl ag páistí an **151 teaghlach** a d'fhreagair **Tá** don cheist dheireanach thuas, más cuí. Áirítear ceisteanna chomh maith faoi chinneadh na dtuismitheoirí/ na gcaomhnóirí gaeloideachas a roghnú dá gcuid páistí.

D'fhreagair **71** duine go bhfuil páistí acu atá ag freastal ar **bhunscoil** sa bhaile agus astu siúd, freastalaíonn páistí i **26** teaghlach ar **scoil lán-Ghaeilge**.

Briseadh síos freagraí na ceiste leantach- (ceist 17- **Má tá do chuid leanaí ag freastal ar bhunscoil lán-Ghaeilge, cén fáth gur roghnaigh tú Gaeloideachas do do chuid páistí?**)- de réir teama. Is iad seo a leanas na cúiseanna is coitianta a tugadh:

- **Ba mhaith liom Gaeilge a bheith ag mo chuid páistí**: 11
- **Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a choimeád beo:** 6
- **Taitníonn an scoil féin liom:** 2

D'fhreagair **82** de na freagróirí go bhfuil páistí acu atá ag freastal ar **scoil dara leibhéal** sa bhaile agus páistí i **14** teaghlach ag freastal ar **mheánscoil lán-Ghaeilge.**

Is é seo a leanas briseadh síos na dtéamaí is coitianta a tháinig chun cinn mar gheall ar chinneadh na dtuismitheoirí/ na gcaomhnóirí Gaeloideachas a roghnú do na páistí dara leibhéal:

- **Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a choimeád beo:** 6
- **Ba mhaith liom Gaeilge a bheith ag mo chuid páistí:** 5
- **Taitníonn an scoil féin liom:** 4

Baineann roinnt de na cúiseanna eile a tugadh don cheist leis na buntáistí a bhaineann leis an dátheangachas agus le mianta na dtuismitheoirí/ na gcaomhnóirí cur le deiseanna fostaíochta a gcuid páistí.

An Ghaeilge sa Phobal

Bailíodh sonraí sa chuid seo den suirbhé ar fheasacht an phobail ar na grúpaí Gaeilge atá ag feidhmiú sa cheantar agus faoi dheiseanna úsáid na Gaeilge sa bhaile. Léirigh formhór na bhfreagróirí **(83%- 303 duine)** nach eol dóibh aon ghrúpa Gaeilge sa cheantar. Féach figiúr 12 thíos do dháileadh na bhfreagraí ar an gceist **'An bhfuil tú eolach ar na grúpaí Gaeilge atá ag feidhmiú i do cheantar?'** agus figiúr 13 do dháileadh na ngrúpaí Gaeilge féin a raibh eolas ag na freagróirí orthu. Féach an doiciméad Eolas Cáilíochtúil, lch. 4-5, do liosta na ngrúpaí 'Eile' a tugadh mar fhreagra

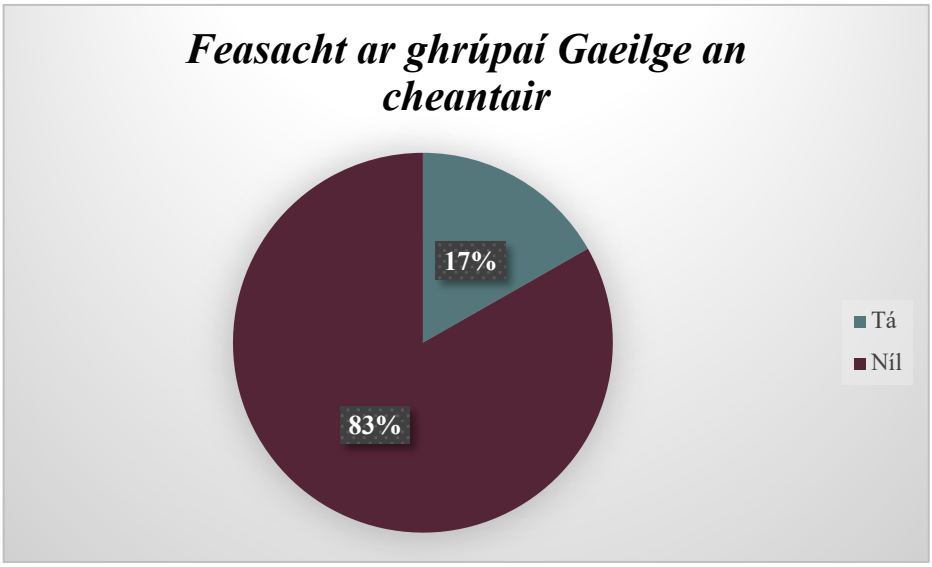

Figiúr 12: Suirbhé Teanga- feasacht ar ghrúpaí Gaeilge

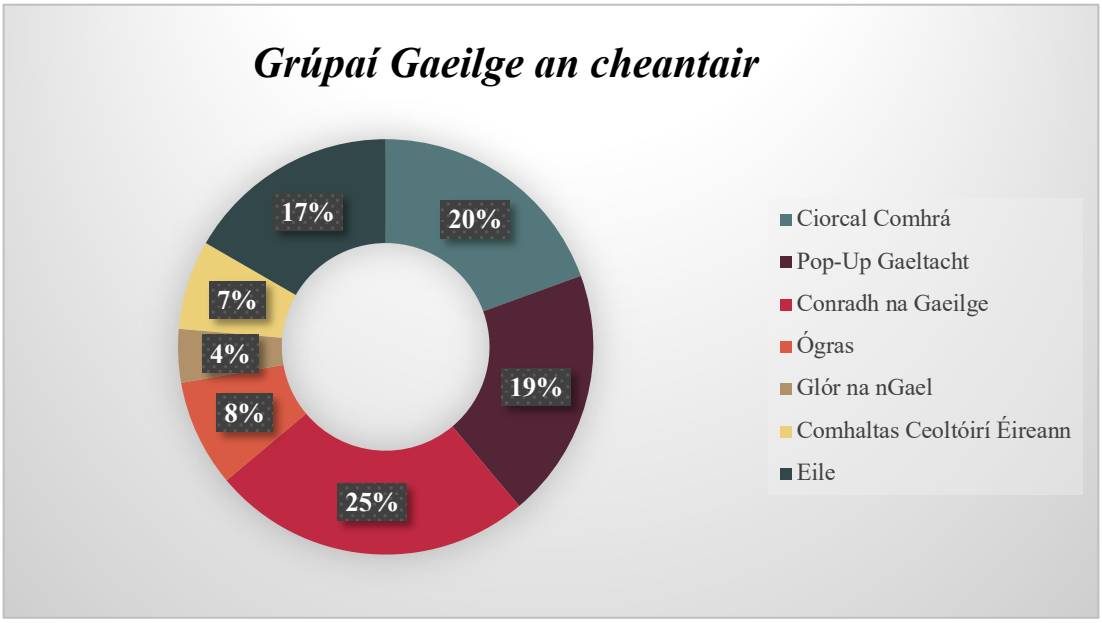

Figiúr 13: Suirbhé Teanga- grúpaí Gaeilge an cheantair

D'fhreastail **23.1%** de na freagróirí (84 duine) ar imeacht Gaeilge sa cheantar agus bristear síos an saghas imeachta a bhí i gceist i bhfigiúr 14 thíos.

Na himeachtaí is coitianta ar freastalaíodh orthu ná **'ciorcal comhrá'** agus **'ranganna/ cúrsaí Gaeilge'**. Faightear liosta de na himeachtaí sa chatagóir '**Eile**' sa doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil' (lch. 5)

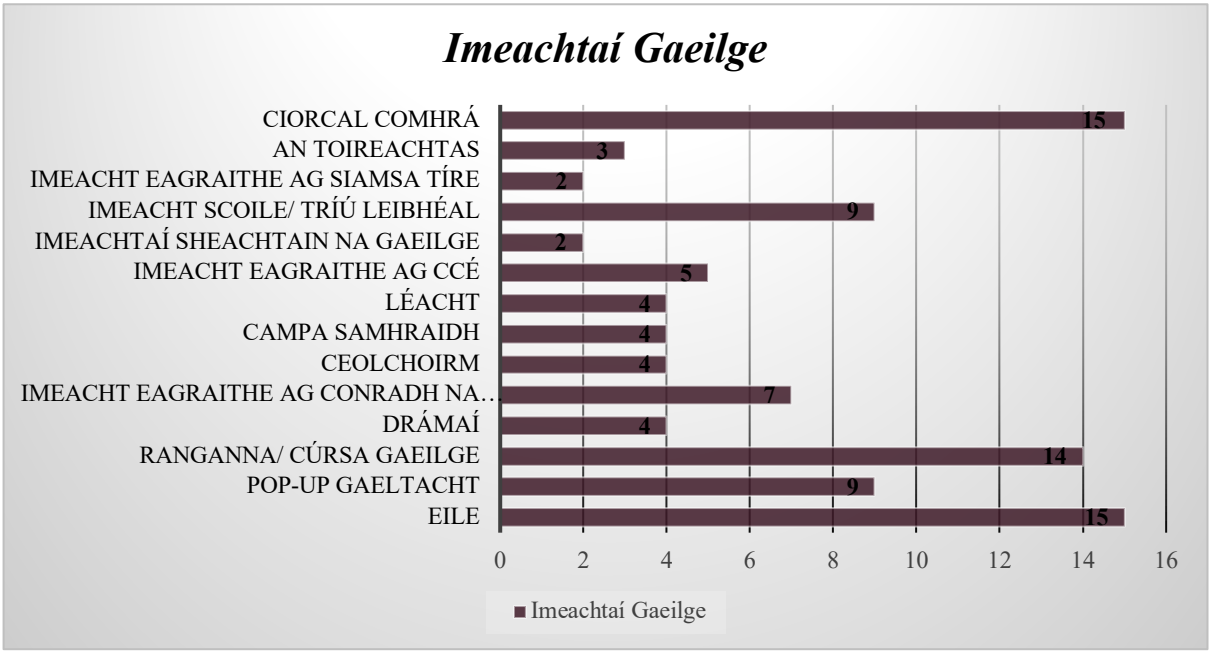

Figiúr 14: Suirbhé Teanga- imeachtaí Gaeilge ar fhreastail freagróirí orthu

Baineann an dá cheist dheireanacha sa suirbhé teanga le **suim an phobail in imeachtaí, seirbhísí agus cúrsaí Gaeilge** a bhféadfaí iad a chur ar fáil amach anseo. Léiríodh spéis áirithe in imeachtaí Gaeilge a mbeadh labhairt neamhfhoirmiúil na Gaeilge mar chuid lárnach díobh, mar shampla **Oíche Airneála** (suim léirithe ag **177** de na freagróirí), **Pop-Up Gaeltacht** (**169** duine) agus **Ciorcal Comhrá** (**169** duine).

Ó thaobh seirbhísí Gaeilge de, léiríodh an-spéis i **ranganna Gaeilge ag leibhéil éagsúla** (**202** duine). Tháinig an téama céanna san chun cinn sna freagraí a tugadh do na ceisteanna seo lasmuigh de na catagóirí a luadh sa suirbhé teanga, leis, mar shampla: '*ranganna mar níl aon ranganna ar fáil i dTrá Lí anois*', '*night classes*', '*A start from scratch basic, basic, Irish learning group for people like me who have zero Irish.*'

Féach an doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil', lch. 6-7, do liosta de na moltaí 'eile' ar fad a tugadh ar na ceisteanna seo.

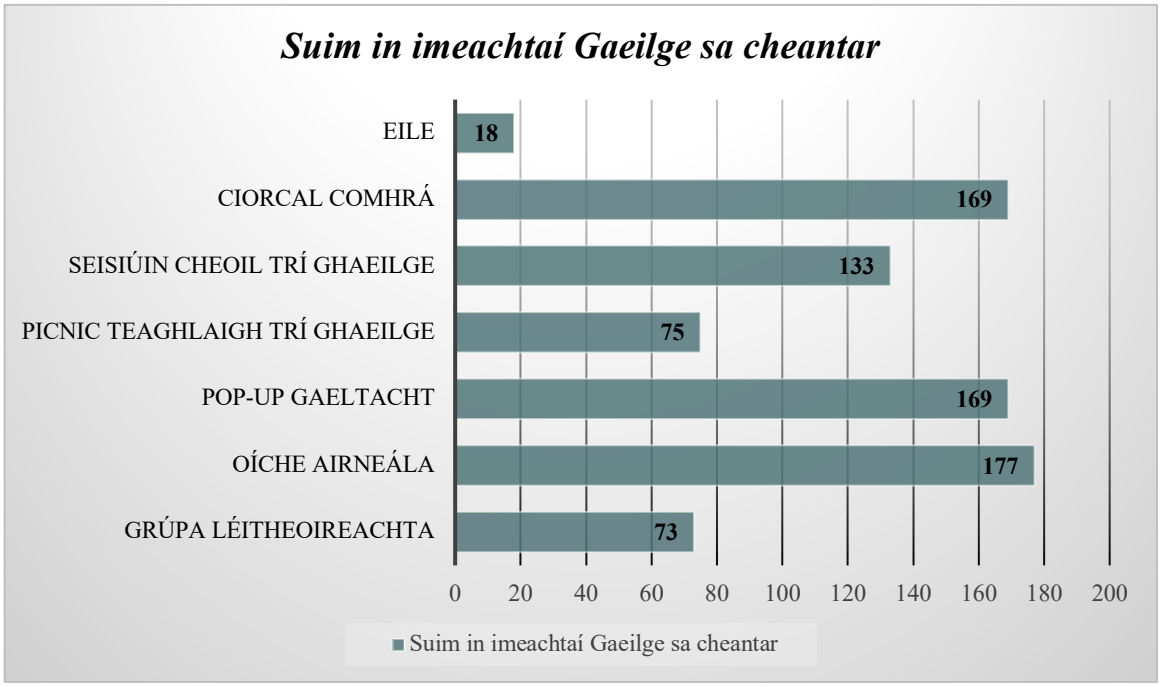

Figiúr 15: Suirbhé Teanga- Suim in imeachtaí Gaeilge sa cheantar

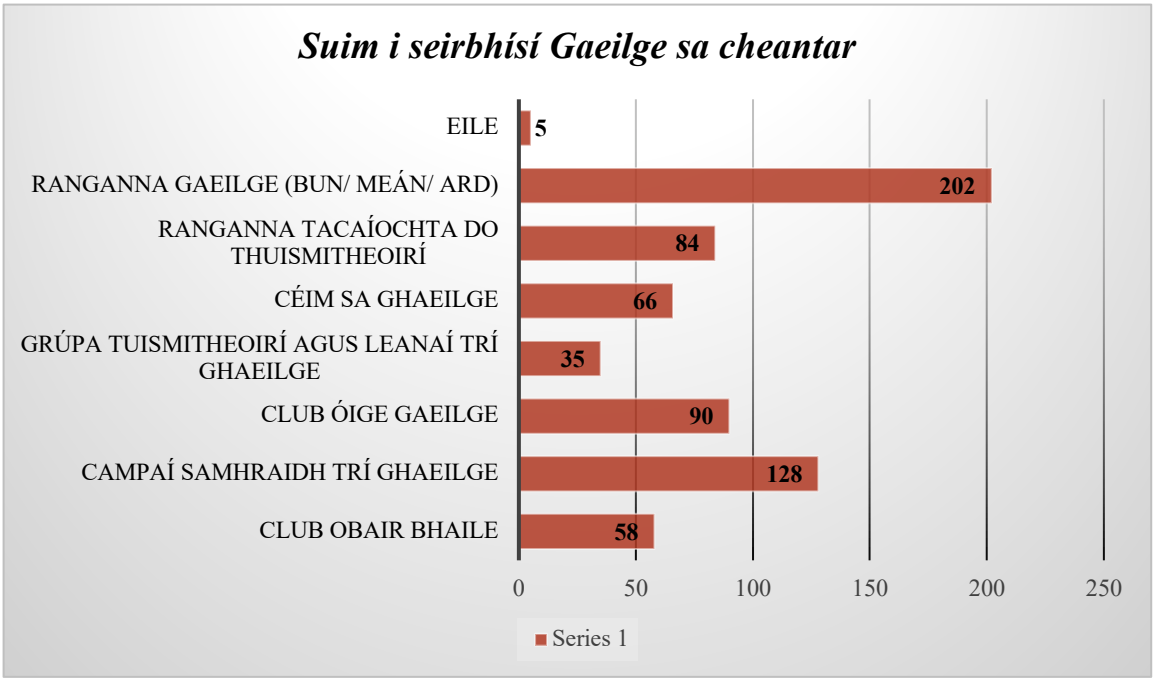

Figiúr 16: Suirbhé Teanga- Suim i seirbhísí Gaeilge sa cheantar

Suirbhé don Óige/ Scoláirí

Forbhreathnú

Tá sé chuid sa suirbhé seo atá dírithe ar dhaoine óga/ scoláirí, i) eolas ginearálta, ii) scoil, iii) cleachtais teanga an teaghlaigh, iv) cleachtas teanga taobh amuigh den bhaile/ scoil, v) dearcadh faoin nGaeilge agus iv) déan machnamh (cuid chun moltaí a bhailiú ó na freagróirí maidir leis na rudaí a chabhródh leo a gcuid Gaeilge a úsáid. Líon 285 duine an suirbhé.

Eolas Ginearálta

Áirítear ceisteanna anseo faoi áit chónaithe agus áit dhúchais na bhfreagróirí, maraon le cumas na bhfreagróirí sa Ghaeilge. Bailíodh freagraí ceist 1) (**Cá bhfuil tú i do chónaí? Scríobh ainm an bhaile**) agus ceist 2) (**Cad as tú ó dhúchas?**) agus rangaíodh na freagraí ar fad i gcatagóirí éagsúla.

Is iad na catagóirí a aithnítear i gcás na chéad cheiste- **Cá bhfuil tú i do chónaí? Scríobh ainm an bhaile**- ná:

‘Trá Lí**’**

‘Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí**’**

‘Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí**’**

‘Ceantar eile i gCiarraí**’**

‘Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí’

Aithnítear ocht gcatagóir éagsúla sna freagraí ar **Cheist 2) Cad as tú ó dhúchas**:

‘Trá Lí**’**

‘Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí**’**

‘Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí**’**

‘Ceantar eile i gCiarraí**’**

‘Éirinn’

‘Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí’

‘Éirinn agus tír eile’

‘Lasmuigh d’Éirinn’

Féach an doiciméad ‘Eolas Cáilíochtúil’, lch. 7-10, do liosta iomlán na gceantar.

Tá **formhór na bhfreagróirí ina gcónaí i dTrá Lí** (**47%- 134 duine**) agus **is as Trá Lí ó dhúchas formhór na bhfreagróirí**, leis (**41%- 118 duine**). Is as **tír eile** ó dhúchas **9%** de na freagróirí (27 duine), de réir na dtorthaí.

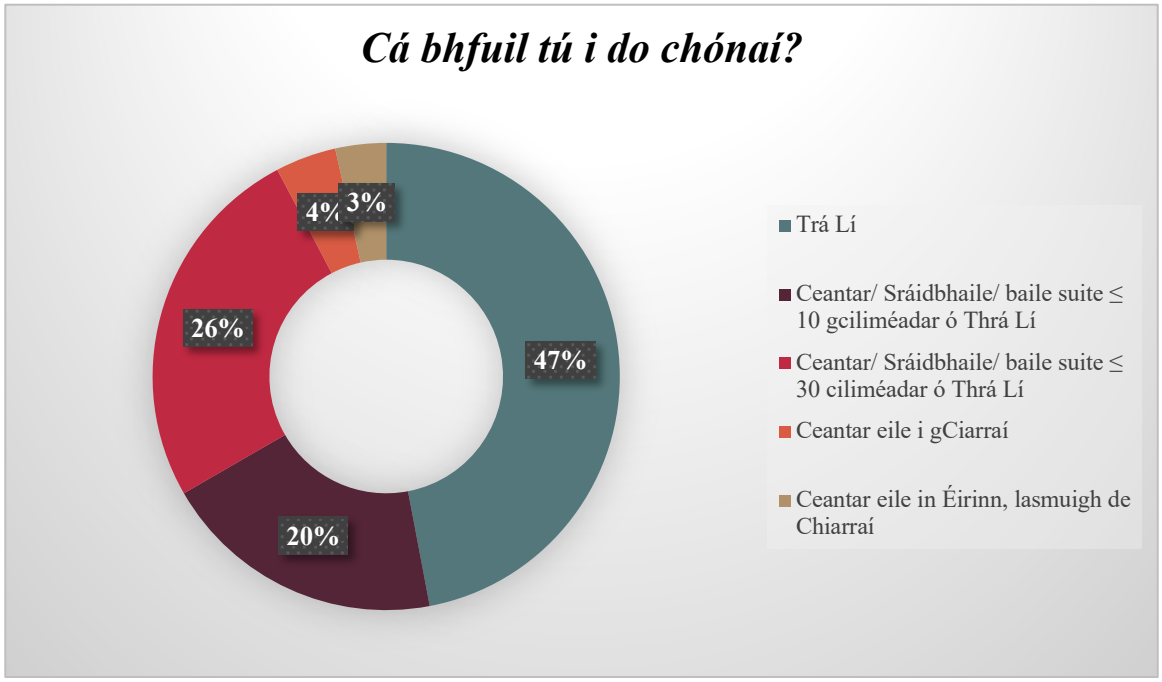

Figiúr 17: Suirbhé don Óige- cá bhfuil tú i do chónaí?

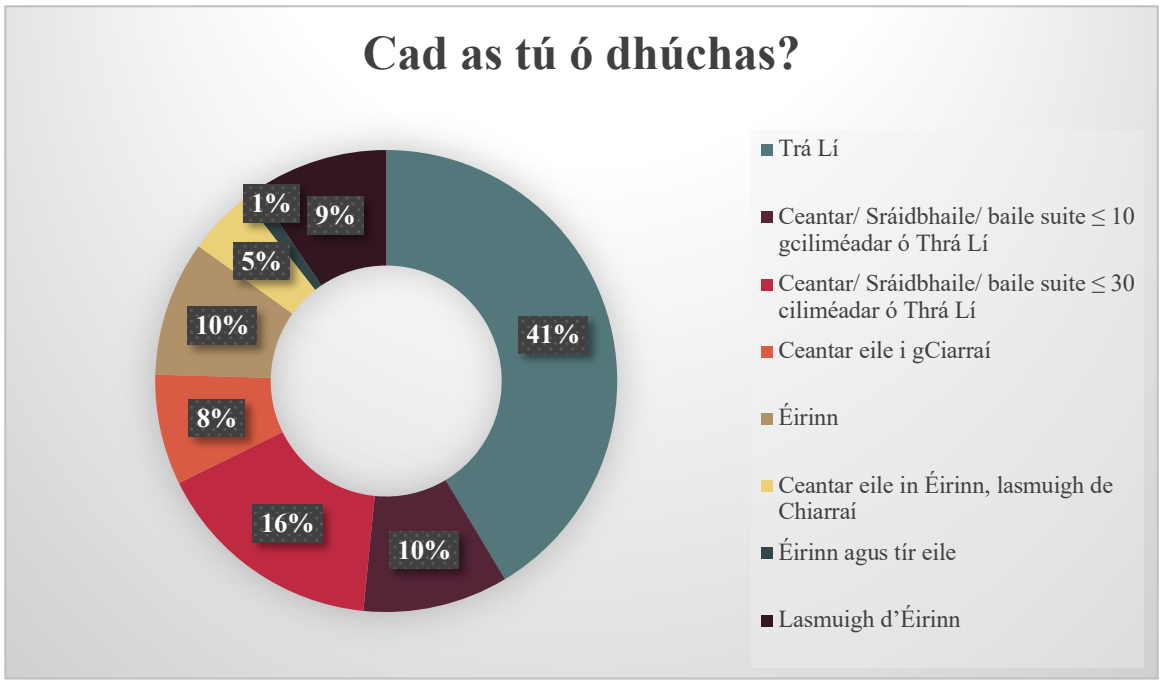

Figiúr 18: Suirbhé don Óige- cad as tú ó dhúchas?

Maidir le cumas sa Ghaeilge i measc na ndaoine óga/ scoláirí a líon an suirbhé, maíonn an céatadán is mó acu go bhfuil **'beagán Gaeilge'** acu (**39%**- 77 duine). Feictear méadú mór i líon

na bhfreagróirí ón suirbhé seo a d'fhreagair go bhfuil **Gaeilge líofa** acu (**30%**- 61 duine) i gcomparáid leis an suirbhé teanga (17%).

Tá thart ar an gcéatadán céanna d'fhreagróirí a mhaíonn **nach bhfuil aon Ghaeilge acu**, áfach (**6%** d'fhreagróirí an tsuirbhé seo- 12 duine, agus 7% d'fhreagróirí an tsuirbhé teanga). **Ceathrar** a shonraigh go bhfuil **Gaeilge ó dhúchas** acu (2%).

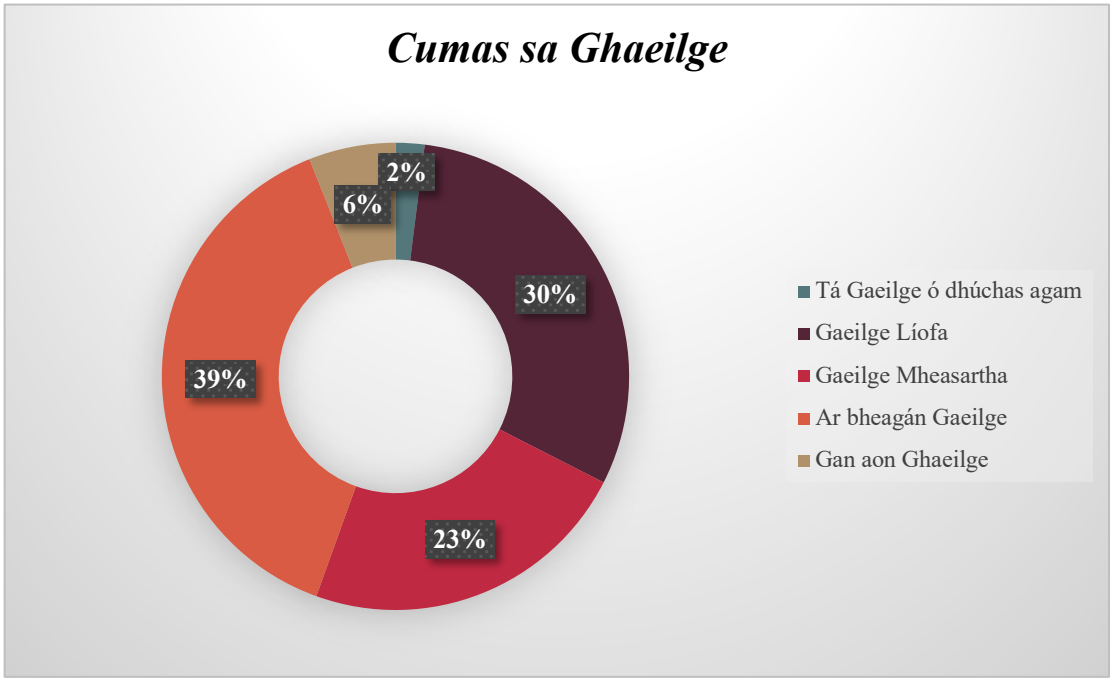

Figiúr 19: Suirbhé don Óige- cumas sa Ghaeilge

Scoil

Áirítear ceisteanna sa chuid seo faoi na scoileanna sonracha a bhfreastalaíonn na freagróirí orthu, an bhliain ina bhfuil na freagróirí ar scoil agus minicíocht labhairt na Gaeilge ar scoil le seachtain anuas.

Is sa **chéad bhliain sa mheánscoil** atá an chuid/an céatadán is mó de na freagróirí (**32%**- 90 duine) ach tá ionadaíocht do na blianta meánscoile ar fad sna freagraí. Freastalaíonn an céatadán is mó de na freagróirí ar **Ghaelcholáiste Chiarraí** (**49%**- 139 duine), freastalaíonn **34%** (98 duine) ar **Mheánscoil na Toirbhirte** agus an **17%** eile (48 duine) ar **Choláiste Gleann Lí**.

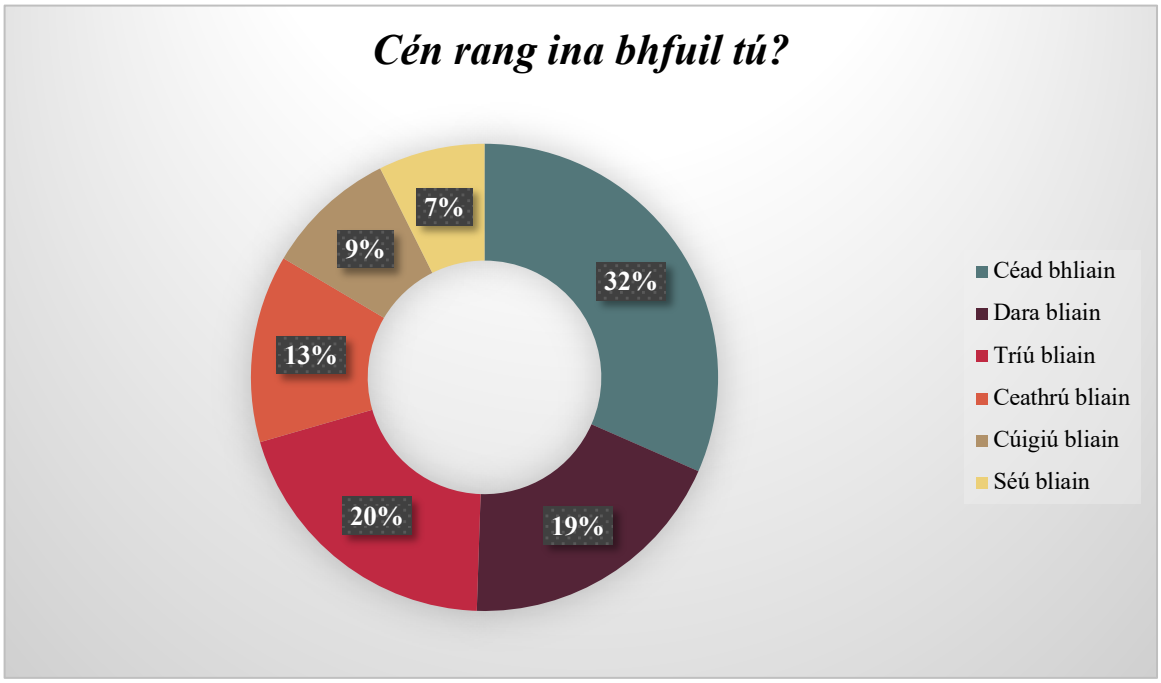

Figiúr 20: Suirbhé don Óige- rang scoile

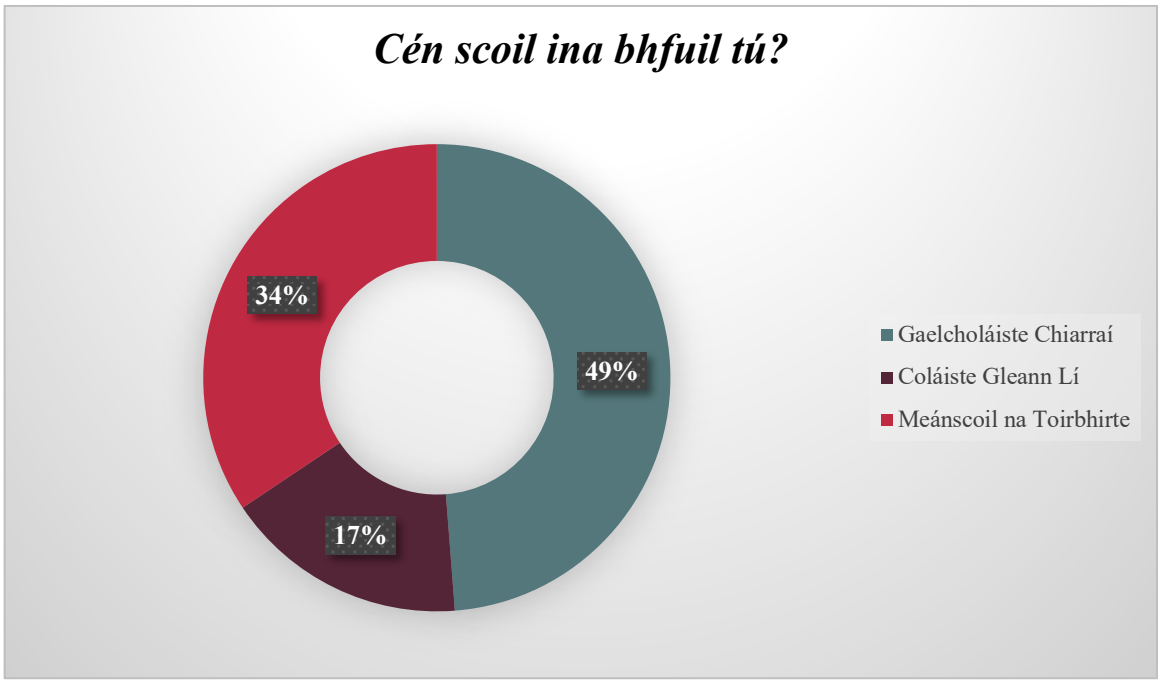

Figiúr 21: Suirbhé don Óige- scoil

Bhí an-mheascán sna freagraí ar an gceist **'Le seachtain anuas, cé chomh minic is a labhair tú Gaeilge ar scoil?'**, leis an gcéatadán is mó ag maíomh gur labhair siad Gaeilge **'anois is arís' (20%- 56 duine)**. In ainneoin an céatadán mór d'fhreagróirí a d'fhreagair go bhfreastalaíonn siad ar ghaelcholáiste, níor fhreagair ach **14%** (40 duine) de na freagróirí ar fad gur labhair siad Gaeilge 'i gcónaí nó beagnach i gcónaí' le seachtain anuas.

Feictear codarsnacht sna figiúirí ar labhairt na Gaeilge **'leis na múinteoirí'** agus **'le cairde' ar scoil**. D'fhreagair **14%** (**40** duine) gur **labhair siad Gaeilge leis na múinteoirí** ar scoil le seachtain anuas agus **1%** (**beir**t) gur **labhair siad Gaeilge le cairde** (m.sh. i gclós na scoile)

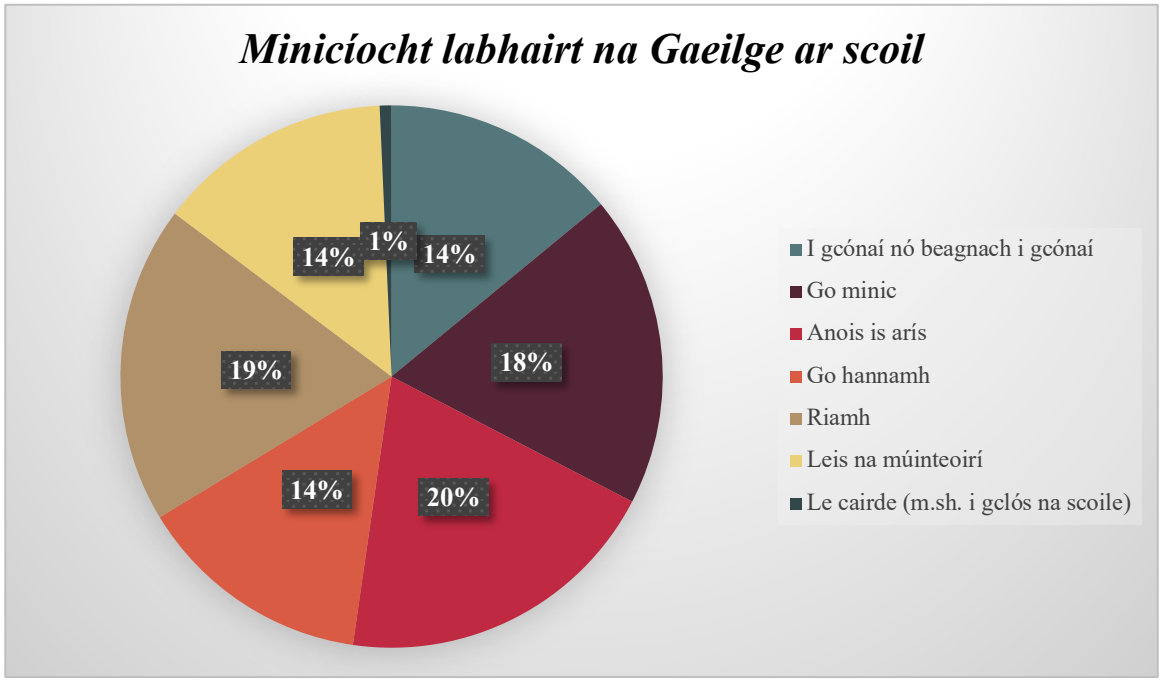

Cleachtas Teanga an Teaghlaigh

Baineann an trí cheist sa chuid seo leis an teanga a labhraíonn na freagróirí sa bhaile, cumas Gaeilge tuismitheoirí/ caomhnóirí na bhfreagróirí agus leis an méid Gaeilge a labhraíonn tuismitheoirí/ caomhnóirí na bhfreagróirí lena chéile (má labhraíonn).

Is é **Béarla amháin** a labhraítear sa bhaile i gcás fhormhór theaghlaigh na bhfreagróirí (**63.2%-** 180 duine). D'fhreagair **27.4%** eile (78 duine) go labhraítear '**níos mó Béarla ná Gaeilge**' sa bhaile. Níor fhreagair ach **beirt** (0.7%) go labhraítear '**níos mó Gaeilge ná Béarla**' sa bhaile agus **duine amháin** (0.4%) go labhraítear **Gaeilge amháin**. Roghnaigh 24 de na freagróirí (8.4%) teanga eile mar fhreagra ar an gceist seo.

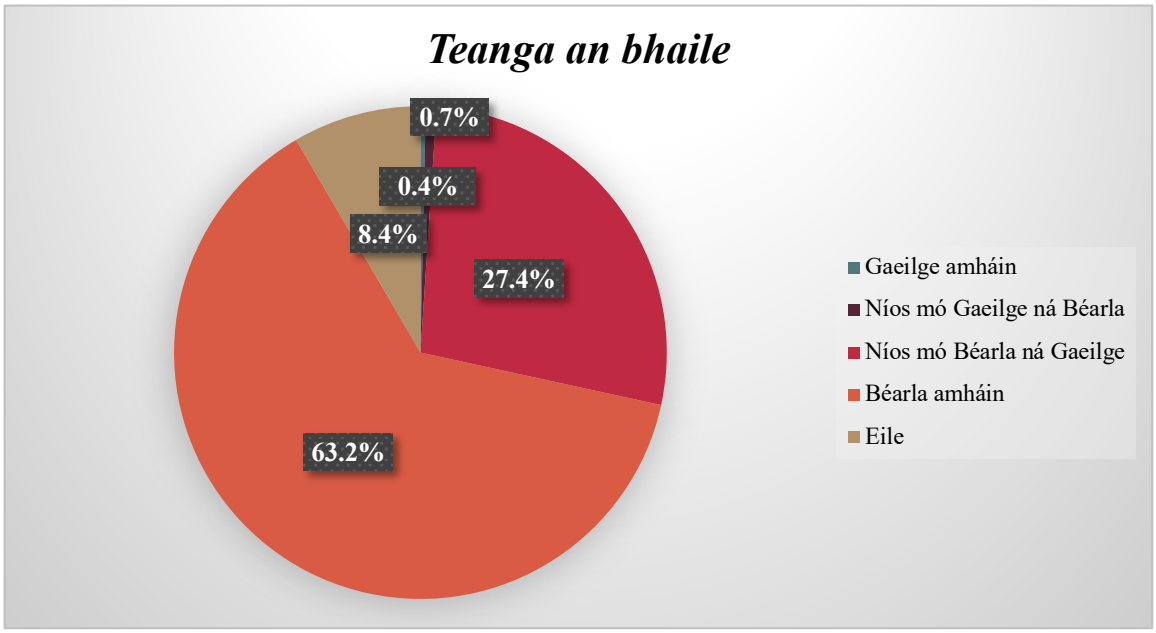

Figiúr 22: Suirbhé don Óige- teanga an bhaile

Léiríonn an t-eolas a bailíodh maidir le cumas Gaeilge tuismitheoirí/ caomhnóirí na bhfreagróirí gur coitianta go mbíonn **beagán Gaeilge** ag an mbeirt tuismitheoirí/ chaomhnóirí (féach figiúr 23). Sonraítear chomh maith go bhfuil sé coitianta gan aon Ghaeilge a bheith ag ceachtar de na tuismitheoirí/ caomhnóirí. Is é an meascán is coitianta a sonraíodh ná '**beagán Gaeilge**' agus '**gan aon Ghaeilge**' ag an tuismitheoir eile.

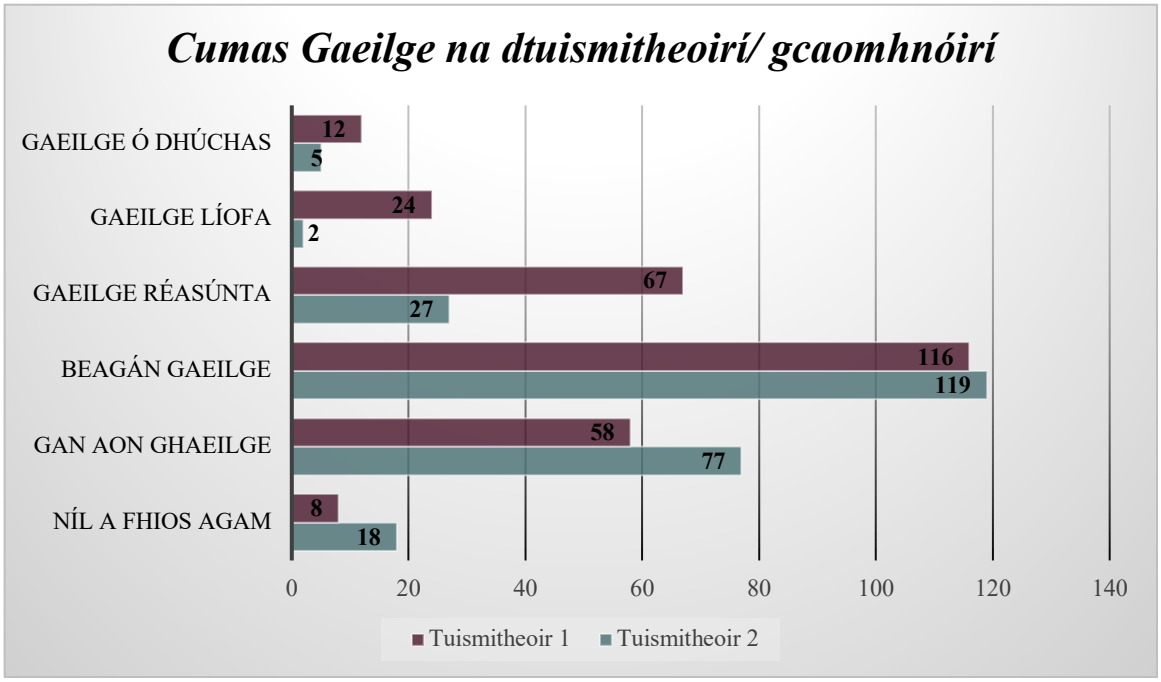

Figiúr 23: Suirbhé don Óige- cumas Gaeilge tuismitheoirí/ caomhnóirí

De réir na dtorthaí maidir le teanga cumarsáide na dtuismitheoirí/ na gcaomhnóirí lena chéile, feictear gur coitianta ar fad gan aon Ghaeilge a bheith á labhairt ag na tuismitheoirí lena chéile (féach figiúr 24). Feictear nach labhraíonn tuismitheoirí/ caomhnóirí na bhfreagróirí Gaeilge **riamh** i gcás **68.1%** de na teaghlaigh faoi chaibidil.

Ní labhraítear an Ghaeilge **go minic** i measc na dtuismitheoirí/ na gcaomhnóirí ach i gcás **seachtar** de na freagróirí (2.5%) agus d'fhreagair **duine amháin** go labhraíonn a thuismitheoirí/ a chaomhnóirí **Gaeilge amháin** lena chéile.

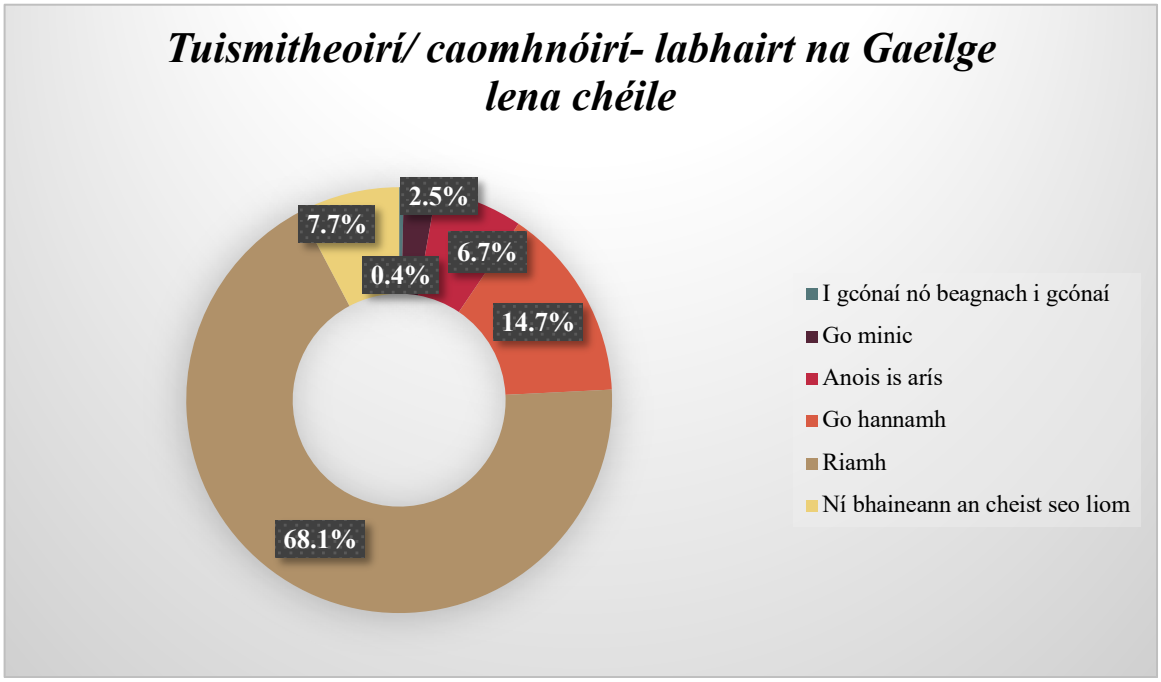

Figiúr 24: Suirbhé don Óige- labhairt na Gaeilge i measc tuismitheoirí/ caomhnóirí

Cleachtas Teanga taobh amuigh den Bhaile/ Scoil

Is é an chéad cheist sa chuid seo den suirbhé ná '**Le seachtain anuas, cé chomh minic is a labhair tú Gaeilge taobh amuigh den scoil?'** (féach figiúr 25). Béarla amháin an freagra is coitianta a tugadh (55%- 154 duine).

D'fhreagair **triúr** gur labhair siad **Gaeilge gach lá** taobh amuigh den scoil agus **duine amháin** gur labhair siad **Gaeilge den chuid is mó**. **Seachtar** a thug freagra **eile** ar an gceist (lasmuigh de na roghanna a soláthraíodh). Féach an doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil', lch. 11, do liosta de na freagraí eile seo.

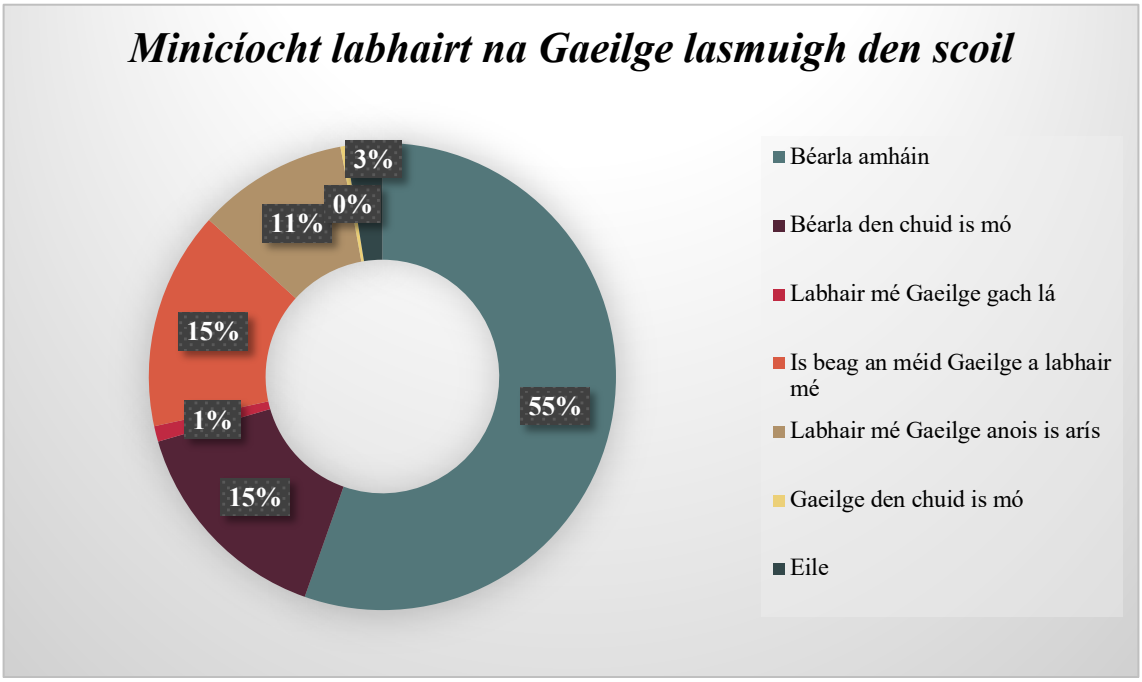

Figiúr 25: Suirbhé don Óige- minicíocht labhairt na Gaeilge lasmuigh den scoil

Áirítear ceisteanna sa chuid seo chomh maith faoi chleachtas teanga le grúpaí sonracha daoine lasmuigh den scoil agus den bhaile agus faoi chleachtas teanga agus cúrsaí teicneolaíochta.

I gCeist 11, áirítear grúpaí éagsúla de dhaoine (féach figiúr 26) agus iarradh ar na freagróirí an teanga a úsáideann siad leo den chuid is mó a chur in iúl. I ngach aon chatagóir, d'fhreagair formhór mór na bhfreagróirí go labhraíonn siad Béarla den chuid is mó.

Maidir le cleachtas teanga agus an teicneolaíocht, áirítear ceist maidir leis an teanga is mó a úsáideann na freagraí agus iad ar an nguthán/ ag seoladh téacsanna agus ar na meáin shóisialta. Arís, Béarla an freagra is coitianta ar fad a roghnaíodh mar fhreagra ar an gceist seo (féach figiúr 27).

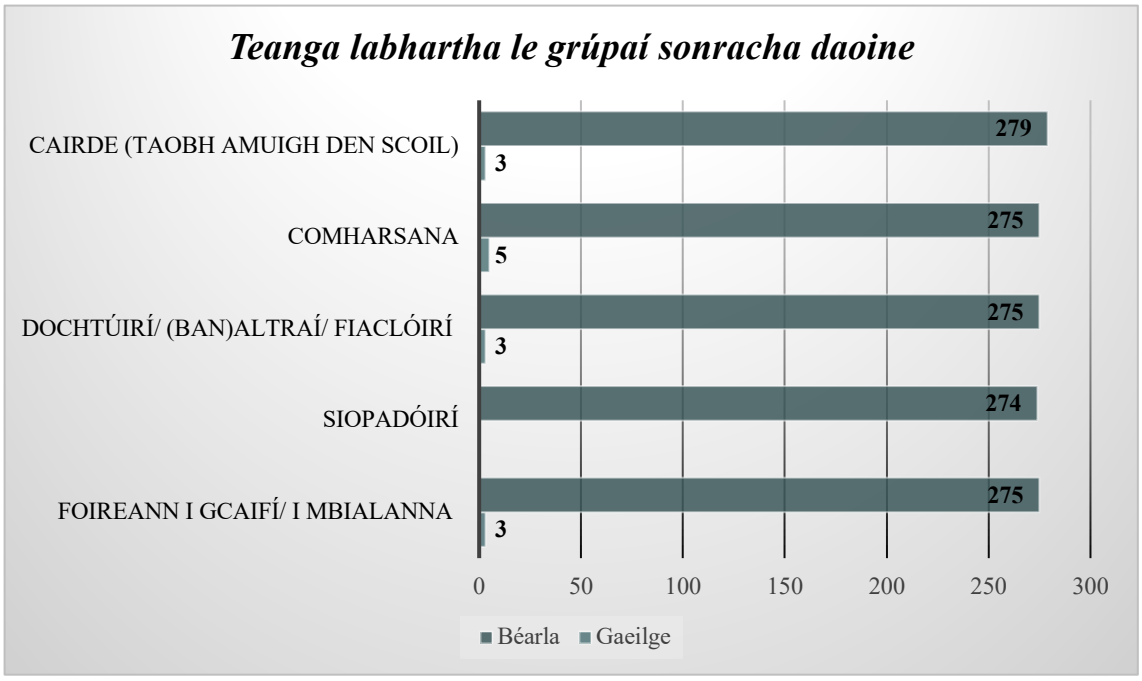

Figiúr 26: Suirbhé don Óige- teanga cumarsáide le grúpaí sonracha daoine

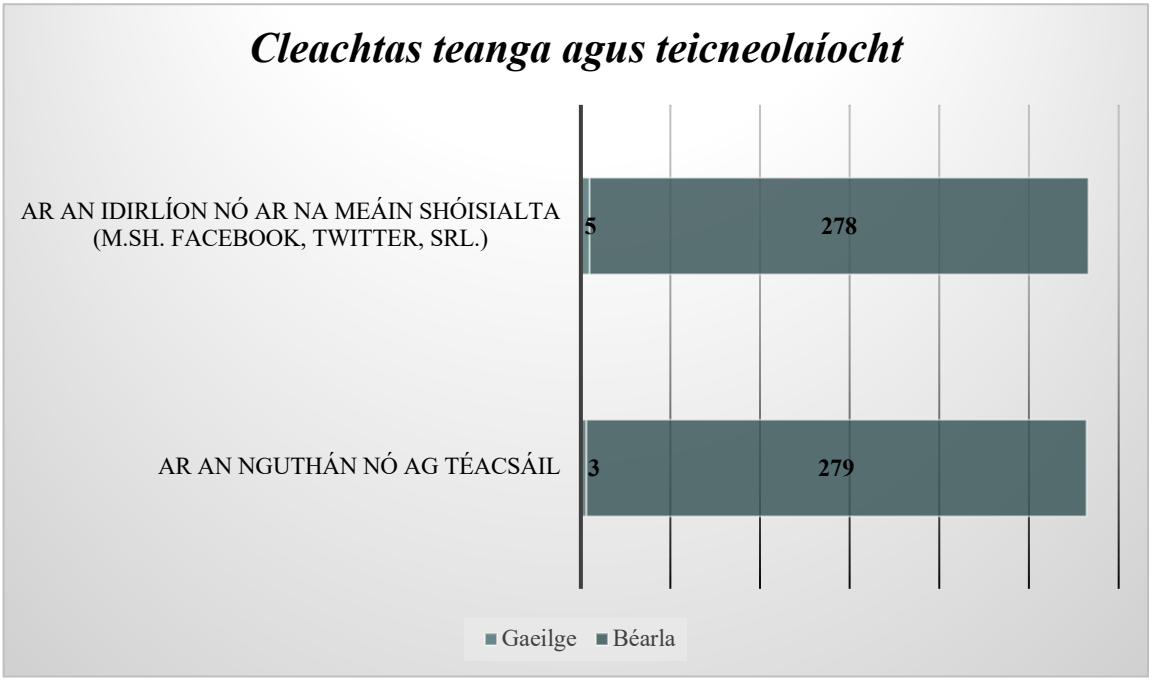

Figiúr 27: Suirbhé don Óige- cleachtas teanga agus teicneolaíocht

I gCeist 13) iarrtar ar na freagróirí liosta a dhéanamh de na caithimh aimsire ar fad atá acu agus an teanga a labhraíonn siad agus iad á ndéanamh (m.sh. peil- Gaeilge, club óige- Béarla, amhránaíocht- Gaeilge, srl.).

Léiríonn na freagraí gur **Béarla** a bhíonn **á labhairt ag na freagróirí den chuid is mó agus iad i mbun chaithimh aimsire**. I bhfigiúr 28, léirítear roinnt de na caithimh aimsire is coitianta a luadh maraon leis na teangacha a labhraítear. Féach an doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil', lgh. 11-17, do liosta iomlán na gcaithimh aimsire a luadh maraon le briseadh síos ó thaobh na dteangacha a labhraítear agus na freagróirí á ndéanamh.

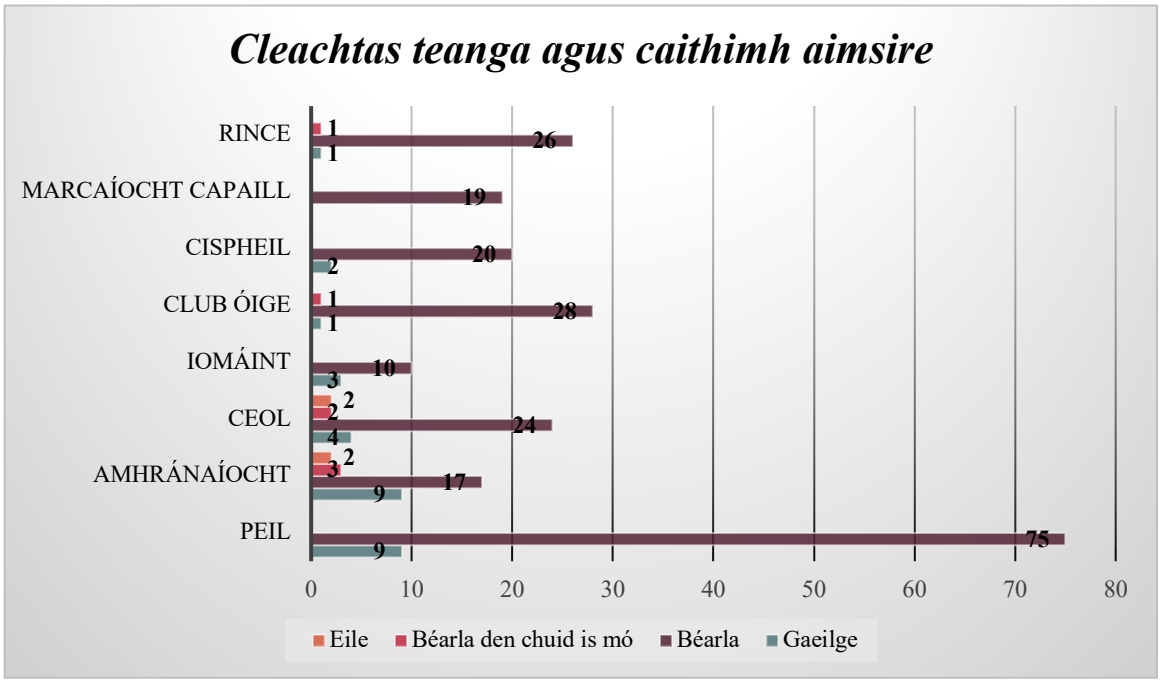

Figiúr 28: Suirbhé don Óige- cleachtas teanga agus caithimh aimsire

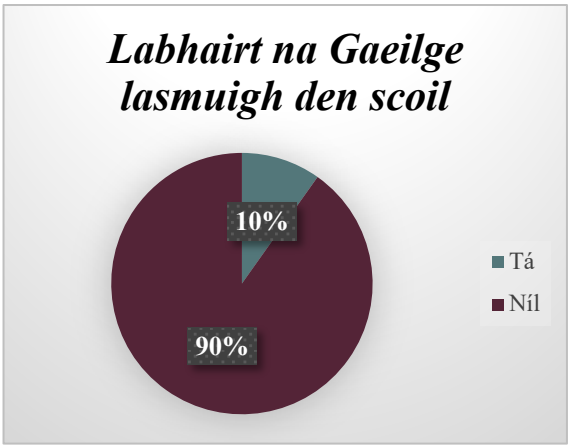

Figure 29: Suirbhé don Óige- Gaeilge lasmuigh den scoil

Baineann an dá cheist dheireanacha sa chuid seo leis na háiteanna ina labhraítear an Ghaeilge i gcónaí iontu. D'fhreagair 10% (28 duine) go bhfuil áiteanna sa cheantar ina labhraíonn siad Gaeilge i gcónaí le daoine (figiúr 29 thuas), féach thíos na háiteanna a luaitear (figiúr 30).

D'fhreagair **14** go labhraíonn siad Gaeilge **sa Ghaeltacht**, agus **triúr** go labhraíonn siad Gaeilge sa bhaile nó le gaolta. D'fhreagair **beirt** go labhraíonn siad Gaeilge **leis an bhfiaclóir, ar scoil** agus **ar Aifreann** agus **duine amháin** go labhraíonn siad Gaeilge **sa cheantar**, **ag imirt iomána, ag imirt sacair, ag an gclub óige** agus **ag obair i mbialann** sa cheantar faoi seach.

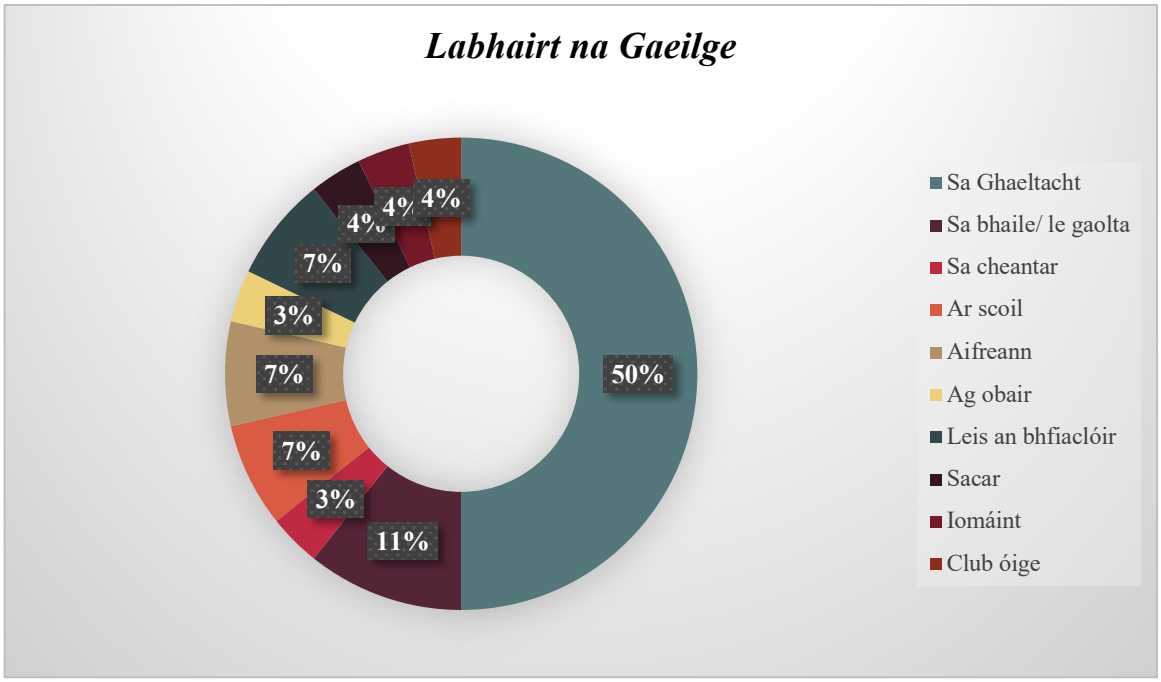

Figiúr 30: Suirbhé don Óige- cá labhraítear an Ghaeilge sa cheantar

Áirítear dhá cheist i gCuid 5 den suirbhé a bhaineann le dearcadh i leith na Gaeilge agus suim na bhfreagróirí in imeachtaí Gaeilge a d'fhéadfaí a chur ar fáil amach as seo.

Léiríonn na torthaí ón scála Likert (figiúr 31) go bhfuil dearcadh dearfach i leith na Gaeilge ag formhór na bhfreagróirí, mar shampla d'fhreagair **34.7%** de na freagróirí (99 duine) **go n-aontaíonn siad go láidir** leis an ráiteas '**is maith liom an Ghaeilge**', agus d'fhreagair **25.3%** eile (72 duine) go n-aontaíonn siad leis an ráiteas céanna.

Aontaíonn **63.5%** de na freagróirí (181 duine) go m**ba mhaith leo dá mbeadh níos mó seansanna ar fáil do dhaoine óga a gcuid Gaeilge a úsáid.**

D'fhreagair thart ar **58%** de na freagróirí (165 duine), áfach go n-aontaíonn siad leis an ráiteas **'ní oireann an Ghaeilge do shaol an duine sa lá atá inniu ann'**, agus aontaíonn dhá thrian de na freagróirí leis an ráiteas **'is fearr liom Béarla a labhairt ná Gaeilge'**.

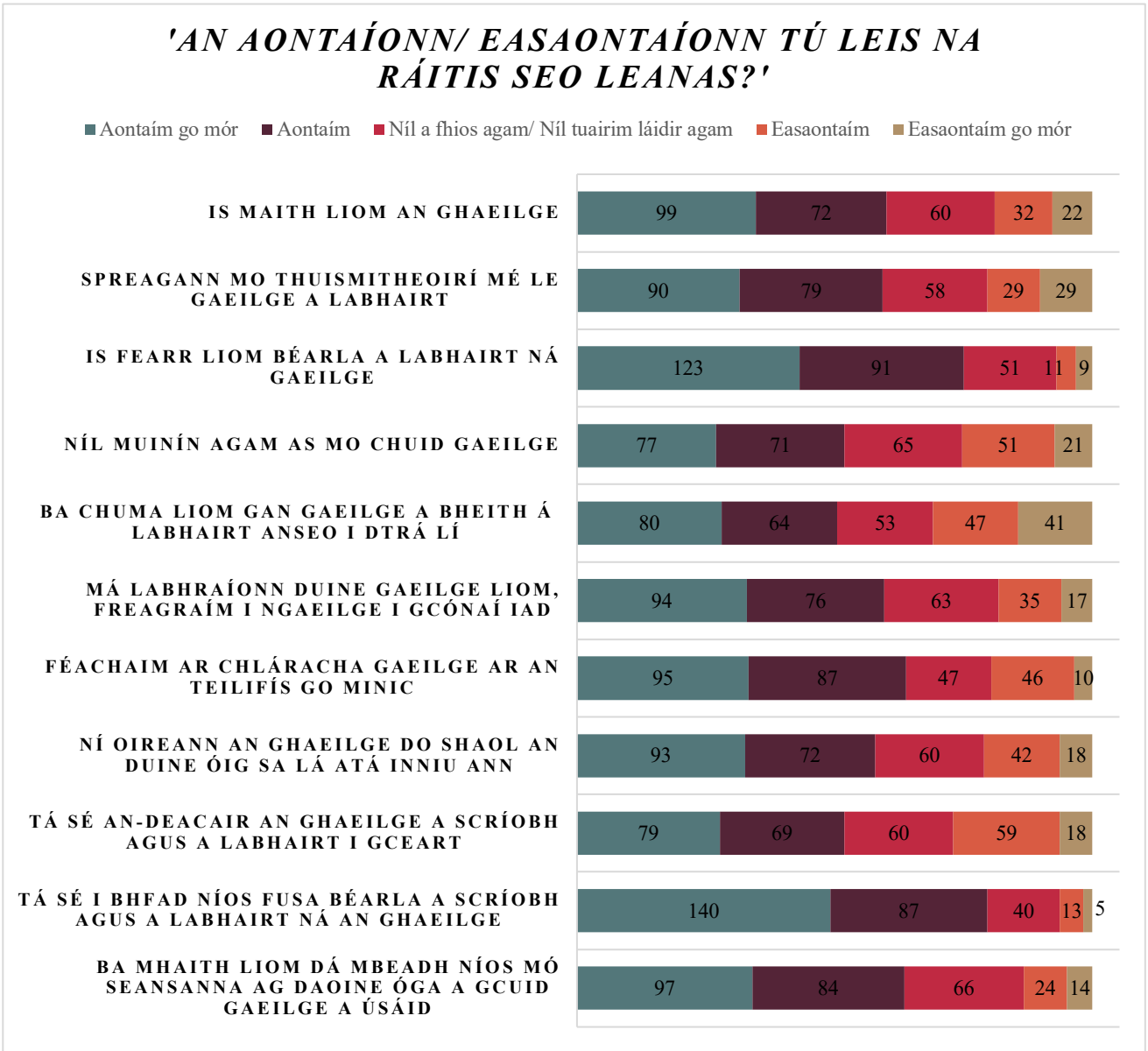

Figiúr 31: Suirbhé don Óige- dearcadh i leith na Gaeilge

Léirítear **spéis** i measc na bhfreagróirí d'imeachtaí Gaeilge a bhféadfaí iad a chur ar siúl amach as seo (figiúr 32), **go háirithe in imeachtaí sóisialta trí Ghaeilge le scoileanna eile sa cheantar**. Is é seo thíos briseadh síos iomlán na dtorthaí ar an gceist:

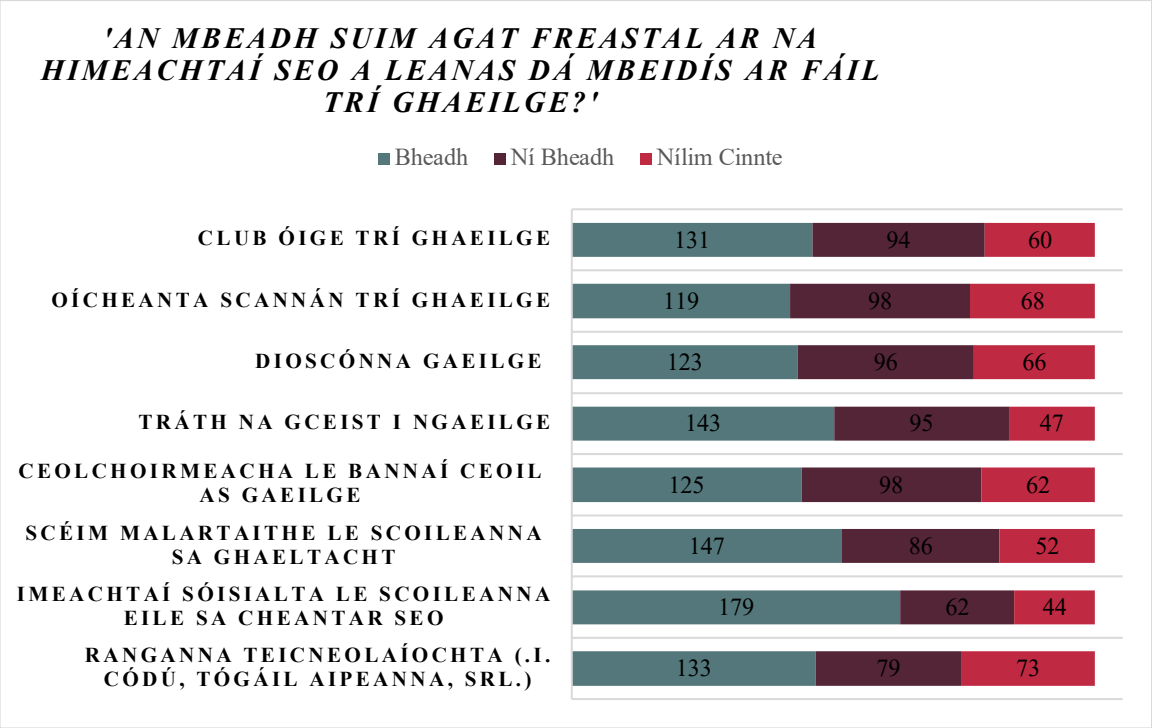

Figiúr 32: Suirbhé don Óige- suim in imeachtaí Gaeilge

Thug **39 duine** freagra do cheist dheireanach an tsuirbhé maidir le **moltaí** a chabhródh le freagróirí an tsuirbhé don óige/ scoláirí a gcuid Gaeilge a úsáid (féach an doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil' lgh. 18-19 don liosta iomlán). Tá an-éagsúlacht sna moltaí ach cuirtear béim ar imeachtaí sóisialta trí Ghaeilge, mar shampla **imeachtaí spóirt** trí mheán na Gaeilge (**3**).

Suirbhé ar Ghnólachtaí

Forbhreathnú

Sa suirbhé ar ghnólachtaí áirítear ceisteanna ginearálta maidir le comhdhéanamh na ngnólachtaí, líon na bhfostaithe srl., maraon le ceisteanna faoi chumas Gaeilge na bhfostaithe, faoi úsáid na Gaeilge sna gnólachtaí, dearcadh i leith úsáid na Gaeilge i gcúrsaí gnó agus na féidearthachtaí chun an Ghaeilge a úsáid níos mó i gcúrsaí gnó. Líon **17** an suirbhé seo.

Féach i bhfigiúr 33 agus figiúr 34 thíos na hearnálacha lena mbaineann gnólachtaí na bhfreagróirí agus líon na bhfóstóirí:

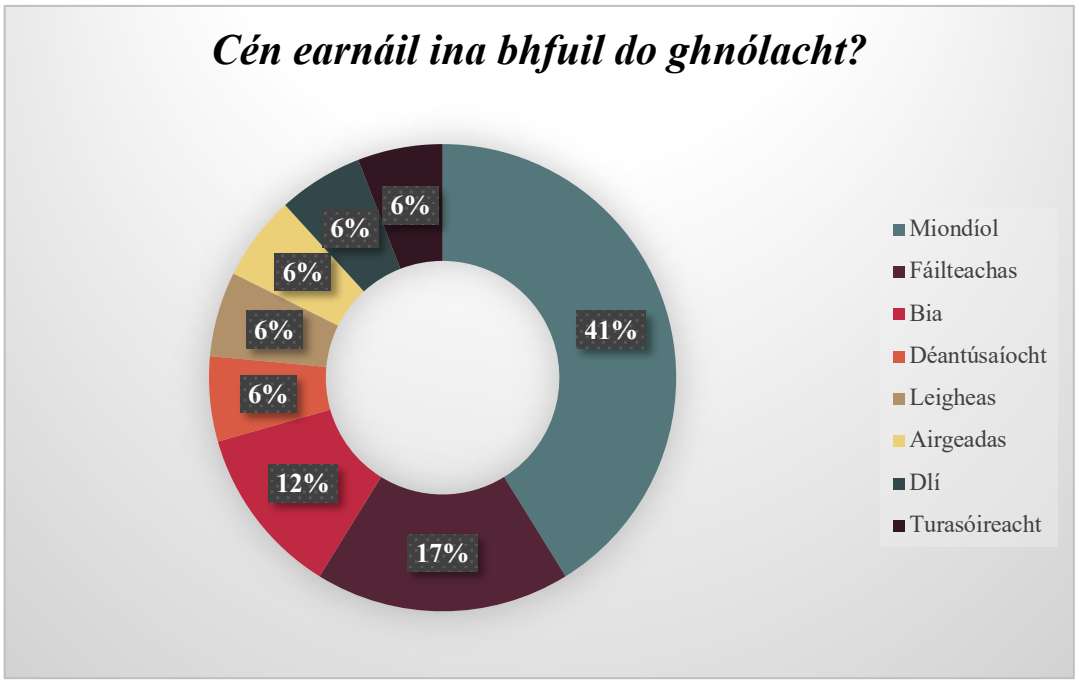

Figiúr 33: Suirbhé do Ghnólachtaí- earnáil na ngnólachtaí

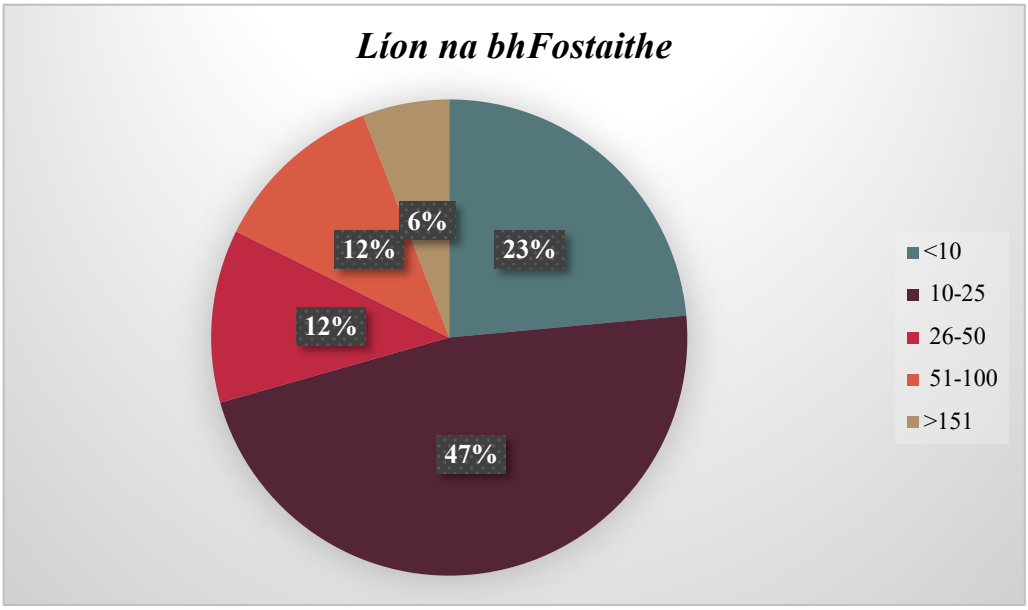

Figiúr 34: Suirbhé do Ghnólachtaí- líon fostaithe

Dar le 47% de na freagróirí (ochtar) tá fostaithe le Gaeilge ceaptha sna gnólachtaí sin. Léiríonn torthaí na chéad cheiste eile go bhfuil idir 1-10 fostaí líofa sa Ghaeilge (figiúr 35).

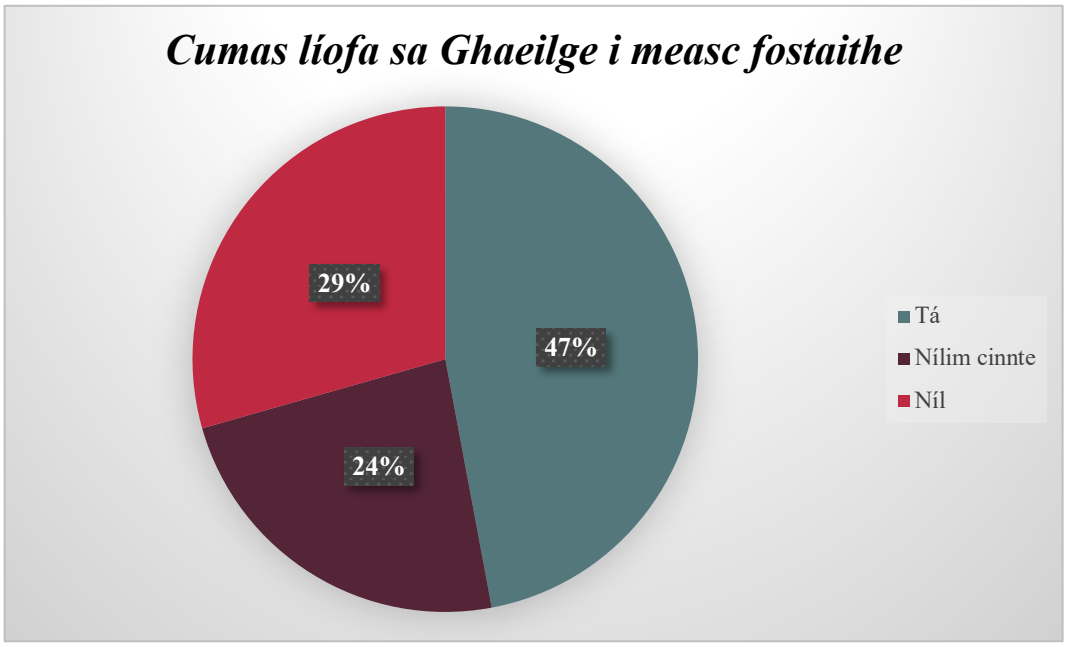

Figiúr 35: Suirbhé do Ghnólachtaí- fostaithe le Gaeilge líofa

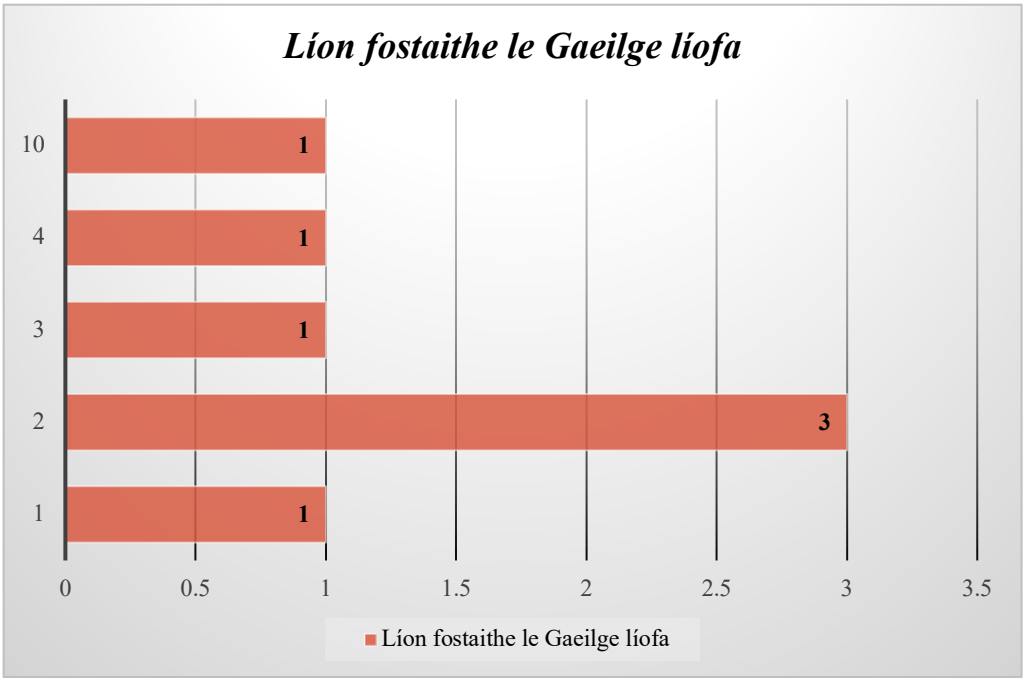

Figiúr 36: Suirbhé do Ghnólachtaí- líon fostaithe le Gaeilge líofa

D'fhreagair **deichniúr** de na freagróirí **nár úsáideadh an Ghaeilge riamh** mar uirlis mhargaíochta/ bhrandála (figiúr 37). As an **seachtar** a d'fhreagair gur úsáideadh an Ghaeilge dó sin ina ngnólachtaí, baineadh leas as an nGaeilge do **mhargaíocht** i **sé cinn** díbh, ar **phacáistíocht** i **gceithre ghnólacht** agus cuireadh (/cuirtear) **seirbhísí custaiméara** trí Ghaeilge ar fáil i **gceithre cinn de na gnólachtaí.**

Tugadh **cúig fhreagra** don chéad cheist eile a bhaineann le sonraí faoina bealaí gur úsáideadh (/go n-úsáidtear) an Ghaeilge sna gnólachtaí. Baineann formhór na bhfreagraí le brandáil agus comharthaíocht Gaeilge **(4)**. Tugtar le fios go labhraítear an Ghaeilge le custaiméirí na gnólachta i gcás **gnólacht amháin:**

- ***Signs in Irish throughout hotel, Irish would be used on a daily basis in menus, etc.***
- ***Radio Kerry ads bilingual, signage, when we used plastic bags we had an Irish logo***
- **Ag caint leis na custaiméirí a bhfuil suim acu a bheith ag steallagh Gaeilge**
- ***The name is Irish***
- **Úsáidim an Ghaolainn ar gach rud**

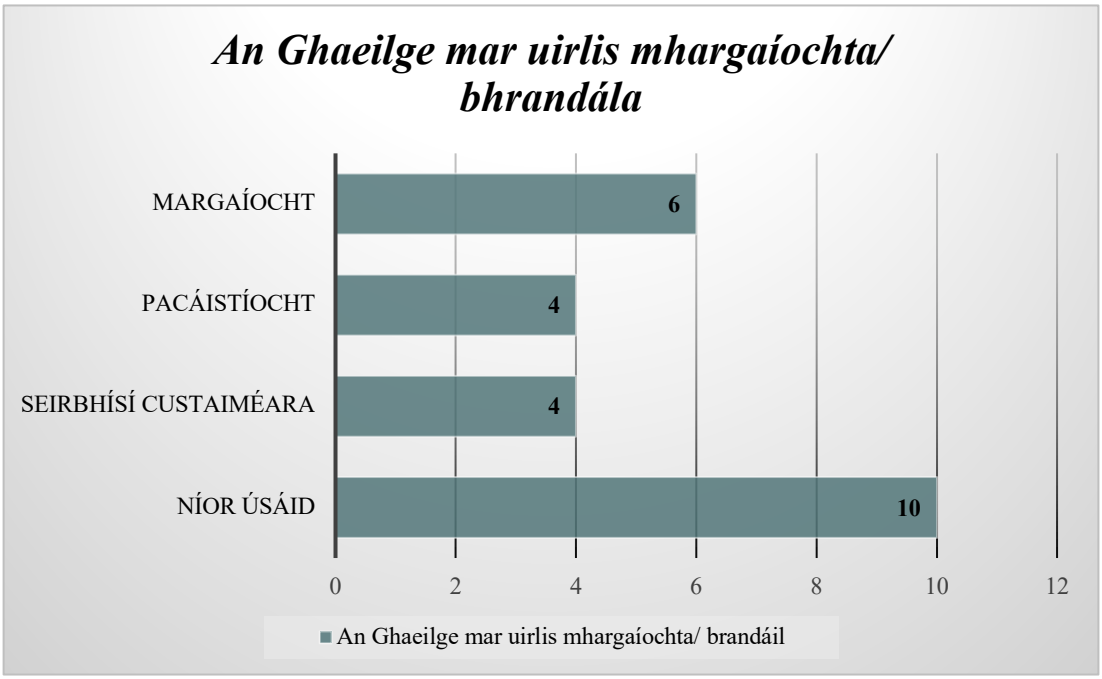

Figiúr 37: Suirbhé do Ghnólachtaí- an Ghaeilge mar uirlis mhargaíochta

Léiríonn roinnt de na freagróirí **spéis** in úsáid na Gaeilge mar uirlis mhargaíochta/ bhrandála amach anseo, go háirithe don **mhargaíocht ar-líne** (**9-** 53%). Léiríonn níos lú ná leath de na freagróirí spéis in úsáid na Gaeilge i mbealaí eile sa ghnólacht, áfach (figiúr 38):

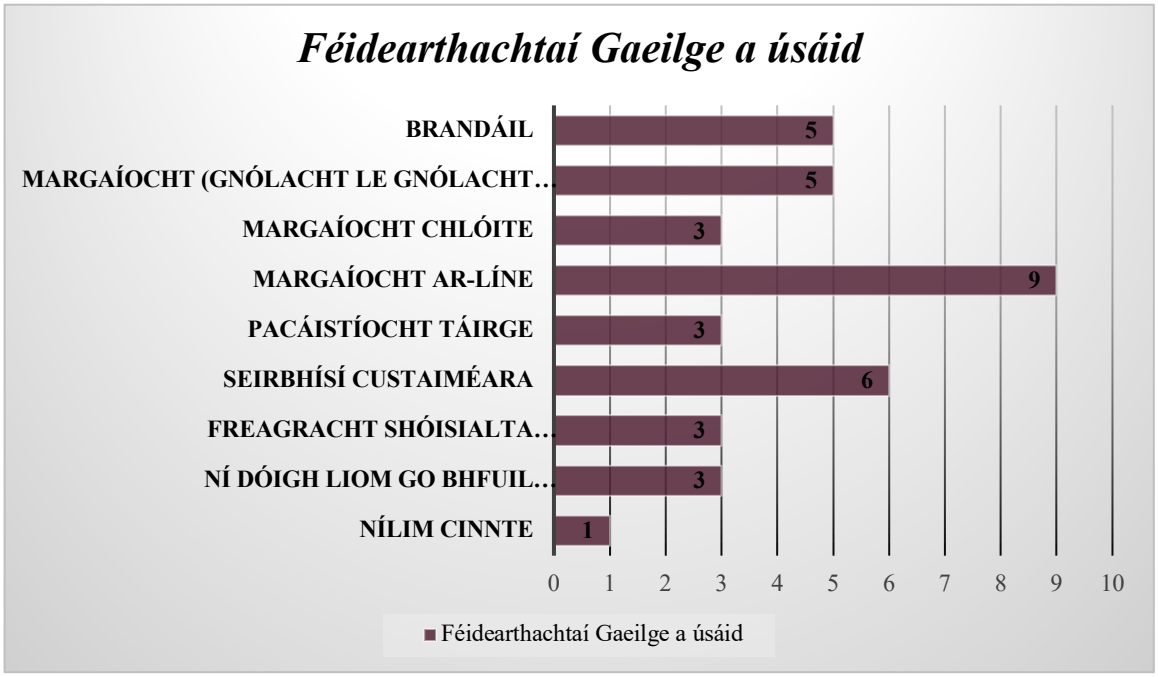

Figiúr 38: Suirbhé do Ghnólachtaí- féidearthachtaí an Ghaeilge a úsáid

Tá eolas ag **23.5%** de na freagróirí ar an tacaíocht agus maoiniú a chuireann **Foras na Gaeilge** ar fáil do ghnólachtaí chun úsáid na Gaeilge i gcúrsaí gnó a éascú. Bhí suim ag 11 freagróir níos mó eolais a fháil faoin tacaíocht sin (faightear liosta sonraí teagmhála ar lch. 20 den doiciméad 'Eolas Cáilíochtúil')

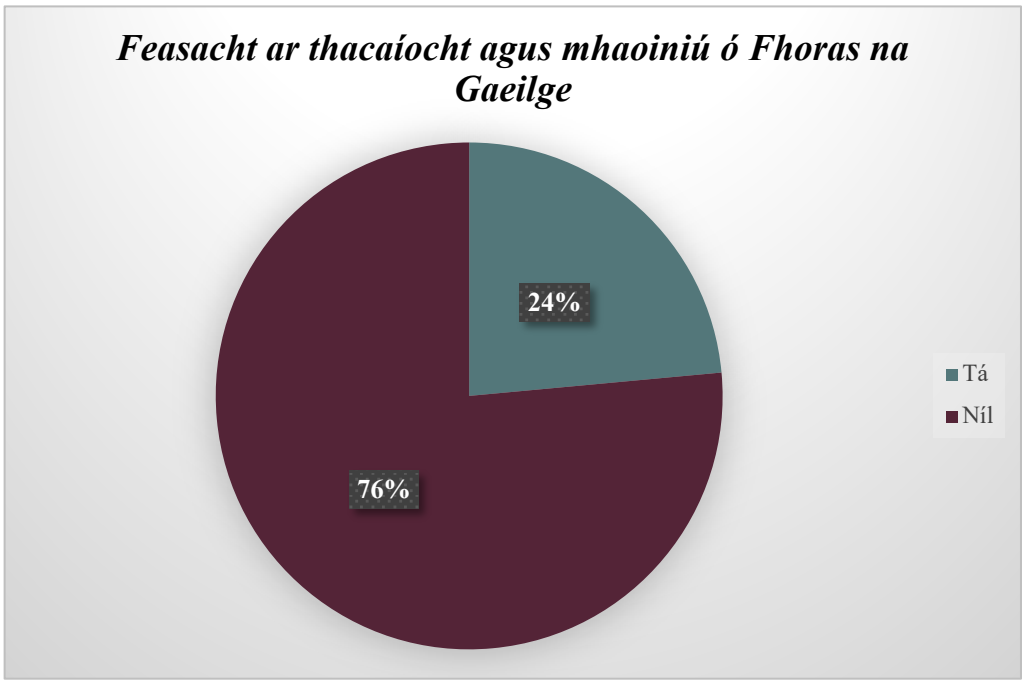

Figiúr 39: Suirbhé do Ghnólachtaí- feasacht ar thacaíocht Fhoras na Gaeilge

Léiríonn na freagróirí **an-spéis i dtacaíochtaí deontais a bhféadfadh an Rialtas agus a ghníomhaireachtaí iad a chur ar fáil** chun cabhrú lena ngnólachtaí leas a bhaint as an nGaeilge (**82.4%-** 14 duine) (figiúr 40) agus i gcomhairle ar dheiseanna margaíochta leis an nGaeilge (**58.8%**- 10 duine).

Baineann an cheist dheireanach sa suirbhé do ghnólachtaí le dearcadh na n-ionadaithe gnó maidir leis na buntáistí iomaíocha le húsáid na Gaeilge sa mhargaíocht. Aithníonn **52.9%** (naonúr) de na freagróirí gur buntáiste í an Ghaeilge mar **uirlis chun seasamh amach ó na hiomaitheoirí**.

Aithníonn **41%** de na freagróirí an tairbhe a bhaineann leis an nGaeilge chun **cur le heispéireas an chustaiméara**.

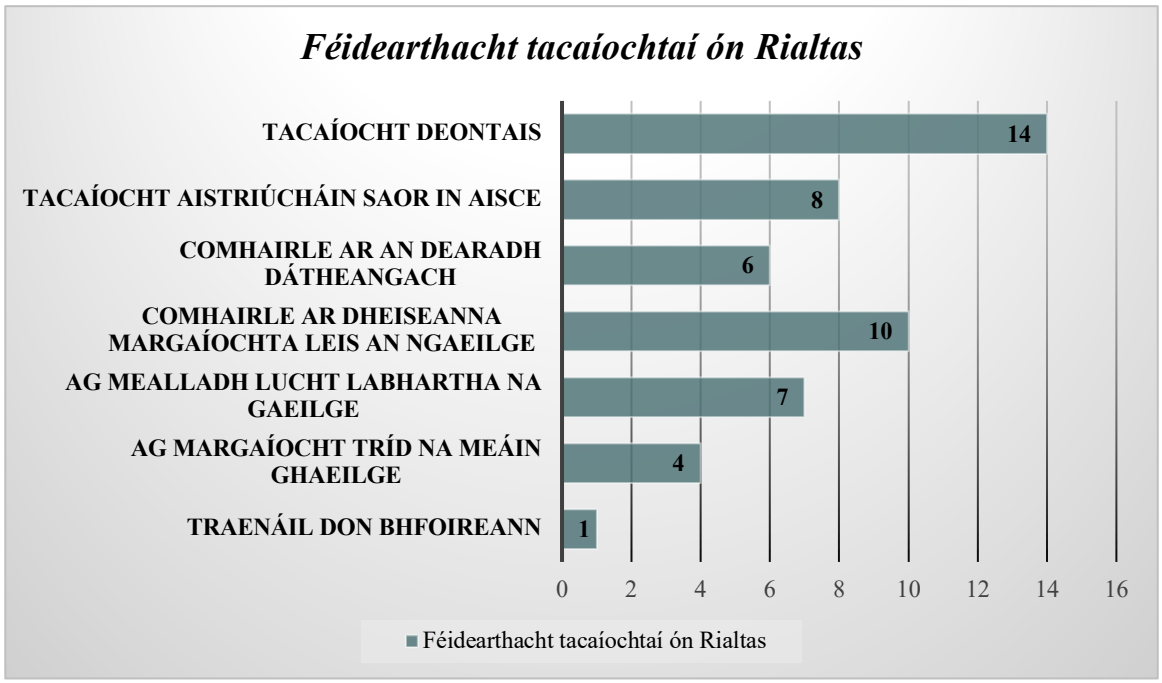

Figiúr 40: Suirbhé do Ghnólachtaí- tacaíochtaí ón Rialtas

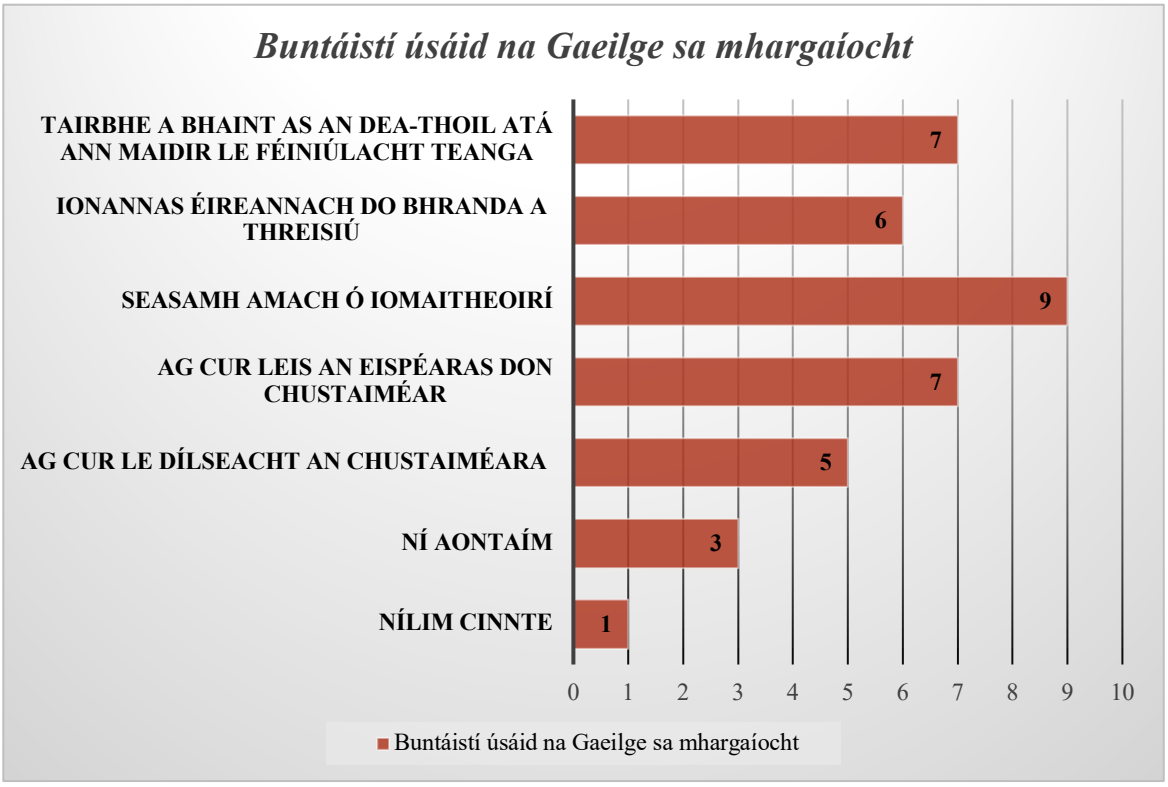

Figiúr 41: Suirbhé do Ghnólachtaí- buntáistí úsáid na Gaeilge

Suirbhé Eagraíochtaí Pobail

Fuarthas **cúig** fhreagra ar an suirbhé seo ó chúig eagraíocht éagsúla:

(i) Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí,
(ii) CYPSC Ciarraí,
(iii) NEWKD,
(iv) An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí, agus
(v) Comhairle Contae Chiarraí.

Áiríodh ceisteanna faoi chomhdhéanamh na n-eagraíochtaí, faoi chumas na Gaeilge i measc na bhfostaithe agus faoin gcleachtas teanga reatha.

Maraon leis sin, fuarthas eolas faoi na rudaí a chuireann srian ar úsáid na Gaeilge sna heagraíochtaí, a thugann léargas ar roinnt de na dúshláin atá le sárú chun úsáid na Gaeilge a leathnú in eagraíochtaí pobail an bhaile.

Ag deireadh an tsuirbhé, iarradh ar na freagróirí moltaí a thabhairt maidir le cad a chabhródh leis an eagraíocht níos mó Gaeilge a tharraingt isteach in obair/ i saol laethúil na heagraíochta.

Forbhreathnú

De réir na dtorthaí, tá idir 51 agus 151 duine fostaithe sna heagraíochtaí pobail seo ar fad (figiúr 42).

Cuireadh in iúl go bhfuil an cúig eagraíocht **maoinithe ag an Stát (go díreach nó go hindíreach)**.

Mar chur síos ar an saghas oibre a bhíonn ar siúl sna heagraíochtaí, roghnaíodh go soláthraítear **'seirbhís phoiblí'** i ngach cás ach amháin i gcás **NEWKD** a roghnaigh **'eagraíocht forbartha pobail'** mar chur síos.

Maidir leis na haoisghrúpaí lena mbíonn na heagraíochtaí ag plé den chuid is mó, tugadh le fios go mbíonn na heagraíochtaí ar fad ag plé le daoine de gach aois ach amháin **CYPSC Ciarraí**, a oibríonn le **'leanaí agus/nó daoine óga'** go príomha.

Ainm na heagraíochta agus cur síos ar an obair	**Daoine lánaimseartha**	**Daoine páirtaimseartha**	**Daoine deonacha**	**Iomlán**
Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí [seirbhís phoiblí]	>151	51-100	0	>151
CYPSC Ciarraí [seirbhís phoiblí]	51-100	0	0	51-100

NEWKD [eagraíocht forbartha pobail]	26-50	>151	51-100	>151
An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí [seirbhís phoiblí]	>151	>151	0	>151
Comhairle Contae Chiarraí [seirbhís phoiblí]	>151	>151	0	>151

Figiúr 42: Suirbhé eagraíochtaí pobail- líon na bhfostaithe

An Ghaeilge san eagraíocht

Tugtar forbhreathnú anseo ar na freagraí a bailíodh ón suirbhé faoin nGaeilge go sonrach i gcomhthéacs obair na n-eagraíochtaí. Iarradh ar na freagróirí ráiteas a roghnú a chuireann síos ar idirghníomhaíocht na heagraíochta le cainteoirí Gaeilge. Is é an ráiteas a roghnaíodh thar ceann **CYPSC Ciarraí**, **NEWKD**, **An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí** agus **Comhairle Contae Chiarraí** ná:

"Bíonn an eagraíocht seo ag plé leis an bpobal beag
beann ar an saghas Gaeilge atá acu"

Is é an ráiteas a roghnaíodh thar ceann Bhord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, chuige sin, ná:

"Bíonn an eagraíocht seo ag plé le daoine ar bheagán Gaeilge/
gan Gaeilge ar bith den chuid is mó"

Tá **oifigeach Gaeilge** fostaithe ag trí cinn de na heagraíochtaí, de réir na dtorthaí- **Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí**, **Comhairle Contae Chiarraí** agus **an Garda Síochána**. D'fhreagair ionadaí Chomhairle Contae Chiarraí 'tá' don cheist leantach: 'mura bhfuil oifigeach Gaeilge ag an eagraíocht, an bhfuil ball foirne/ oibrí eile atá freagrach as cur chun cinn na Gaeilge san eagraíocht?' chomh maith. Tá níos mó eolais faoi na seirbhísí agus oibrithe na Comhairle a

chuireann seirbhís Gaeilge ar fáil sa chomhairle ar fáil ar shuíomh gréasáin na Comhairle tríd an nasc seo: http://docstore.kerrycoco.ie/KCCWebsite/docs/gainfo.pdf

Tugadh le fios go bhfuil **plean oifigiúil teanga** ag **Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí**, ag **Comhairle Contae Chiarraí** agus ag an n**Garda Síochána**. Níl plean teanga ag CYPSC Ciarraí ná ag NEWKD.

Féach thíos dáileadh na dtorthaí maidir le líon na n-oibrithe sna heagraíochtaí éagsúla a bhfuil leibhéil éagsúla Gaeilge acu:

	Líon na n-oibrithe a bhfuil Gaeilge ó dhúchas/ líofa acu	**Líon na n-oibrithe a bhfuil Gaeilge réasúnta maith acu**	**Líon na n-oibrithe a bhfuil beagán Gaeilge acu**
Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí	45	10	300
CYPSC Ciarraí	*Níl an t-eolas ar fáil*	*Níl an t-eolas ar fáil*	*Níl an t-eolas ar fáil*
NEWKD	5	50	50
An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí	6-10	Thart ar 20%	Gach ball foirne
Comhairle Contae Chiarraí	*Níl an t-eolas ar fáil*	*Níl an t-eolas ar fáil*	*Níl an t-eolas ar fáil*

Figiúr 43: Suirbhé eagraíochtaí pobail- léibhéal Gaeilge na bhfostaithe

Cuireadh ceist san áireamh sa suirbhé chun léargas a fháil ar úsáid na Gaeilge sna heagraíochtaí éagsúla faoi chaibidil. Soláthraíodh ceithre ráiteas agus iarradh ar fhreagróirí an tsuirbhé tic a chur sna boscaí ar fad a chuireann síos ar úsáid na Gaeilge ina n-eagraíocht.

Dar leis na torthaí, **cuirtear seirbhís i nGaeilge ar fáil i ngach ceann de na heagraíochtaí**.

Léirigh **ceithre ghrúpa** go n-**úsáidtear Gaeilge i gcomhfhreagras** san eagraíocht (**Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, NEWKD, An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí, agus Comhairle Contae Chiarraí**).

Léirigh dhá cheann de na heagraíochtaí go n-úsáideann siad **Gaeilge ar na meáin shóisialta** (**NEWKD** agus **An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí**) agus dhá cheann díobh **nach n-úsáideann siad Gaeilge ar na meáin shóisialta** (**Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí** agus **Comhairle Contae Chiarraí**)

	'Cuirimid seirbhís i nGaeilge ar fáil'	**'Úsáidimid Gaeilge inár gcuid comhfhreagrais'**	**'Úsáidimid Gaeilge ar na meáin shóisialta'**	**'Ní úsáidimid Gaeilge ar na meáin shóisialta'**
Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí	✓	✓		✓
CYPSC Ciarraí	✓			
NEWKD	✓	✓	✓	
An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí	✓	✓	✓	
Comhairle Contae Chiarraí	✓	✓		✓

Figiúr 44: Suirbhé eagraíochtaí pobail- úsáid na Gaeilge

Dúshláin agus Moltaí

Chun léargas a fháil ar na rudaí a chuireann srian ar úsáid na Gaeilge sna heagraíochtaí, iarradh ar na freagróirí trí cinn ar a mhéad as naoi ráiteas, bunaithe ar chonstaicí samplacha d'úsáid na Gaeilge. Fágadh spás d'fhreagraí eile chomh maith.

Baineann na dúshláin is coitianta a roghnaíodh le heaspa cumais sa Ghaeilge i measc na n-oibrithe, easpa Gaeilge sa phobal agus an dúshlán in athrú nósanna teanga seanbhunaithe. Is iad na trí ráiteas is coitianta a roghnaíodh ná:

Figiúr 45: Suirbhé eagraíochtaí pobail- dúshláin

I measc na ráitis a roghnaíodh mar léiriú ar na dúshláin d'úsáid na Gaeilge sna heagraíochtaí ná **"Níl an Ghaeilge oiriúnach d'obair na heagraíochta"** (CYPSC Ciarraí), **"Ní bhíonn daoine ón taobh amuigh sásta Gaeilge a labhairt linn"** (An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí), agus **"Nílimid ag iarraidh daoine nach bhfuil Gaeilge acu a scanrú/ a scaradh amach uathu sin a bhfuil Gaeilge acu"** (NEWKD).

Thug ceithre eagraíocht as cúig moladh maidir le cad a chabhródh leis an eagraíocht níos mó Gaeilge a tharraingt isteach- níor tugadh freagra thar ceann Chomhairle Contae Chiarraí.

Baineann na moltaí a fuarthas le hoiliúint don bhfoireann, le níos mó acmhainní a chur ar fáil chun an Ghaeilge a leathnú san eagraíocht (dírithe ar chumas na n-oibrithe sa Ghaeilge a mhéadú agus ar shlite chun an Ghaeilge a chur chun cinn san eagraíocht) agus le hearcaíocht cainteoirí líofa Gaeilge.

"Níl Gaeilge ag na hoibrithe ar fad atá ar an bhfoireann"

(roghnaithe ag trí eagraíocht: Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, NEWKD agus Comhairle Contae Chiarraí)

"Bíonn an eagraíocht ag plé le daoine/ ag freastal ar dhaoine nach bhfuil Gaeilge acu"

(roghnaithe ag trí eagraíocht: Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, NEWKD, an Garda Síochána- ceantar Thrá Lí)

"Tá sé deacair nósanna agus gnásanna teanga a bhfuil seanchleachtadh ag daoine orthu a bhriseadh"

(roghnaithe ag trí eagraíocht: Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí, An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí, Comhairle Contae Chiarraí)

Bearta an Phlean Teanga

Leagtar amach anseo thíos bearta an Phlean Teanga. D'eascair na bearta seo as an taighde a rinneadh le pobal Thrá Lí chomh maith le tuiscintí ar dhea-chleachtas sa Phleanáil Teanga agus na Treoirlínte Pleanála Teanga (Eagrán 5) atá eisithe ag Roinn na Gaeltachta. Is tréimhse 7 mbliana atá curtha ar fáil do chur i bhfeidhm an Phlean Teanga seo agus cuimsíonn na bearta na réimsí saoil seo a leanas:

1. Cur i bhfeidhm an phlean teanga
2. Oideachas
3. An Óige
4. An Pobal
5. Na hEalaíona
6. Spórt
7. An Earnáil Ghnó
8. An Earnáil Phoiblí

Achoimre na mBeart

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga	
1.	Coiste Pleanála Teanga Trá Lí le Gaeilge a bhuanú
2.	Comhordaitheoir Pleanála Teanga a cheapadh chun an Plean Teanga a chur i bhfeidhm
3.	Láthair oibre a shocrú don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga
4.	An Plean Teanga a sheoladh
5.	Margaíocht agus poiblíocht a dhéanamh ar Thrá Lí le Gaeilge agus an Plean Teanga
6.	Ceathrú Gaelach (spás fisiciúil) a bheadh mar lárionad do chainteoirí Gaeilge a bhunú i dTrá Lí
Oideachas	
7.	Clár foghlama Gaeilge don Idirbhliain sa 5 iarbhunscoil a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm

8.	Clár inseirbhíse do mhúinteoirí Gaeilge iarbhunscoile a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm
9.	Comhoibriú agus tacú le hOllscoil Teicneolaíochta na Mumhan cúrsaí trí mheán na Gaeilge a fhorbairt agus a sholáthar do dhaoine fásta
10.	Comhoibriú agus tacú le hOllscoil Teicneolaíochta na Mumhan chun Oifigeach Forbartha Gaeilge a fhostú
11.	Cúrsaí ar líne trí mheán na Gaeilge a sholáthar i gColáiste Breisoideachais agus Oiliúna Chiarraí
12.	Ceardlanna trí Ghaeilge ar ghnéithe de na meáin dhigiteacha a sholáthar sa Digital Media Training Centre do dhaoine fásta
13.	Ról Oifigeach Oideachais Gaeilge do na bunscoileanna i dTrá Lí a fhorbairt
An Óige	
14.	Clár imeachtaí idirscoileanna a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ag leibhéal na n-iarbhunscoileanna
15.	Sraith ceardlanna ar líne do dhaoine óga i réimsí cruthaitheacha / teicniúla a fhorbairt
16.	Tacú leis an gClub Óige trí Ghaeilge atá ann do leanaí bunscoile i dTrá Lí
An Pobal	
17.	Ranganna Gaeilge do dhaoine fásta a chur ar siúl
18.	Seirbhís Chomhairleoireachta do Chomharthaíocht Ghaeilge a chur ar fáil
19.	Próifíl a thabhairt don Ghaeilge i bhféilte Thrá Lí
20.	Cumann Caitheamh Aimsire trí Ghaeilge a bhunú
21.	Tacú leis an Pop-Up Gaeltacht
22.	Tacú leis an gCiorcal Comhrá
Na hEalaíona	

23.	Grúpa Drámaíochta trí Ghaeilge a bhunú
24.	Tacú le Siamsa Tíre an Ghaeilge a chur chun cinn laistigh dá réimse feidhme
Spórt	
25.	Cúrsaí oiliúna trí Ghaeilge do thraenálaithe a sholáthar agus é mar sprioc acu seisiúin thraenála trí Ghaeilge a bhunú
26.	Na cumainn caide a ghríosadh le cur isteach ar Scéim Sheosaimh Mhic Dhonncha
27.	Cur le feiceálacht na Gaeilge sna clubanna spóirt
An Earnáil Ghnó	
28.	Gréasán tacaíochta a bhunú do ghnóthaí chun cabhrú leo an Ghaeilge a chur chun cinn
29.	Cabhrú le gnóthaí feiceálacht na Gaeilge iontu a mhéadú
30.	Modh a aimsiú chun custaiméirí a chur ar an eolas faoi fhostaithe gur féidir leo Gaeilge a labhairt
31.	Tacú le gnóthaí páirt a ghlacadh i nGradaim Ghnó Chiarraí
32.	Tacú le gnóthaí páirt a ghlacadh sa Gradaim Ghnó Náisiúnta
An Earnáil Phoiblí	
33.	Tacú le heagrais phoiblí breis comharthaíocht Ghaeilge a úsáid
34.	Tacú le heagrais phoiblí deiseanna oiliúna sa Ghaeilge a sholáthar don fhoireann

Bearta an Phlean Teanga

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga Beart 1	**Coiste Pleanála Teanga Trá Lí le Gaeilge a bhuanú**
Réimsí an bhirt	1, K
Critéir Phleanála Teanga	1
Aidhm an bhirt	Éifeacht chur i bhfeidhm an Phlean Teanga a chinntiú trí struchtúr láidir a bheith sa choiste pleanála teanga le réimse saineolais agus taithí.
Eolas breise	Beidh an cheanneagraíocht i mbun bainistíochta ar an gcomhordaitheoir pleanála teanga agus freagrach as cur i bhfeidhm an phlean thar thréimhse seacht mbliana. Beidh an CPT ag tuairisciú chuig baill an choiste pleanála teanga agus na ceanneagraíochta. Cuirfear téarmaí tagartha le chéile chun soiléiriú a dhéanamh ar ról an choiste. Tá sé riachtanach, mar sin, go mbeadh réimse leathan saineolais agus spéiseanna ar fáil lena chinntiú gur féidir gach mír den phlean teanga a chlúdach agus cur go dearfach leis an méid sin. Chuige sin, déanfar pleanáil chomharbais agus athbhreithniú ar scileanna agus ar easnaimh sa choiste i rith an ama lena chinntiú go mbíonn sé ábalta feidhmiú go héifeachtach agus go hionadaíoch ar an bpobal ina iomlán.
Páirtithe leasmhara	• Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí • An coiste pleanála teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Daoine a fháil atá toilteanach agus sásta a bheith mar bhaill den choiste pleanála teanga.
Sárú an dúshláin	Próiseas ionduchtaithe a bheith ann do bhaill nua le gur féidir le daoine dul i dtaithí ar na dualgais atá ar an gcoiste go héasca agus chun daoine a choimeád ar bord.

Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuigfear éifeacht an bhirt trí fheidhmíocht an choiste pleanála teanga go ginearálta. Déanfaidh an Coiste measúnú ar a éifeachtacht féin go bliantúil.

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga Beart 2	**Comhordaitheoir Pleanála Teanga a cheapadh chun an Plean Teanga a chur i bhfeidhm**
Réimsí an bhirt	A-K
Critéir Phleanála Teanga	1, 3, 8, 10, 11, 12, 13, 14
Aidhm an bhirt	Comhordaitheoir Pleanála Teanga a cheapadh a chuirfidh an plean teanga seo i bhfeidhm agus a chuirfidh leis an bplean le moltaí / bearta eile de réir mar is cuí.
Eolas breise	• Earcóidh an cheanneagraíocht (BOO Chiarraí) comhordaitheoir pleanála teanga leis na cáilíochtaí cuí – is é an duine seo is mó a bheidh i bhfeighil chur i bhfeidhm an phlean agus ar an monatóireacht a dhéanfar air, le tacaíocht iomlán an choiste pleanála teanga. • Ceadófar agus spreagfar an comhordaitheoir pleanála teanga bearta nua nach sonraítear sa phlean seo a fhorbairt agus moltaí eile a chumadh de réir mar a leantar leis an bplean seo agus le próiseas na monatóireachta. • Cuirfear oiliúint agus tacaíocht ar fáil don chomhordaitheoir pleanála teanga de réir mar is cuí ag brath ar thaithí agus ar cháilíochtaí an duine a cheapfar. • Beidh cruinnithe rialta (ar a laghad uair sa ráithe) idir an coiste pleanála teanga agus an comhordaitheoir pleanála teanga chun athbhreithniú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an phlean agus le pleanáil chun tosaigh a dhéanamh.
Páirtithe leasmhara	• Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí • An coiste pleanála teanga • Foras na Gaeilge
Saolré an bhirt	Bliain 1: an próiseas earcaíochta, comhordaitheoir a cheapadh Bliain 1-7: fostú an chomhordaitheora
Costas measta iomlán	€448,130.58 (€443,930.58 + €4200 (costais oiliúna))
Costas measta in aghaidh na bliana	Bliain 1: €59,559.72 Bliain 2: € 60,135.00 Bliain 3: €61,702.16 Bliain 4: €63,271.64 Bliain 5: €64,842.28 Bliain 6: €66,423.36 Bliain 7: €67,996.32 Costais oiliúna €600 in aghaidh na bliana

Dúshlán	Duine leis na cáilíochtaí agus an taithí chuí a earcú agus a choimeád sa ról.
Sárú an dúshláin	An post a fhógairt go forleathan, ní hamháin ar fud limistéir an bhaile seirbhíse Gaeltachta, ach go náisiúnta sna meáin thraidisiúnta agus shóisialta.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh bainisteoir líne ag an gComhordaitheoir Pleanála Teanga seo ó BOO Chiarraí a bhuailfidh leis / léi uair sa mhí chun tacaíocht a thabhairt chun an Plean a chur i bhfeidhm. Buailfidh an CPT leis an gCoiste Pleanála Teanga timpeall ar 5 huaire sa bhliain.

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga Beart 3	**Láthair oibre a shocrú don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga**
Réimsí an bhirt	I, K
Critéir Phleanála Teanga	Na critéir ar fad
Aidhm an bhirt	Áit oibre a chur ar fáil don chomhordaitheoir pleanála teanga i dTrá Lí le háiseanna oifige socraithe de réir mar is cuí (mar shampla le fón, nasc idirlín agus trealamh oifige ábhartha ar fáil).
Eolas breise	Eagróidh an Cheanneagraíocht ionad oibre don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga.
Páirtithe leasmhara	• An cheanneagraíocht (príomhúinéir) • An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Le socrú sa chéad bhliain agus le coimeád le linn fheidhmiú an phlean.
Costas measta iomlán	€35,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€5,000
Dúshlán	Ní bhaineann.
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Monatóireacht leanúnach ag leibhéal na ceanneagraíochta ar oiriúnacht na háite oibre don chomhordaitheoir pleanála teanga agus do riachtanais na heagraíochta agus an phlean teanga.

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga Beart 4	**An Plean Teanga a sheoladh**
Réimsí an bhirt	K
Critéir Phleanála Teanga	Na critéir ar fad
Aidhm an bhirt	Ócáid a chur ar siúl do phobal Thrá Lí chun iad a chur ar an eolas faoin bPlean Teanga agus an Plean Teanga a sheoladh go hoifigiúil.
Eolas breise	Beidh sé seo mar an chéad chéim chun feasacht an phobail i leith an phlean teanga a ardú, deis a thabhairt do dhaoine bualadh leis an gcomhordaitheoir pleanála teanga agus ceiliúradh a dhéanamh ar an obair atá déanta go dtí seo chun an Ghaeilge a chur chun cinn i dTrá Lí.
Páirtithe leasmhara	• BOO Chiarraí • An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • An Coiste Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1
Costas measta iomlán	€1,000
Costas measta in aghaidh na bliana	Bliain 1: €1,000
Dúshlán	An t-eagrúchán a bheidh i gceist lena leithéid de ócáid a eagrú agus a chur i gcrích go snasta. Freastal maith a bheith ar an ócáid ionas go mbeadh go leor den phobal ar an eolas faoin bPlean Teanga.
Sárú an dúshláin	Rólanna éagsúla maidir leis an eagrúchán a roinnt amach idir bhaill an choiste agus an comhordaitheoir pleanála teanga. Poiblíocht cheart a dhéanamh ar an ócáid roimh ré agus ina dhiaidh.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Aiseolas a fháil ar an ócáid ó na daoine a d'fhreastail uirthi.

Cur i bhfeidhm an Phlean Teanga Beart 5	**Margaíocht agus Poiblíocht a dhéanamh ar Thrá Lí le Gaeilge agus an Plean Teanga**
Réimsí an bhirt	K
Critéir Phleanála Teanga	Na critéir ar fad
Aidhm an bhirt	Pobal Thrá Lí a chur ar an eolas maidir le dul chun cinn an phlean teanga agus deiseanna rannpháirteachais laistigh de.
Eolas breise	Beidh margaíocht leanúnach ag teastáil chun pobal Thrá Lí a chur ar an eolas maidir le himeachtaí an phlean teanga. Mar chuid den mhargaíocht beidh na míreanna seo a leanas: • Teagmháil leanúnach leis na meáin áitiúla • Agallaimh déanta ar mhíreanna an phlean teanga de réir mar is cuí • Bileoga agus ábhar eile le scaipeadh maidir leis an obair atá ar siúl • Nuachtlitir leictreonach a chur le chéile go bliantúil • Eolas le roinnt ag ócáidí poiblí • Cuntais ar na meáin shóisialta a nuashonrú go rialta • Suíomh idirlín a nuashonrú go rialta
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • An Coiste Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€17,500
Costas measta in aghaidh na bliana	€2,500
Dúshlán	Seans go mbeadh brú ama i gceist don chomhordaitheoir pleanála teanga agus iad ar iarraidh na míreanna thuas ar fad a chlúdach.

Sárú an dúshláin	Tacaíocht mhargaíochta a chur ar fáil don oifigeach ag leibhéal an choiste nó trí sheirbhísí margaíochta a cheannach isteach de réir mar is cuí.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh éifeacht an bhirt seo le feiceáil i rath na ngnéithe éagsúla ar fad den phlean seo agus sa mhonatóireacht a dhéanfar orthu sin.

An Pobal Beart 6	**Ceathrú Gaelach (spás fisiciúil) a bheadh mar lárionad do chainteoirí Gaeilge a bhunú i dTrá Lí**
Réimsí an bhirt	Na réimsí ar fad
Critéir Phleanála Teanga	Na critéir ar fad
Aidhm an bhirt	Spás ilchuspóireach a bhunú le go bhféadfaí réimse imeachtaí a chur ar siúl ann as Gaeilge.
Eolas breise	I measc na húsáide a d'fhéadfaí a bhaint as ná spás caife, naíonra, spás le haghaidh ciorcal comhrá, cruinnithe, grúpaí tuismitheoirí / leanaí, caitheamh aimsire agus ranganna Gaeilge. D'fhéadfaí beartanna 3, 8, 14, 17, 19, 20, 22, 23, 28, 33 agus 34 a óstáil san ionad seo.
Páirtithe leasmhara	Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí Foras na Gaeilge Comhairle Contae Chiarraí (Tralee Municipal District) Conradh na Gaeilge Comhaltas Ceoltóirí Éireann
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní mór don bheart seo a bheith mar chuid d'fhorbairt phoiblí a mhaoineofaí go seachtrach ón bPlean Teanga.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní mór don bheart seo a bheith mar chuid d'fhorbairt phoiblí a mhaoineofaí go seachtrach ón bPlean Teanga.
Dúshlán	Spás oiriúnach a aimsiú atá suite go lárnach sa bhaile.
Sárú an dúshláin	Comhoibriú le pobal, lucht gnó agus eagrais phoiblí an bhaile chun ionad oiriúnach a aimsiú don Cheathrú Gaelach. Moladh Oileán na nGéanna mar fhéidearthacht.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh an beart seo mar mhír rialta ar an gclár don Choiste Stiúrtha agus an Plean Teanga á chur i bhfeidhm.

Oideachas Beart 7	**Clár foghlama Gaeilge don Idirbhliain sa 5 iarbhunscoil a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm**
Réimsí an bhirt	A, C, K
Critéir Phleanála Teanga	5, 6
Aidhm an bhirt	An leibhéal cumais sa Ghaeilge atá ag daltaí iarbhunscoile i dTrá Lí a ardú agus tuiscint bhreise a thabhairt dóibh ar an gceantar Gaeltachta atá in aice láimhe leo. An cumas labhartha atá acu sa teanga agus an tuiscint atá acu ar phobal labhartha na Gaeilge a leathnú ionas go mbraithfidh siad féin páirteach sa phobal sin.
Eolas breise	Bunófar an clár foghlama ar shiollabais Theastas Eorpach na Gaeilge (TEG) ag leibhéil oiriúnacha. Déanfaidh na daltaí scrudú TEG ag deireadh na tréimhse foghlama agus sa tslí sin beifear in ann sprioc cinnte, insroichte a leagadh síos do na daltaí agus beifear ábalta an leibhéal cumais atá acu a thomhas i slí intaobhfa.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • Ionadaí ón 5 iarbhunscoil (e.g. múinteoirí Gaeilge na Idirbhliana) • Ionad na dTeangacha i Má Nuad • Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€252,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€28,000 (€80 costas an scrúdaithe x 350 dalta sa bhliain) €3,000 sa bhliain chun clár foghlama a fhorbairt €5,000 Costais turas lae go dtí an nGaeltacht €36,000 san iomlán
Dúshlán	Clár foghlama soiléir a leagadh amach agus cur chuige comhtháite don chlár foghlama a chur i bhfeidhm trasna na n-iarbhunscoileanna ar fad.

Sárú an dúshláin	Lá oiliúna a chur ar fáil do na múinteoirí agus príomhoidí a bheidh páirteach sa togra le héascaitheoir atá eolach ar an méid atá ag teastáil ionas go mbeidh rath ar an obair.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Feicfear toradh na hoibre sa líon daltaí a thabharfaidh faoin scrudú TEG gach bliain agus an toradh a bhaineann siad amach sa scrúdú sin. Is féidir ceistneoir a dhearadh chun monatóireacht a dhéanamh ar an gcuid sin den togra a bhaineann le feasacht teanga agus cultúir.

Oideachas Beart 8	**Clár inseirbhíse do mhúinteoirí Gaeilge iarbhunscoile a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm**
Réimsí an bhirt	A
Critéir Phleanála Teanga	5
Aidhm an bhirt	Caighdeán mhúineadh na Gaeilge in iarbhunscoileanna i dTrá Lí a choinneáil ag leibhéal ard ag baint úsáide as clár inseirbhíse le dea-chleachtas a chur chun cinn agus comhoibriú gairmiúil idir múinteoirí agus scoileanna a chothú.
Eolas breise	Chuirfí an clár inseirbhíse ar siúl ar feadh 1.5 lá gach bliain i gcomhar leis an PDST.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí i gcomhar leis an tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí (PDST) • Tralee Education Centre
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€7,000 Moltar idirbheartaíocht a dhéanamh leis an PDST chun an costas seo a chlúdadh
Costas measta in aghaidh na bliana	€1,000 Moltar idirbheartaíocht a dhéanamh leis an PDST chun an costas seo a chlúdach
Dúshlán	Am a chur ar leataobh sa chlár ama do na múinteoirí le freastal ar an clár inseirbhíse.
Sárú an dúshláin	An clár inseirbhíse a neadú sa bhféilire scoile i gcomhar leis na príomhoidí.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Úsáidfear ceistneoirí chun tuairimí na rannpháirtithe ar éifeacht an chláir inseirbhíse a fháil. Aiseolas ó na scoileanna maidir le feabhas i dtorthaí scrúduithe.

Oideachas Beart 9	**Comhoibriú agus tacú le hOllscoil Teicneolaíochta na Mumhan cúrsaí trí mheán na Gaeilge a fhorbairt agus a sholáthar do dhaoine fásta**
Réimsí an bhirt	A, K
Critéir Phleanála Teanga	3
Aidhm an bhirt	An Ollscoil a spreagradh le cúrsa / cúrsaí trí mheán na Gaeilge a sholáthar d'fhonn leanúnachas san oideachas lán-Ghaeilge a chur ar fáil i gCiarraí ón mbunscolaíocht go dtí an tríú leibhéal.
Eolas breise	Sampla den saghas cúrsa a d'fhéadfaí a chur ar fáil ná cáilíocht ag leibhéal B2 ó Theastas Eorpach na Gaeilge don earnáil stáit / phoiblí a bheadh dírithe ar riachtanais na hearnála sin.
Páirtithe leasmhara	• Ollscoil Teicneolaíochta na Mumhan • Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí • An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Cúrsa nó cúrsaí oiriúnach(a) a fhorbairt a bheadh dírithe ar riachtanais an spriocghrúpa.
Sárú an dúshláin	Duine a aimsiú leis an taithí agus na cáilíochtaí cuí chun an cúrsa a fhorbairt.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Bheadh rath an bhirt le feiceáil sa líon daoine a bhainfeadh cáilíocht amach i gcúrsa trí mheán na Gaeilge.

Oideachas Beart 10	**Comhoibriú agus tacú le hOllscoil Teicneolaíochta na Mumhan chun Oifigeach Forbartha Gaeilge a fhostú**
Réimsí an bhirt	A, K
Critéir Phleanála Teanga	3
Aidhm an bhirt	Tacú le haon iarrachtaí a bheadh ag an Ollscoil sa chás go mbeifí ag bunú Oifig Gaeilge / Oifigeach Gaeilge ar an gcampas.
Eolas breise	Más rud é go bhfostóidh an Ollscoil Oifigeach Gaeilge, ba cheart don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga caidreamh maith a bhunú leis an duine sin ionas gur féidir comhoibriú a bheith ann idir an dá ról.
Páirtithe leasmhara	• Ollscoil Teicneolaíochta na Mumhan • An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Ní bhaineann
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Is féidir measúnú a dhéanamh ar an mbeart seo ag cruinnithe an Choiste Pleanála Teanga.

Oideachas Beart 11	**Cúrsaí ar líne trí mheán na Gaeilge a sholáthar i gColáiste Breisoideachais agus Oiliúna Chiarraí**
Réimsí an bhirt	A, C, H
Critéir Phleanála Teanga	3
Aidhm an bhirt	Réimse cúrsaí ar líne a fhorbairt a sholáthrófar trí mheán na Gaeilge. Cinnteoidh sé seo leanúnachas sa chóras oideachais ón meánscolaíocht lán-Ghaeilge go dtí earnáil an bhreisoideachais agus oiliúna.
Eolas breise	Tá fís ag Coláiste Breisoideachais agus Oiliúna Chiarraí coláiste lán-Ghaeilge breisoideachais agus oiliúna ar líne a bhunú a d'fhreastalódh ar phobal labhartha na Gaeilge go náisiúnta. Is céim ar chéim a bhainfí amach an fhís seo agus tosófar le méid áirithe cúrsaí breisoideachais agus oiliúna a sholáthar ar líne trí mheán na Gaeilge.
Páirtithe leasmhara	Coláiste Breisoideachais agus Oiliúna Chiarraí / Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann. Maoinithe ag buiséad bliantúil Choláiste Chiarraí.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann. Maoinithe ag buiséad bliantúil Choláiste Chiarraí.
Dúshlán	Teagascóirí oilte sna réimsí éagsúla a aimsiú a bheadh in ann teagasc trí Ghaeilge.
Sárú an dúshláin	Comhoibriú leis na Boird Oideachais agus Oiliúna ar fud na tíre le teacht ar theagascóirí líofa, oiriúnacha.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Feicfear toradh an bhirt seo sa líon daoine a ghlacfaidh páirt sna cúrsaí agus a bhainfidh cáilíocht amach i réimsí éagsúla breisoideachais agus oiliúna trí Ghaeilge.

Oideachas Beart 12	**Ceardlanna sna meáin dhigiteacha a sholáthar trí Ghaeilge sa Digital Media Training Centre do dhaoine fásta**
Réimsí an bhirt	A, G
Critéir Phleanála Teanga	3
Aidhm an bhirt	Ceardlanna trí mheán na Gaeilge a sholáthar ar ghné/ghnéithe ar leith de na meáin dhigiteacha sa Digital Media Training Centre i dTrá Lí.
Eolas breise	Tá ionad den scoth ag Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí sa Digital Media Training Centre a bhfuil cáil an-mhaith bainte amach aige as feabhas na hoiliúna a chuirtear ar fáil ann. Tá deiseanna móra fostaíochta sna meáin dhigiteacha do chainteoirí Gaeilge
Páirtithe leasmhara	• An Digital Media Training Centre • Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí • An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann (clúdaithe ag buiséad Breisoideachais agus Oiliúna BOO Chiarraí).
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann (clúdaithe ag buiséad Breisoideachais agus Oiliúna BOO Chiarraí).
Dúshlán	Éascaitheoirí a aimsiú chun na ceardlanna a reáchtáil.
Sárú an dúshláin	Nascanna a chruthú le daoine gairmiúla atá ag obair sna meáin dhigiteach as Gaeilge d'fhonn teacht ar dhaoine a bheadh incháilithe chun na ceardlanna a reáchtáil.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Feicfear éifeacht an bhirt sa líon daoine a fhreastalóidh ar agus a bhainfidh tairbhe as na ceardlanna seo trí Ghaeilge.

Oideachas Beart 13	**Ról Oifigeach Oideachais Gaeilge do na bunscoileanna i dTrá Lí a fhorbairt**
Réimsí an bhirt	A, C, K
Critéir Phleanála Teanga	5, 6
Aidhm an bhirt	Ról a chruthú do Oifigeach Oideachais Gaeilge, mar atá in Uíbh Ráthach, a thabharfadh tacaíocht teanga do bhunscoileanna Thrá Lí d'fhonn breis cumais sa Ghaeilge a thabhairt do dhaltaí.
Eolas breise	Tá ról Oifigeach Oideachais Gaeilge cruthaithe in Uíbh Ráthach ón mbliain 2019 agus é mar aidhm ag an Oifigeach sin scileanna teanga daltaí bunscoile a fhorbairt i gcomhar leis na bunscoileanna áitiúla. D'fhéadfaí an ról i dTrá Lí a bhunú ar an an gceann atá cheana féin ann in Uíbh Ráthach. Chuirfí béim ar fhoghlaim na Gaeilge trí dhrámaíocht, chluichí, spórt agus gníomhaíochtaí taitneamhacha.
Páirtithe leasmhara	Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí Foras na Gaeilge Ógras
Saolré an bhirt	Bliain 3-7
Costas measta iomlán	Is féidir tuarastal bunmhúinteora le taithí 5 bliana múinteoireachta a bheith mar shlat tomhais don ráta pá sa chás go mbeidh duine fóstaithe sa ról. Beidh maoiniú le haimsiú don bheart seo ó fhoinse éigin agus ní mór idirbheartaíocht a dhéanamh le Foras na Gaeilge / Ranna Rialtais etc. chun an cheist seo a phlé. Rogha eile atá ann ná painéal múinteoirí ar scor a chur le chéile a mbeadh suim acu an obair seo a dhéanamh ar bhonn deonach.
Costas measta in aghaidh na bliana	Féach thuas.
Dúshlán	Caidrimh mhaithe a chothú leis na bunscoileanna chun obair thairbeach a chur i gcrích.

Sárú an dúshláin	Duine le scileanna maithe idirphearsanta a earcú sa ról.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh bainisteoir ó BOO Chiarraí ag an té a earcófar agus beidh monatóireacht leanúnach mar chuid de chúram an bhainisteora.

An Óige Beart 14	**Clár imeachtaí idirscoileanna a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ag leibhéal na n-iarbhunscoileanna**
Réimsí an bhirt	A, C, K
Critéir Phleanála Teanga	5, 6
Aidhm an bhirt	Imeachtaí taitneamhacha a eagrú do dhaltaí iarbhunscoile i dTrá Lí chun caidreamh agus sóisialú trí Ghaeilge a bhunú eatarthu.
Eolas breise	Am spraíuil a chaitheamh agus aithne a chur ar a chéile trí mheán na Gaeilge ag ócáidí ar nós Tráth na gCeist, lá spóirt, drámaíocht, Seachtain na Gaeilge etc. Is féidir an múnla atá ann do Bhliain na Gaeilge leis an ETBI a úsáid mar spreagadh.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga An 5 iarbhunscoil i dTrá Lí Conradh na Gaeilge Ógras Cumann na bhFiann
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	€14,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€500 x 4 imeacht sa bhliain = €2,000
Dúshlán	Amchlarú a dhéanamh ar na himeachtaí laistigh den lá scoile i slí a oirfidh do na scoileanna ar fad.
Sárú an dúshláin	An obair eagrúcháin ar fad a bheith déanta le go leor fógra do na scoileanna rannpháirteacha.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Baileofar aiseolas ó na daltaí agus bainistíocht na scoileanna.

An Óige Beart 15	**Sraith ceardlanna ar líne do dhaoine óga i réimsí cruthaitheacha / teicniúla a fhorbairt**
Réimsí an bhirt	C, D, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9
Aidhm an bhirt	Deis a thabhairt do dhaoine óga scileanna a fhorbairt agus a gcuid cruthaitheachta a chur in iúl agus iad ag glacadh páirte i gceardlanna a reáchtálfar trí mheán na Gaeilge. Cabhróidh sé seo leo a gcumas sa Ghaeilge a fhorbairt ag an am céanna.
Eolas breise	D'fhéadfadh gur ceardlanna aon uaire nó club gearrthéarmach a bhunú a bheadh i gceist ag plé le réimsí mar MoJo, eagarthóireacht físe agus fuaime, ealaín, scríbhneoireacht etc.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga TechSpace Conradh na Gaeilge Éascaitheoirí éagsúla Local Creative Youth Partnership
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	€14,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€2,000
Dúshlán	Rannpháirtithe a mhealladh chun freastal ar na ceardlanna.
Sárú an dúshláin	Cumarsáid rialta a bheith ag an gComhordaitheoir Pleanála Teanga leis na páirtithe leasmhara.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	D'fheicfí rath an bhirt sa saothar a thiocfadh as na ceardlanna.

An Óige Beart 16	**Tacú leis an gClub Óige trí Ghaeilge atá ann do leanaí bunscoile i dTrá Lí**
Réimsí an bhirt	C, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9
Aidhm an bhirt	Deis sóisialú, spraoi agus caidrimh a thabhairt do leanaí bunscoile trí Ghaeilge.
Eolas breise	Chuirfí béim ar úsáid na Gaeilge trí dhrámaíocht, chluichí, spórt agus ghníomhaíochtaí taitneamhacha.
Páirtithe leasmhara	Ógras (príomhúinéir an bhirt) An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (ag tacú)
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Ní bhaineann.
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh sé seo mar chuid den monatóireacht a dhéanann Ógras ar a gcuid oibre.

An Pobal Beart 17	**Ranganna Gaeilge do dhaoine fásta a chur ar siúl**
Réimsí an bhirt	C, D, J
Critéir Phleanála Teanga	9
Aidhm an bhirt	Deis a thabhairt do phobal Thrá Lí cur lena gcumas sa Ghaeilge.
Eolas breise	Cuirfear ranganna oíche Gaeilge ar fáil ag leibhéal éagsúla cumais agus ina mbeidh leanúnachas i gceist ó chúrsa go cúrsa.
Páirtithe leasmhara	Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí (an príomhúinéir) An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (ag tacú)
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann (clúdaithe ag buiséad Breisoideachais agus Oiliúna BOO Chiarraí).
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann (clúdaithe ag buiséad Breisoideachais agus Oiliúna BOO Chiarraí).
Dúshlán	Spás oiriúnach, taitneamhach a aimsiú chun na ranganna a chur ar siúl ann. Teagascóirí ar ardchaighdeán a earcú chun na ranganna a mhúineadh.
Sárú an dúshláin	Comhoibriú le heagraíochtaí atá ag feidhmiú sa réimse seo cheana féin sa Ghaeltacht chun teacht ar theagascóirí ar ardchaighdeán.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Feicfear éifeacht an bhirt sa líon rannpháirtithe a ghlacfaidh páirt gach bliain agus a fhanfaidh go dtí deireadh an chúrsa.

An Pobal Beart 18	**Seirbhís Chomhairleoireachta do Chomharthaíocht Ghaeilge a chur ar fáil**
Réimsí an bhirt	E, H, K
Critéir Phleanála Teanga	14, 15
Aidhm an bhirt	Seirbhís chomhairleoireachta agus aistriúcháin a chur ar fáil do lucht gnó Thrá Lí agus iad ag cur comharthaí Gaeilge in airde. Seirbhís chomhairleoireachta a chur ar fáil don earnáil phoiblí agus stáit i dTrá Lí maidir le comharthaíocht as Gaeilge. Lucht gnó a chur ar an eolas faoin Scéim Tacaíochta Gnó ag Foras na Gaeilge a chabhraíonn le gnólachtaí comharthaíocht dhátheangach a chur in airde.
Eolas breise	Maidir leis an earnáil phoiblí agus stáit, is faoi na heagrais féin a bheidh sé a chinntiú go bhfuil siad ag cloí le hAcht na dTeangacha Oifigiúla.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga Foras na Gaeilge Lucht gnó an bhaile An earnáil phoiblí agus stáit An Coimisinéir Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Beidh traenáil ag teastáil ón Comhordaitheoir Pleanála Teanga maidir leis na rialacháin a bhaineann le comharthaíocht srl. in Acht na dTeangacha Oifigiúla.
Sárú an dúshláin	Freastalóidh an Comhordaitheoir Pleanála Teanga ar sheimineár poiblí an Choimisinéara Teanga.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Coimeádfaidh an Comhordaitheoir Pleanála Teanga cuntas / grianghraf den tacaíocht a chuireann sé / sí ar fáil.

An Pobal Beart 19	**Próifíl a thabhairt don Ghaeilge i bhféilte Thrá Lí**
Réimsí an bhirt	J, K
Critéir Phleanála Teanga	9, 10, 11, 12, 14, 15
Aidhm an bhirt	Cur le feiceálacht na Gaeilge i bhféilte Thrá Lí.
Eolas breise	Duaiseanna a chur ar fáil don dream is mó a chuireann le feiceálacht na Gaeilge le linn na féile, bíodh san i mórshiúl, i scaipeadh eolais, ag seastáin etc. D'fhéadfadh daltaí iarbhunscoile taispeántais a chur ar siúl ag na féilte.
Páirtithe leasmhara	Comhairle Bhaile i dTrá Lí
Saolré an bhirt	Bliain 3-7
Costas measta iomlán	€7000
Costas measta in aghaidh na bliana	€1000
Dúshlán	Rannpháirtithe a spreagadh chun an Ghaeilge a úsáid agus a chur chun cinn ina gcuid imeachtaí.
Sárú an dúshláin	Comhoibriú
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Beidh an beart seo mar mhír rialta ar an gclár don Choiste Stiúrtha agus an Plean Teanga á chur i bhfeidhm.

An Pobal Beart 20	**Cumann Caitheamh Aimsire trí Ghaeilge a bhunú**
Réimsí an bhirt	C, D, J, K
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10, 11, 15
Aidhm an bhirt	Imeachtaí bainteach le caitheamh aimsire de shaghsanna éagsúla a eagrú ag an deireadh seachtaine ar bhonn míosúil do phobal labhartha na Gaeilge. Tugann sé seo deis do dhaoine teacht le chéile chun páirt a ghlacadh in imeachtaí taitneamhacha trí mheán na Gaeilge agus sa tslí sin cur leis na suímh inar féidir leo an Ghaeilge a labhairt.
Eolas breise	I measc na n-imeachtaí a bheadh i gceist bheadh: • Lá ar an ngalfchúrsa • Siúlóid • Turas chuig áiteanna suimiúla sa cheantar • Grúpa cniotála • Grúpa drámaíochta a bhunú
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (príomhúinéir an bhirt) • An Coiste Pleanála Teanga • Éascaitheoirí nó ceannairí le Gaeilge
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€17,500
Costas measta in aghaidh na bliana	€250 x 10 n-imeacht sa bhliain = €2,500
Dúshlán	Éascaitheoirí oiriúnacha a aimsiú agus go leor daoine a aimsiú a mbeadh spéis acu freastal ar na himeachtaí.
Sárú an dúshláin	Margaíocht agus poiblíocht fhorleathan a dhéanamh ar na himeachtaí.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tinreamh a mheas agus foirmeacha aiseolais a chur ar fáil tar éis gach imeachta. Déanfar athbhreithniú ar na himeachtaí atá á gcur ar fáil uair sa ráithe ag leibhéal an choiste pleanála teanga.

An Pobal Beart 21	**Tacú leis an Pop-Up Gaeltacht**
Réimsí an bhirt	C, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10
Aidhm an bhirt	Tacaíocht a thabhairt don Pop-Up Gaeltacht atá ar an bhfód i dTrá Lí le tamall de bhlianta anuas, trí phoiblíocht agus mhargaíocht bhreise a dhéanamh ar na hócáidí.
Eolas breise	Tá sé an-tábhachtach comhoibriú agus tacú le dreamanna atá ag feidhmiú i dTrá Lí cheana féin ag cur na Gaeilge chun cinn ar an mbaile.
Páirtithe leasmhara	Lucht eagraithe an Pop-Up Gaeltacht An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Ní bhaineann.
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuairisceoidh an Comhordaitheoir chuig an gCoiste Pleanála Teanga ar an mbeart seo.

An Pobal Beart 22	**Tacú le Ciorcail Chomhrá**
Réimsí an bhirt	D, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10
Aidhm an bhirt	Tacaíocht a thabhairt don Chiorcal Comhrá atá ar an bhfód i dTrá Lí le blianta agus le haon Chiorcal Comhrá eile a bhunófaí trí phoiblíocht agus mhargaíocht bhreise a dhéanamh ar na hócáidí.
Eolas breise	Tá sé an-tábhachtach comhoibriú agus tacú le dreamanna atá ag feidhmiú i dTrá Lí cheana féin ag cur na Gaeilge chun cinn ar an mbaile.
Páirtithe leasmhara	Lucht eagraithe na gCiorcal Comhrá An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Ní bhaineann.
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuairiscóidh an Comhordaitheoir chuig an gCoiste Pleanála Teanga ar an mbeart seo.

Na hEalaíona Beart 23	**Grúpa Drámaíochta trí Ghaeilge a bhunú**
Réimsí an bhirt	J
Critéir Phleanála Teanga	8, 10
Aidhm an bhirt	An deis a chur ar fáil dóibh siúd a bhfuil spéis acu ann iad féin a chur in iúl go cruthaitheach as Gaeilge ar an stáitse.
Eolas breise	
Páirtithe leasmhara	Éascaitheoir drámaíochta (duine deonach) An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (ag tacú)
Saolré an bhirt	Bliain 3-7
Costas measta iomlán	€32,900
Costas measta in aghaidh na bliana	€4,700
Dúshlán	Áiseanna oiriúnacha a bheith ar fáil do riachtanais an ghrúpa drámaíochta.
Sárú an dúshláin	Comhoibriú le dreamanna éagsúla ar an mbaile a mbeadh na háiseanna cuí ar fáil acu.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	D'fheicfí rath an bhirt sna drámaí a chuirfidh an grúpa ar stáitse agus an taitneamh a bheadh na rannpháirtithe a bhaint as an obair i rith na bliana.

Na hEalaíona Beart 24	**Tacú le Siamsa Tíre an Ghaeilge a chur chun cinn laistigh dá réimse feidhme**
Réimsí an bhirt	F, J, K
Critéir Phleanála Teanga	
Aidhm an bhirt	Caidreamh maith a bhunú le Siamsa Tíre d'fhonn is go mbeidh siad in ann tacú le mór-aidhmeanna an Phlean Teanga.
Eolas breise	Tá seans ann go mbeadh Siamsa Tíre in ann acmhainní a roinnt nó treoir a chur chun tacú le cuid de na bearta atá sa phlean seo a chur i gcrích. Iad a spreagadh chun páirt a ghlacadh i Seachtain na Gaeilge.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga Siamsa Tíre An Coiste Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Ní bhaineann.
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuairisceoidh an Comhordaitheoir chuig an gCoiste Pleanála Teanga ar an mbeart seo.

Spórt Beart 25	**Cúrsaí oiliúna trí Ghaeilge do thraenálaithe a sholáthar agus é mar sprioc acu seisiúin thraenála trí Ghaeilge a bhunú**
Réimsí an bhirt	C, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10, 15
Aidhm an bhirt	Traenálaithe a chur ar a gcompord le téarmaíocht chuí agus gnáthchleachtas teanga an spóirt. Seisiún uair sa mhí (nó uair sa ráithe) a chur ar fáil go hiomlán trí Ghaeilge.
Eolas breise	D'fhéadfadh gur cúrsa amháin uair sa bhliain a bheadh i gceist anseo (b'fhéidir ar líne) agus comhoibriú le Tobar Dhuibhne i gCiarraí Thiar agus le Brí Uíbh Ráthaigh chun an deis seo a chur ar fáil do thraenálaithe ar fud an chontae.
Páirtithe leasmhara	Cumann Lúthchleas Gael An Comhordaitheoir Pleanála Teanga An Coiste Pleanála Teanga Tobar Dhuibhne Brí Uíbh Rathaigh
Saolré an bhirt	Bliain 3-7
Costas measta iomlán	€7,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€1,000
Dúshlán	Suim a spreagadh i measc traenálaithe páirt a ghlacadh sna cúrsaí oiliúna.
Sárú an dúshláin	Caidreamh maith a bhunú leis na clubanna agus cúrsa taitneamhach spreagúil a chur ar fáil.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuairisceoidh an Comhordaitheoir chuig an gCoiste Pleanála Teanga ar an mbeart seo.

Spórt Beart 26	**Na cumainn caide a ghríosadh le cur isteach ar Scéim Sheosaimh Mhic Dhonncha**
Réimsí an bhirt	C, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10, 15
Aidhm an bhirt	Na cumainn caide a chur ar an eolas mar gheall ar na tacaíochtaí teanga atá ar fáil dóibh.
Eolas breise	Ní bhaineann.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • Glór na nGael • An Cumann Lúthchleas Gael
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Seans go mbeadh cuid de na rannpháirtithe doicheallach roimh sheisiún traenála a bheith ann as Gaeilge.
Sárú an dúshláin	Bheadh ar an traenálaí a chinntiú go mbeadh an t-atmaisféar éadrom agus fáilteach agus spraíúil do na leanaí agus do na tuismitheoirí.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Tuairisceoidh an Comhordaitheoir chuig an gCoiste Pleanála Teanga ar an mbeart seo.

Spórt Beart 27	**Cur le feiceálacht na Gaeilge sna clubanna spóirt**
Réimsí an bhirt	C, J
Critéir Phleanála Teanga	8, 9, 10, 15
Aidhm an bhirt	Cur le feiceálacht na Gaeilge sna clubanna spóirt
Eolas breise	Pacáistí le comharthaíocht Ghaeilge a chur ar fáil do chumainn agus do chlubanna spóirt.
Páirtithe leasmhara	Foras na Gaeilge Breacadh CLG An Comhordaitheoir Pleanála Teanga
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Ní bhaineann
Sárú an dúshláin	Ní bhaineann
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Feicfear toradh an bhirt seo sa chomharthaíocht Ghaeilge a bheidh le feiceáil sna clubanna spóirt.

An Earnáil Ghnó Beart 28	**Gréasán tacaíochta a bhunú do ghnóthaí chun cabhrú leo an Ghaeilge a chur chun cinn**
Réimsí an bhirt	E, K
Critéir Phleanála Teanga	11, 13, 14
Aidhm an bhirt	Gnóthaí a chur ar an eolas maidir leis an mbuntáiste breise a bhaineann leis an nGaeilge do ghnóthaí. Iad a spreagadh chun páirt a ghlacadh i Seachtain na Gaeilge.
Eolas breise	Eagrófar ceardlanna eolais agus oiliúna do ghnóthaí le heolas a roinnt maidir le húsáid na Gaeilge san áit oibre agus le tacaíochtaí a chur ar fáil d'aon ghnó a bhfuil spéis acu ann.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (príomhuinéir an bhirt) • Tralee Chamber Alliance • Foras na Gaeilge • Glór na nGael
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€17,500
Costas measta in aghaidh na bliana	Reáchtáil ceardlanna: €500 x 3 = €1,500 Acmhainní tacaíochta: €1,000
Dúshlán	Gnóthaí a spreagadh chun freastal ar na ceardlanna.
Sárú an dúshláin	Obair leanúnach a bheidh i gceist leis seo trí chaidrimh a thógáil leis na gnóthaí sa bhaile a bhfuil suim acu sa Ghaeilge. Chomh maith leis sin, bainfear leas as gréasáin ghnó atá ann cheana féin chun eolas a scaipeadh faoi na ceardlanna.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Monatóireacht a dhéanamh ar thinreamh ar na ceardlanna agus aiseolas a lorg ag deireadh na gceardlann.

An Earnáil Ghnó Beart 29	**Cabhrú le gnóthaí feiceálacht na Gaeilge iontu a mhéadú**
Réimsí an bhirt	E, K
Critéir Phleanála Teanga	11, 13, 14
Aidhm an bhirt	Cabhrú le gnóthaí comharthaíocht agus áiseanna Gaeilge oiriúnacha a aimsiú don ghnó agus iad a chur ar an eolas faoin Scéim Tacaíochta Gnó le Foras na Gaeilge.
Eolas breise	Tacaíocht aistriúcháin a thabhairt do na gnóthaí i dTrá Lí chun comharthaíocht Ghaeilge a chrochadh agus iad a chur ar an eolas faoi na hacmhainní atá cruthaithe ag Foras na Gaeilge do ghnóthaí agus chun iarratais a dhéanamh ar an Scéim Tacaíochta Gnó.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • Foras na Gaeilge • Glór na nGael • Gnóthaí Thrá Lí
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Gnóthaí a spreagadh chun cur le comharthaíocht as Gaeilge.
Sárú an dúshláin	Ní mór don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga caidreamh maith a bhunú leis na gnóthaí agus na fostaithe le go mbeadh sé / sí ábalta buntáiste na Gaeilge do mhuintir Thrá Lí agus na gnóthaí a chur in iúl go héifeachtach.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Is féidir monatóireacht a dhéanamh ar an mbeart seo trí fhéachaint an bhfuil méadú tagtha ar fheiceálacht na Gaeilge i ngnóthaí tar éis tréimhse áirithe ama.

An Earnáil Ghnó Beart 30	**Modh a aimsiú chun custaiméirí a chur ar an eolas faoi fhostaithe gur féidir leo Gaeilge a labhairt**
Réimsí an bhirt	E, K
Critéir Phleanála Teanga	11, 13, 14
Aidhm an bhirt	Breis deiseanna a sholáthar do phobal Thrá Lí a gcuid gnó a dhéanamh as Gaeilge ar an mbaile.
Eolas breise	Déanfar taighde le gnóthaí le fáil amach cén líon fostaithe atá acu a bhfuil Gaeilge líofa acu agus a bhíonn ag plé leis an bpobal mar chuid dá gcuid oibre. Baileofar tuairimí na bhfostaithe sin maidir leis an tslí is fearr leo féin go gcuifí an pobal ar an eolas go bhfuil siad ábalta seirbhís a sholáthar as Gaeilge.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (príomhúinéir an bhirt) Gnóthaí Thrá Lí Tralee Chamber Alliance
Saolré an bhirt	Bliain 2-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann.
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann.
Dúshlán	Seans nach mbeadh cuid de na fostaithe ar a gcompord a bheith ainmnithe mar dhuine atá ábalta seirbhís a sholáthar as Gaeilge.
Sárú an dúshláin	Ní mór don Chomhordaitheoir Pleanála Teanga caidreamh maith a bhunú leis na gnóthaí agus na fostaithe le go mbeadh sé / sí ábalta an buntáiste do mhuintir Thrá Lí agus na gnóthaí a chur in iúl go héifeachtach.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Déanfar monatóireacht ar éifeacht an bhirt trí theagmháil rialta a dhéanamh leis na gnóthaí agus na fostaithe ainmnithe chun eolas a bhailiú ar an teagmháil a bhíonn acu leis an bpobal as Gaeilge.

An Earnáil Ghnó Beart 31	**Tacú le gnóthaí páirt a ghlacadh i nGradaim Ghnó Thrá Lí**
Réimsí an bhirt	E, K
Critéir Phleanála Teanga	11, 13, 14, 15
Aidhm an bhirt	Aitheantas a thabhairt do ghnóthaí i dTrá Lí a bhaineann úsáid as an nGaeilge nó a chuireann an teanga chun cinn.
Eolas breise	Ba iad Oifig na Gaeilge i gComhairle Contae Chiarraí a bhí i bhfeighil Gradaim Ghnó Chiarraí go dtí seo. Ní hann don Oifig seo i láthair na huaire. Bheadh ar an gComhordaitheoir Pleanála Teanga dul i gcomhar leis an gComhairle, lucht gnó agus Glór na nGael chun Gradaim Ghnó Thrá Lí a bhunú.
Páirtithe leasmhara	An Comhordaitheoir Pleanála Teanga Comhairle Contae Chiarraí Tralee Chamber Alliance Gnóthaí áitiúla Glór na nGael
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	€14,000
Costas measta in aghaidh na bliana	€2000
Dúshlán	Gnóthaí a spreagadh chun cur isteach ar na gradaim.
Sárú an dúshláin	Déanfar obair le gnóthaí ar bhonn leanúnach chun tacú leo cur leis an méid Gaeilge atá in úsáid acu – ní teagmháil aon uair amháin a bheidh i gceist.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Monatóireacht ar líon na ngnóthaí a chuirfidh isteach ar na gradaim ó bhliain go bliain agus iarrfar aiseolas ar na gnóthaí rannpháirteacha.

An Earnáil Ghnó Beart 32	**Cabhrú le gnóthaí páirt a ghlacadh sna Gradaim Ghnó Náisiúnta**
Réimsí an bhirt	E, K
Critéir Phleanála Teanga	11, 13, 14, 15
Aidhm an bhirt	Gnóthaí áitiúla a spreagadh chun páirt a ghlacadh i nGradaim Náisiúnta Ghnó le Gaeilge.
Eolas breise	Beidh gradaim áitiúla ar fáil do ghnóthaí a bhaineann úsáid as an nGaeilge ach tabharfaidh na gradaim náisiúnta deis do ghnóthaí Thrá Lí aitheantas a bhaint amach ag leibhéal náisiúnta.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (príomhúinéir an bhirt) • Tralee Chamber Alliance • Glór na nGael • Gnóthaí áitiúla
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Gnóthaí a spreagadh chun páirt a ghlacadh sna gradaim náisiúnta.
Sárú an dúshláin	Na buntáistí a bhaineann le haitheantas ag leibhéal náisiúnta d'úsáid na Gaeilge a léiriú.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Monatóireacht ar líon na ngóthaí a ghlacann páirt sna gradaim ó bhliain go bliain agus iarrfar aiseolas ó na gnóthaí rannpháirteacha.

An Earnáil Phoiblí Beart 33	**Tacú le heagrais phoiblí breis chomharthaíocht Ghaeilge a úsáid**
Réimsí an bhirt	H
Critéir Phleanála Teanga	9, 10, 11, 12, 14, 15
Aidhm an bhirt	Tacú leis na heagrais phoiblí breis chomharthaíocht Ghaeilge a úsáid ina gcuid foirgneamh. Iad a spreagadh chun páirt a ghlacadh i Seachtain na Gaeilge.
Eolas breise	Is féidir comhairle a chur ar fáil do na heagrais phoiblí maidir le míreanna sna Scéimeanna Teanga a chur i bhfeidhm, mar shampla agus iad ag crochadh breis comharthaí Gaeilge ina gcuid foirgneamh.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga • Na heagrais phoiblí
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Teagmháil a chruthú leis na heagrais phoiblí.
Sárú an dúshláin	Maidin chaife a chur ar siúl ionas gur féidir leis an gComhordaitheoir Pleanála Teanga agus Oifigigh Ghaeilge na nEagras Poiblí aithne a chur ar a chéile.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Déanfar monatóireacht ar an mbeart seo trí eolas a bhailiú ó na heagrais phoiblí gach bliain faoi na comharthaí Gaeilge atá ar crochadh acu ina gcuid foirgneamh.

An Earnáil Phoiblí Beart 34	**Tacú le heagrais phoiblí deiseanna oiliúna sa Ghaeilge a sholáthar don fhoireann**
Réimsí an bhirt	H, D
Critéir Phleanála Teanga	14, 15
Aidhm an bhirt	Tacú le heagrais phoiblí agus iad ag tacú leis an bhfoireann breis cumais a bhaint amach sa Ghaeilge.
Eolas breise	Is féidir comhairle a chur ar fáil do na heagrais phoiblí maidir le míreanna ina Scéimeanna Teanga a chur i bhfeidhm, mar shampla, cabhrú leo teagascóirí a aimsiú chun ranganna sa Ghaeilge a sholáthar don fhoireann.
Páirtithe leasmhara	• An Comhordaitheoir Pleanála Teanga (príomhúinéir an bhirt) • Na heagrais phoiblí
Saolré an bhirt	Bliain 1-7
Costas measta iomlán	Ní bhaineann
Costas measta in aghaidh na bliana	Ní bhaineann
Dúshlán	Teagmháil a chruthú leis na heagrais phoiblí.
Sárú an dúshláin	Maidin chaife a chur ar siúl ionas gur féidir leis an Chomhordaitheoir Pleanála Teanga agus Oifigigh Ghaeilge na nEagras Poiblí aithne a chur ar a chéile.
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt	Déanfar monatóireacht ar an mbeart seo trí eolas a bhailiú ó na heagrais phoiblí gach bliain faoi na cúrsaí oiliúna atá siad ag cur ar fáil dá mbaill foirne.

Costais agus Maoiniú

Féach leagan amach na gcostas don Phlean Teanga sa tábla thíos.

Beart	Teideal	Mír chaiteachais	Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	Costas Iomlán
1	Ballraíocht an Choiste Pleanála Teanga	N/Bh	)	0	0	0	0	0	0	0
2	Comhordaitheoir Pleanála Teanga a cheapadh	Tuarastal	46,517.00	47,875.00	49,226.00	50,579.00	51,933.00	53,296.00	54,652.00	354,078.00
		Cáin @ 11%	5,116.87	5,266.25	5,414.86	5,563.69	5,712.63	5,862.56	6,011.72	38,948.58
		Pinsean @ 5%	2,325.85	2,393.75	2,461.30	2,528.95	2,596.65	2,664.80	2,732.60	17,703.90
		Taisteal agus Cothabháil	4,000.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	28,000.00
		Próiseas earcaíochta	1,000.00	0	0	0	0	0	0	1,000.00
		Costais oiliúna	600	600	600	600	600	600	600	4,200.00
3	Láthair oibre a shocrú don fhostaí		5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	35,000.00
4	Seoladh an Phlean Teanga	Ócáid a reáchtáil, margaíocht agus poiblíocht	1,000	0	0	0	0	0	0	1,000
5	Margaíocht agus Poiblíocht	Póstaeir, fógraí páipéir	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,500.00	17,500.00

	Suíomh gréasáin Trá Lí le Gaeilge	Ainm fearainn agus óstáil	130	130	130	130	130	130	130	910
		Nuashonruithe agus athruithe	600	600	600	600	600	600	600	4,200.00
6	Ceathrú Gaelach a bhunú	N/Bh (Beidh maoiniú seachtrach ag teastáil)	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Clár foghlama Gaeilge don Idirbhliain	Scrúdú TEG €28,000 Clár foghlama a fhorbairt €3,000 €5,000 Turais lae	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	252,000
8	Clár inseirbhíse do mhúinteoirí Gaeilge iarbhunscoile	Féidearthacht maoinithe ón PDST	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	7,000
9 & 10	Comhoibriú agus tacú le hOllscoil Teicneolaíochta na Mumhan	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Cúrsaí breisoideachais & oiliúna ar líne trí Ghaeilge	N/Bh (Clúdaithe)	0	0	0	0	0	0	0	0

12	Ceardlanna sa Digital Media Training Centre	N/Bh (Clúdaithe)	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Ról Oifigeach Gaeilge do bhunscoileanna	N/Bh (foinse maoinithe eile ag teastáil)								
14	Clár imeachtaí idirscoileanna	Imeachtaí a eagrú	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	7,000.00
15	Sraith ceardlanna ar líne don óige	Éascaitheoirí, duaiseanna, ábhar tacaíochta	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	14,000
16	Tacú leis an gClub Óige	Ní bhaineann mar tá sé faoi scáth Ógras	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Ranganna Gaeilge ag leibhéil éagsúla	N/Bh (Clúdaithe)	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Seirbhís Chomhairleoireacht a re comharthaíocht Ghaeilge	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0

19	Próifíl don Ghaeilge ag féilte Thrá Lí	Duaiseanna, margaíocht	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	7,000
20	Cumann caitheamh aimsire a bhunú	Reáchtáil imeachtaí	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	17,500
21	Tacú leis an Pop-Up Gaeltacht	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Tacú le Ciorcail Chomhrá	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
23	Grúpa drámaíochta a bhunú	Árachas, spás ar cíos, ceardlann oiliúna, tógáil seite, margaíocht	4,700	4,700	4,700	4,700	4,700	4,700	4,700	32,900
24	Tacú le Siamsa Tíre	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
25	Cúrsaí oiliúna do thraenálaithe & seisiúin traenála trí Ghaeilge a bhunú	Éascaitheoirí agus suíomh	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	7,000
26	Na cumainn caide a ghríosadh re Scéim Seos. Mhic D.	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0

27	Cur le feiceálacht na Gaeilge sna cumainn spóirt	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
28	Gréasán tacaíochta do ghnóthaí	Ceardlanna & acmhainní tacaíochta	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	17,500
29	Feiceálacht na Gaeilge i ngnóthaí	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
30	Modh chun fostaithe le Gaeilge a chur ar a súil do chustaiméirí	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
31	Gradaim Ghnó Thrá Lí	Poiblí, riarachán, teastais etc.	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	14,000
32	Gradaim Ghnó Náisiúnta	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
33	Comharthaíocht Ghaeilge in eagrais phoiblí	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0

34	Tacú le heagrais phoiblí deiseanna oiliúna a chur ar fáil dá bhfostaithe	N/Bh	0	0	0	0	0	0	0	0
Iomlán			122,489.72	122,065.00	123,632.16	125,201.64	126,772.28	128,353.36	129,926.32	878,440.48

Forbairt Feasachta agus Poiblíocht

Tá sé i gceist an pobal a choimeád ar an eolas faoi chur i bhfeidhm an Phlean Teanga ar (i) shuíomh idirlín Thrá Lí le Gaeilge ag www.tralilegaeilge.ie agus (ii) ar na meáin shóisialta agus (iii) tríd na meáin thraidisiúnta chomh maith.

(i) Cruthaíodh an suíomh idirlín Trá Lí le Gaeilge agus an Plean seo á chur le chéile ionas go mbeadh daoine ábalta teacht ar eolas faoin bPlean agus faoina bhfuil i gceist le Baile Seirbhíse Gaeltachta. Nuair a bheidh bearta an Phlean Teanga á gcur i bhfeidhm beidh an suíomh idirlín mar phointe lárnach eolais maidir leis na bearta sin agus beifear ag déanamh uasdátú ar an suíomh de réir mar is gá.

(ii) Tá dhá chuntas cruthaithe ag Trá Lí le Gaeilge ar na meáin shóisialta – ceann Instagram agus ceann Twitter. Beidh siad seo fíor-thábhachtach chun eolas a scaipeadh faoi na himeachtaí a bheidh ar siúl agus bearta an Phlean á gcur i bhfeidhm.

(iii) Baintear leas, gan amhras, as na meáin thraidisiúnta freisin chomh maith chun an pobal a choimeád ar an eolas faoi obair Thrá Lí le Gaeilge. Leanfar ar aghaidh ag déanamh agallaimh ar Raidió na Gaeltachta agus eolas a scaipeadh sna nuachtáin i gCiarraí agus ar an iris ar líne Tuairisc.ie.

Feidhmiú agus Monatóireacht

Ról Choiste Trá Lí le Gaeilge

Beidh an cheanneagraíocht i mbun bainistíochta ar an gcomhordaitheoir pleanála teanga agus freagrach as cur i bhfeidhm an phlean thar thréimhse seacht mbliana. Beidh an Comhordaitheoir Pleanála Teanga ag tuairisciú chuig baill an choiste pleanála teanga agus na ceanneagraíochta. Cuirfear téarmaí tagartha le chéile chun soiléiriú a dhéanamh ar ról an choiste. Tá sé riachtanach, mar sin, go mbeadh réimse leathan saineolais agus spéiseanna ar fáil ar an gCoiste lena chinntiú gur féidir gach mír den phlean teanga a chlúdach agus cur go dearfach leis an méid sin.

Bainistíocht ar an gComhordaitheoir Pleanála Teanga

Is í an cheanneagraíocht a bheidh freagrach as obair an chomhordaitheoir pleanála teanga a bhainistiú. Beidh bainisteoir líne ag an gComhordaitheoir Pleanála Teanga seo ó BOO Chiarraí a bhuailfidh leis / léi uair sa mhí chun tacaíocht a thabhairt chun an Plean a chur i bhfeidhm. Buailfidh an CPT leis an gCoiste Pleanála Teanga timpeall ar 5 huaire sa bhliain.

Is mar seo a bheifear in ann monatóireacht leanúnach a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Phlean Teanga agus déanfar tuairisciú go míosúil chuig an gcoiste ar obair an Chomhordaitheora.

Éascaitheoirí agus Tacaíocht Sheachtrach

Muna mbeidh ach duine amháin fostaithe ag Trá Lí le Gaeilge chun an Plean Teanga seo a chur i bhfeidhm, beidh gá le tacaíocht sheachtrach chun gnéithe den obair a chur i gcrích. D'fhéadfadh go mbeadh tacaíocht teicneolaíochta ag teastáil agus is cinnte go mbeidh daoine éagsúla ag teastáil le ceardlanna a reáchtáil agus imeachtaí a chur sa tsiúl. Cuirfear conradh le chéile do na daoine seo agus beidh siad faoi stiúir an chomhordaitheoir pleanála teanga.

Athbhreithniú Bliantúil

Scríobhfar tuairisc bhliantúil ar dhul chun cinn an phlean teanga agus cuirfear i láthair í ag cruinniú cinn bliana Thrá Lí le Gaeilge. Beidh ról ag an gcomhordaitheoir pleanála teanga, an bainisteoir líne agus baill an choiste i gcur le chéile na tuairisce. Clúdófar na míreanna oibre ar fad atá sa phlean agus déanfar measúnú ag leibhéal an choiste ag na cruinnithe míosúla agus ag an gcruinniú cinn bliana ar chur i bhfeidhm an phlean teanga agus iniúchadh ar chaiteachas na tréimhse sin.

Cur i gcrích an Phlean Teanga

Ag deireadh thréimhse seacht mbliana an phlean, déanfar athbhreithniú cuimsitheach ar feidhmíocht an phlean agus ullmhófar plean nua do Thrá Lí ag cur torthaí an athbhreithnithe sin san áireamh. Beifear ag obair go dlúth le Foras na Gaeilge sa phróiseas seo agus le bailte seirbhíse Gaeltachta eile más cuí.

Aguisiní

Aguisín 1

Nóta: Tá an t-eolas seo curtha ar fáil i mBéarla mar gheall gur sin an teanga oibre ina rinneadh an obair seo. Agus plean teanga ceadaithe cuirfear leagan Gaeilge ar fáil maraon le leagan dátheangach den phlean teanga ina iomlán.

Léargas ar cheantar pleanála teanga Thrá Lí

List of Figures

Figure 1: Tralee - boundary of the area covered by this profile 1

Figure 2: Percentage population change in County Kerry's towns, 1996 - 2016 2

Figure 3: Percentage of the population in each 5-year age cohort in Tralee and County Kerry, 2016 4

Figure 4: Percentage of the population by place of birth, 2016 6

Figure 5: Percentage of the population by nationality, 2016 6

Figure 6: Percentage of the population by ethnicity, 2016 7

Figure 7: Languages, other than Irish and English, spoken among households, 2016 7

Figure 8: Family types in Tralee, in comparative context, 2016 11

Figure 9: Family cycle stages, by households in Tralee, in comparative context, 2016 11

Figure 10: Period of construction of housing stock, 2016 12

Figure 11: Housing tenure in Tralee, in comparative context, 2016 13

Figure 12: Percentage of dwellings by number of rooms – Tralee in comparative context, 2016 14

Figure 13: Main sources of household fuel / heating used in Tralee, in comparative context, 2016 14

Figure 14: Occupancy status of dwellings in Tralee, in comparative context, 2016 15

Figure 15: Profile of the Tralee labour force (both genders), in comparative context, 2016 16

Figure 16: Percentage of households by socio-economic group, in Tralee, in comparative context, 2016 16

Figure 17: Sectoral composition of the workforce in Tralee (by gender), Kerry and Ireland, 2016 18

Figure 18: Modes of travel to work, by those in the workforce, in Tralee, Kerry and Ireland, 2016 19

Figure 19: Journey times to / from work in Tralee, Kerry and Ireland, 201620

Figure 20: POWSCAR data showing the places of residence of people who work in Tralee 20

Figure 21: Highest level of educational attainment in Tralee (by gender), Kerry and Ireland, 2016, based on persons aged 15+ who have completed full-time education 21

Figure 22: Number of persons, by qualification type, in Tralee, 2016 22

Figure 23: Relationship between self-declared health status and neighbourhood Pobal HP deprivation score in the most disadvantaged neighbourhoods in Tralee, 2016 24

List of Tables

Table 1: Percentage of the resident population in selected age cohorts 3

Table 2: Mean age of the population in Tralee and selected geographies, 2011 and 2016 5

Table 3: Places and frequency of Irish language use, among those with the stated ability to speak Irish, 2016 8

Table 4: Frequency with which people, with the ability to speak Irish, used the language, in Tralee, 1996 9

Table 5: Sectoral composition of the workforce in Tralee, Kerry and Ireland, 2016 17

Table 6: Age at which full-time education ceased - percentage of persons in Tralee, Kerry and Ireland, 2016 21

Table 7: Self-declared health status in Tralee, Kerry and Ireland, 2016 24

Table 8: Neighbourhoods in Tralee that are classified as 'disadvantaged' or 'very disadvantaged', 2016 25

Table 9: Population by area type on the Pobal HP Index, in Tralee, 2016 27

Table 10: Proportion of households, in which a state pension provides most of the income 28

Table 11: Proportion of households, in which working-age social welfare was majority of household income 28

Table 12: Medical-card holders as a proportion of the population 28

1. Introduction

This profile presents the main contemporary demographic and socio-economic statistics for Tralee Town. The geographical remit of the profile is that of the two Electoral Divisions – Tralee Urban and Tralee Rural. The ED of Tralee Urban corresponds to the traditional town core (inside the purple line on the map – figure 1), while the ED of Tralee Rural[1] comprises the town suburbs – most of which are within 5km of the town centre. The boundaries of this ED, and of the study area, are within the red perimeter line, as shown in figure 1.

Figure 46: Tralee - boundary of the area covered by this profile

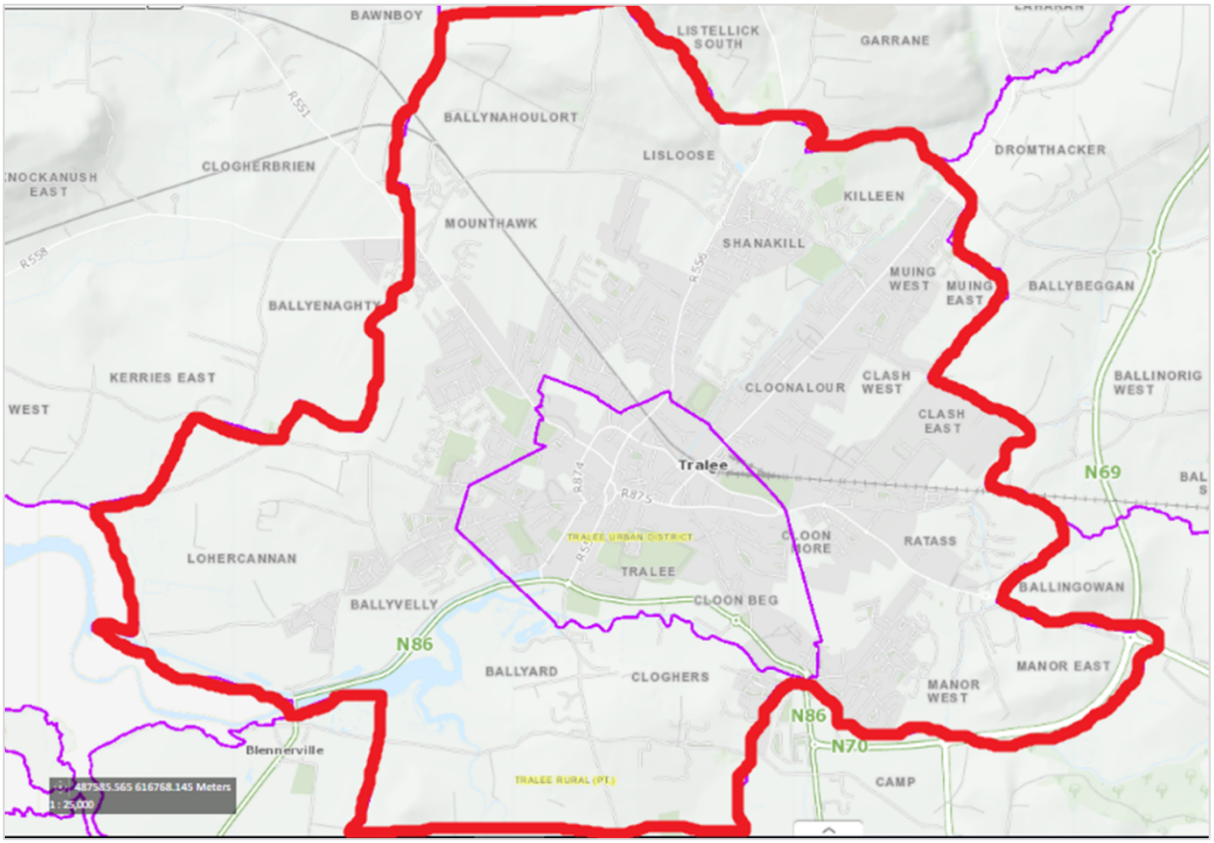

Source: Adapted from Pobal maps.

For presentation purposes, the text in this document refers to the Tralee Urban ED as the 'town / urban core', and it refers to the Tralee Rural ED as the 'suburbs'.

[1] The nomenclature 'Tralee Rural' refers to this ED (Electoral Division) only, and should be distinguished from the wider Tralee Rural District, which extends over a more extensive peri-urban and rural area.

2. Main Demographic Features

According to the most recent Census of Population (2016), Tralee (town and environs) has a total population of 22,779. Thus, Tralee is the thirteenth largest town in Ireland, and its population is similar to those of Newbridge and Portlaoise.

Population Change

Tralee's population corresponds to fifteen percent of the population of County Kerry. Tralee is the largest urban centre in the county. Its population has grown over the past twenty years, although at half the rate at which County Kerry's population has grown. Moreover, the rate of growth experienced, by Tralee, is slower than that of most other towns in the county, including Killarney and Killorglin, as illustrated in figure 2.

Figure 47: Percentage population change in County Kerry's towns, 1996 - 2016

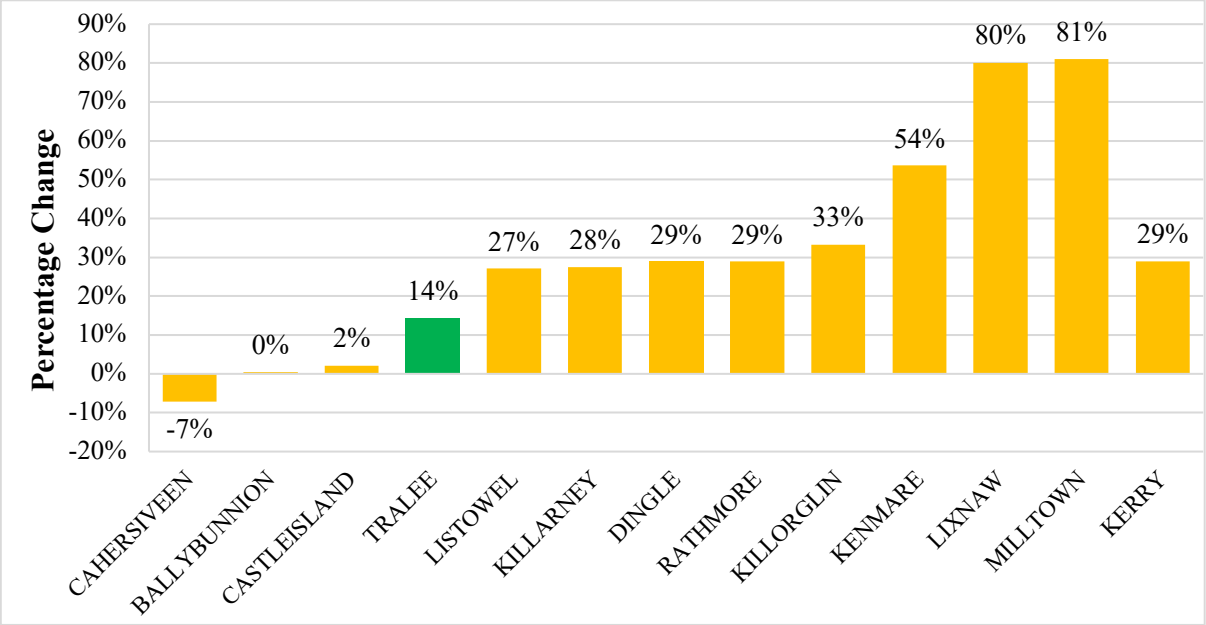

Over recent years, Tralee has experienced considerable suburbanisation – a growth in population and in commercial activities in its suburbs. This has affected the town centre, and the urban core has been characterised by a hollowing-out or so-called 'donut effect' – as evidenced by population decline and increased vacancy rates in the town centre. Stakeholders in Tralee Town and Kerry County Council have taken steps to arrest the impacts of the donut effect. They have invested in drainage works, promoted pedestrianisation and undertaken urban renewal projects in the town centre. The results of the 2021 and subsequent Censuses of Population will provide a measure of the success or otherwise of such efforts. The following map (map 1) illustrates population change, at small-area (SA) level, in Tralee and its immediate

environs. This highlights the areas that were most affected by suburbanisation in the period 2006 to 2016. Population decline has been most prevalent in established urban neighbourhoods such as Balloonagh and the Spa Road. Population increase has been greatest in Manor, Ballard and in the northern suburbs off the Abbeydorney Road. The largest town centre area (based on contiguous SAs) that experienced population growth was The Mitchells / Boherbee area. Migrants have made, and are making, a significant contribution to the revitalisation of this part of Tralee. Studentification is also a driver of population growth – as experienced in the Maine Street / Kelliher's Mills area.

Map 1: Percentage population change at SA-level in Tralee, 2006 - 2016

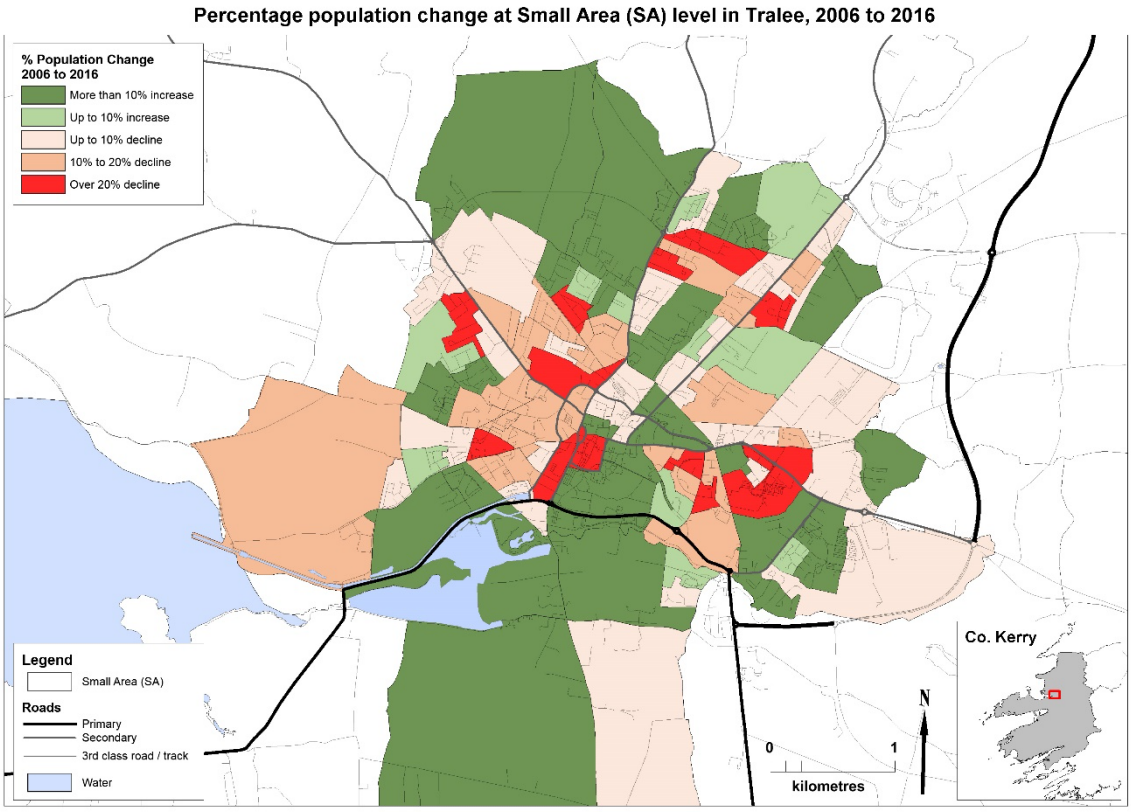

Age Profile

As the following table (Table 1) shows, Tralee has a younger age profile than County Kerry, but an older profile than that of the State.

Table 1: Percentage of the resident population in selected age cohorts

	Under 20	20 to 44	45 to 64	65+
Tralee	26.6%	34.6%	24.1%	14.6%
Kerry	25.7%	30.6%	26.8%	16.9%
Ireland	27.5%	35.3%	23.8%	13.4%

Relative to County Kerry, Tralee has a higher proportion of children and young people in its resident population. The Town has a notably larger proportion of persons aged 20 to 44. This is due, in part, to the student population attending IT (Institute of Technology) Tralee. Figure 3 presents a more refined breakdown of Tralee's population by age cohort (five-year cohorts).

Figure 48: Percentage of the population in each 5-year age cohort in Tralee and County Kerry, 2016

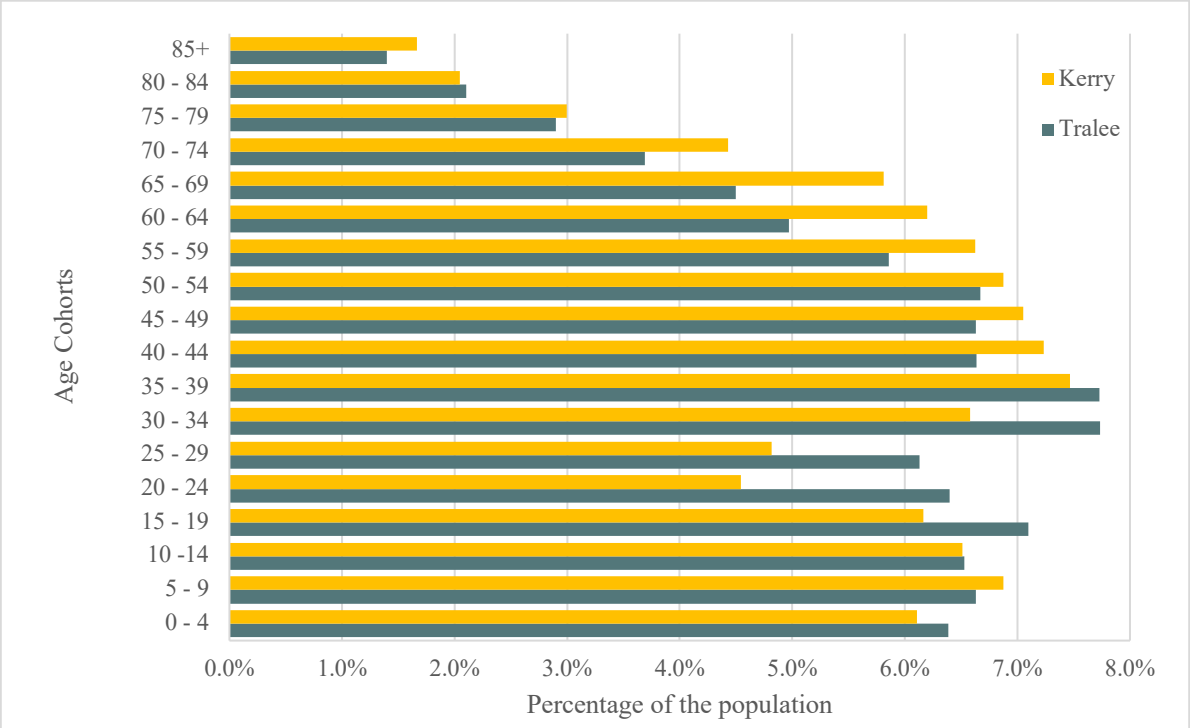

Suburbanisation has had an effect on Tralee's internal age profile, as the following table (Table 2) shows. The suburbs are characterised by a younger age profile, while the town core has an older age profile. The median age in the town core is five years older than in the suburbs.

Table 2: Mean age of the population in Tralee and selected geographies, 2011 and 2016

Location	**Mean Age**	
	2011	**2016**
Tralee Urban ED	41.6	42.0
Tralee Suburbs (Tralee Rural) ED	35.4	37.0
County Kerry	38.5	40.2
Éire	36.1	37.4

3. Diversity – nationality, ethnicity and language

Tralee's population is more diverse – in terms of ethnicity and nationality – than that of County Kerry. Just over three-quarters (77.4%) of the town's population was born in Ireland (26 counties). The corresponding figure for County Kerry is 83.5%. In Tralee, persons born in the UK account for the largest cohort of persons born outside the State. They account for 6.3% of the population, while persons born in Poland account for 4.6% of the town's population. The proportion of persons born outside the EU (7.6%) is twice the county average. Figure 4 presents the percentage of the population by place of birth.

Figure 49: Percentage of the population by place of birth, 2016

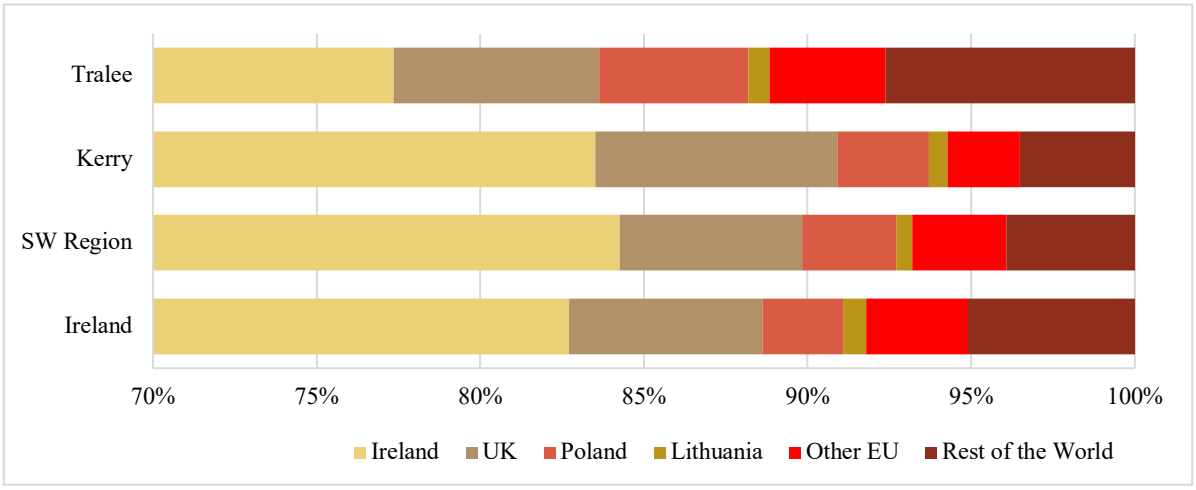

As illustrated in figure 5, Tralee's diversity – relative to Kerry and Ireland, is reflected in the nationalities among its resident population. After the Irish, Poles represent the most numerous nationality in the town, and account for five percent of the population.

Figure 50: Percentage of the population by nationality, 2016

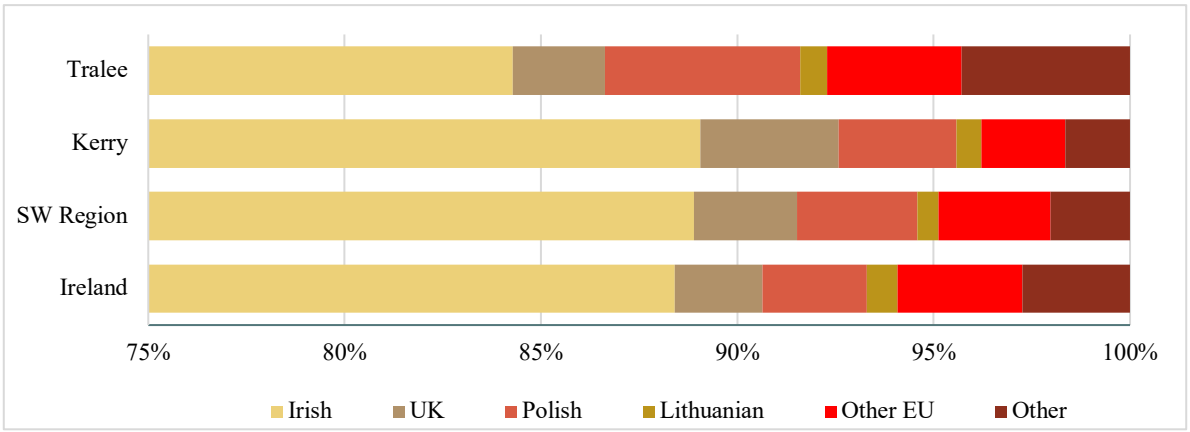

Tralee also exhibits diversity in respect of ethnicity, as shown in figure 6. Irish Travellers constitute 1.8% of the town's population – twice the State average. Over five percent (5.6%) of the population describe themselves as either Black/Black Irish or Asian/Asian Irish. As a result of in-migration, a wide variety of languages is now spoken in Tralee. Over four thousand people (n=4,139) speak a language other than Irish or English at home – as their main language. Among these, Polish is the most-widely spoken language; it is used by over a quarter of persons who do not generally speak Irish or English at home. Figure 7 shows the proportion of persons whose *lingua franca* is other than Irish or English.

Figure 51: Percentage of the population by ethnicity, 2016

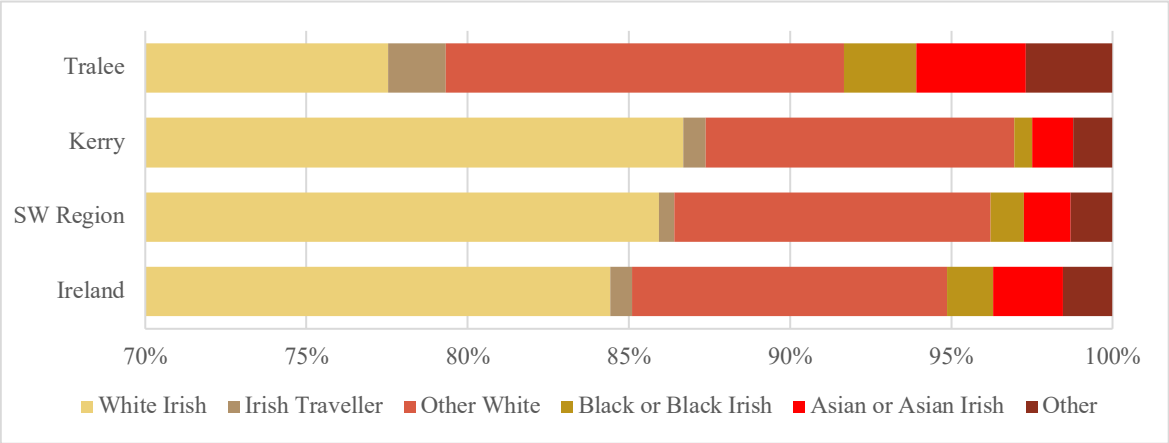

Figure 52: Languages, other than Irish and English, spoken among households, 2016

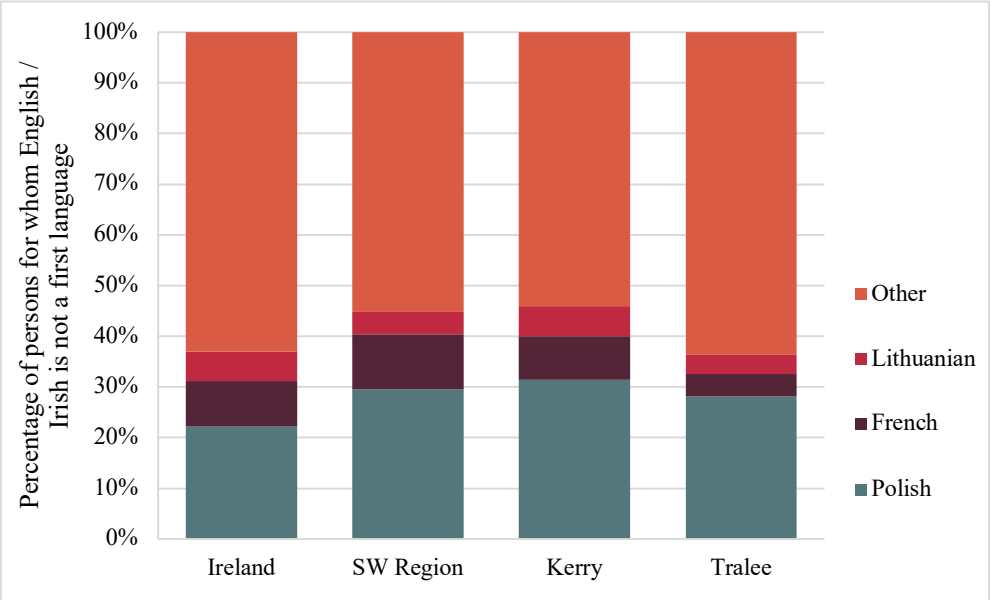

4. An Ghaeilge / Irish Language

In Tralee, as across Ireland as a whole, forty percent of the population (aged 3+) claim that they can speak Irish. This corresponds to a figure of 8,264 (3,600 males and 4,664 females – a gender ratio of 1 : 1.3). The proportion of the resident population with a stated ability to speak Irish is lower in Tralee than in County Kerry; the figures are forty percent and forty-four percent respectively.

Use of the Irish Language

Among those who can speak Irish, the education system is the dominant space / place in which they do so, as the following table shows:

Table 3: Places and frequency of Irish language use, among those with the stated ability to speak Irish, 2016

	Daily only within the education system	**Daily within and daily outside the education system**	**Daily within and weekly outside the education system**	**Daily within and less often outside the education system**	**Daily within and never outside the education system**	**Daily only outside the education system**	**Weekly only outside the education system**	**Less often only outside the education system**	**Never speaks Irish**	**Not stated**
Ireland	31.6%	1.2%	0.4%	0.3%	0.2%	3.0%	6.0%	33.0%	23.8%	0.7%
SW Region	29.8%	1.0%	0.4%	0.3%	0.2%	2.7%	6.2%	34.5%	24.3%	0.7%
Kerry	28.0%	1.3%	0.4%	0.2%	0.1%	4.6%	6.8%	36.4%	21.5%	0.8%
Tralee (all)	29.4%	0.6%	0.3%	0.2%	0.2%	2.7%	7.1%	36.6%	22.0%	0.9%
Tralee (males)	30.5%	0.6%	0.4%	0.2%	0.2%	2.9%	7.0%	35.7%	21.5%	1.1%
Tralee (females)	28.5%	0.6%	0.2%	0.2%	0.2%	2.6%	7.2%	37.3%	22.4%	0.8%

The figures indicate that there is a latent pool of Irish speakers in Tralee (as elsewhere) who do not use the language. Over one-in-five (22%) of those with the ability to speak Irish state that they never do so. Of those who speak Irish outside the education system, over three-quarters (77%) do so less often than weekly. The table shows that, in Tralee, among those who have an ability to speak Irish, males are more likely than females to do so.

In responding to the corresponding question in the 1996 Census of Population, 44% of the resident population in Tralee Town (Urban ED only) stated that they could speak Irish. Of the 7,975 persons with the stated ability to speak Irish, the frequency with which they did so (in

1996) was broadly similar to that which pertained in 2016. The following table presents the data in respect of the frequency with which people spoke Irish[2].

Table 4: Frequency with which people, with the ability to speak Irish, used the language, in Tralee, 1996

Frequency	**Daily**	**Weekly**	**Less Often**	**Never**	**Not Stated**
No. Persons	1,632	710	3,281	1,943	409
Percentage of Irish Speakers	20%	9%	41%	24%	5%

As the following map shows, the proportion of persons with the stated ability to speak Irish is highest in the following neighbourhoods: Ballard, Oakpark and Monavalley. The lowest values are in the town centre.

Map 2: Percentage of the population (aged 3+), with the stated ability to speak Irish, at SA-level in Tralee, 2016

[2] Due to differences in the wording of the questions, which the Central Statistics Office used in 1996 and 2016, the headings on Table 3 and Table 4 differ.

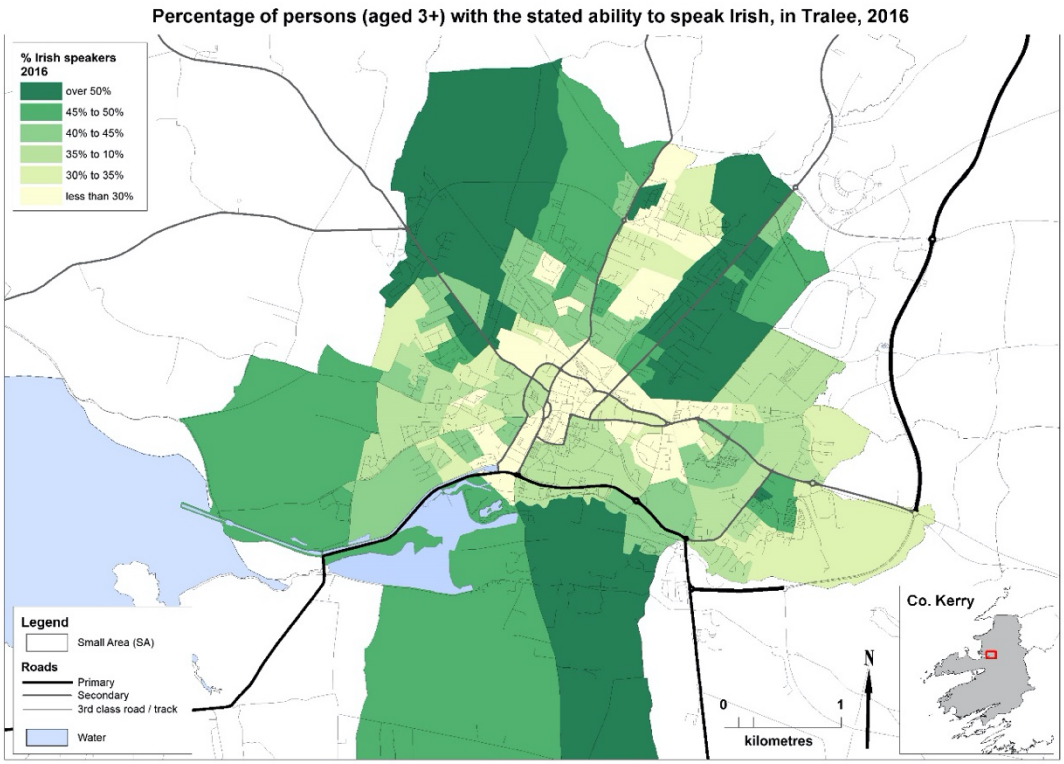

In Tralee, there are opportunities to use the Irish language in social and community settings. A *ciorcal comhrá* takes place every Wednesday evening (at 8.30pm) in the Meadowlands Hotel. The Meadowlands also hosts the annual *Tionól Chiarraí* – Irish language weekend. There have been periodic 'pop-up Gaeltachtaí' the town's library and in hotels such as the Ballygarry House. These and other similar events are generally advertised in the local media – in the *Tralee Advertiser, Tralee Outlook*, *West Kerry Live* and on a dedicated Twitter handle. Siamsa Tíre – Ireland's National Folk Theatre, which is based in Tralee, periodically stages performances in Irish. These and other Irish language events are generally advertised on www.peig.ie. Tralee has a branch of *Conradh na Gaeilge.* Its activities are posted on its Facebook page. The branch is affiliated to the Kerry Public Participation Network (PPN).

For those wishing to learn the language and / or to improve their competence / fluency, the Kerry Library Service offers 'Transparent Languages Online' - a new language learning service which allows library customers who sign-up online, to pick a language, and learn it for free. Gaelcultúr and Gael Linn have provided language-acquisition classes / courses locally. The Kerry Education and Training Board has provided Irish language courses, including bespoke classes for parents.

5. Families, Households and Housing

Family and Household Types

There are 3,999 families (with children) living in Tralee (town and environs). Of these, three-quarters comprise a couple with children, while one-quarter of families with children are headed by a lone parent. As figure 8 shows, Tralee has a higher proportion of lone parent families than do Kerry and the State.

Figure 53: Family types in Tralee, in comparative context, 2016

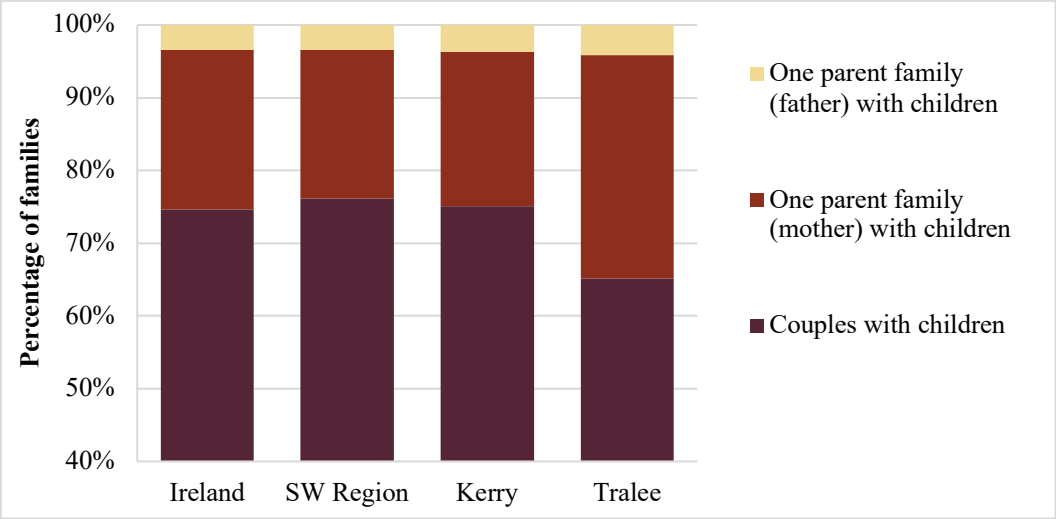

In Tralee, there is a higher proportion of families in the pre-family stage or with children (from pre-school to adolescent) than is the case in County Kerry as a whole. However, as shown in figure 9, the proportion in Tralee, in these categories, is lower than the State average. Relative to County Kerry, Tralee has a lower proportion of households with adult children and a lower proportion of families that can be described as 'empty nests'. Kerry and Tralee have a slightly higher proportion of families that comprise retired persons than is the case in Ireland as a whole.

Figure 54: Family cycle stages, by households in Tralee, in comparative context, 2016

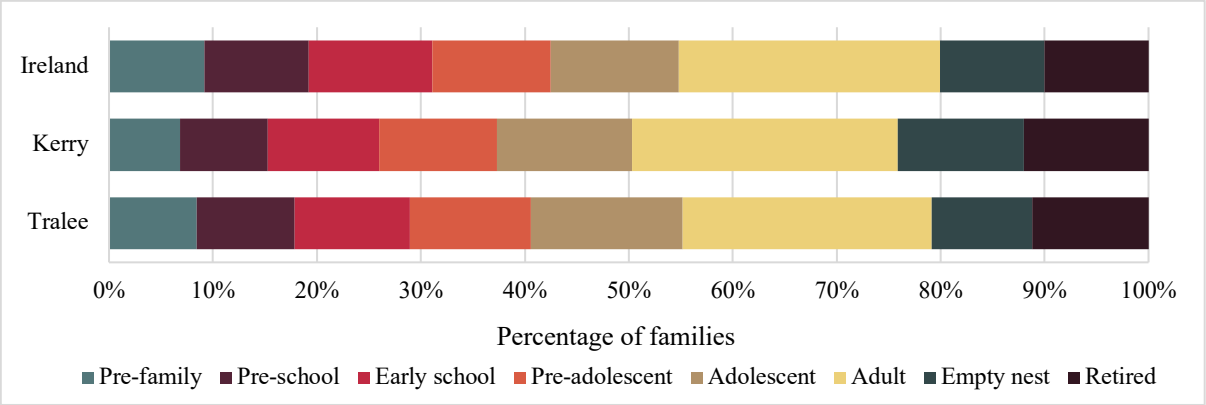

There are 2,755 one-person households in Tralee. These represent 31% of all households. The corresponding figures for Kerry and Ireland are 28% and 23% respectively. Thus, Tralee has a considerably higher proportion of persons who live alone.

Housing

In Tralee, there are 8,888 households, of whom the vast majority (88%) reside in a conventional bungalow/ house. Just under one-in-eight (11.8%) resides in a flat / apartment. There are 205 households living in a caravan.

Tralee has a slightly older housing stock than does County Kerry. As figure 10 shows, the proportion of dwellings built since 2001 is lower in Tralee than in County Kerry.

Figure 55: Period of construction of housing stock, 2016

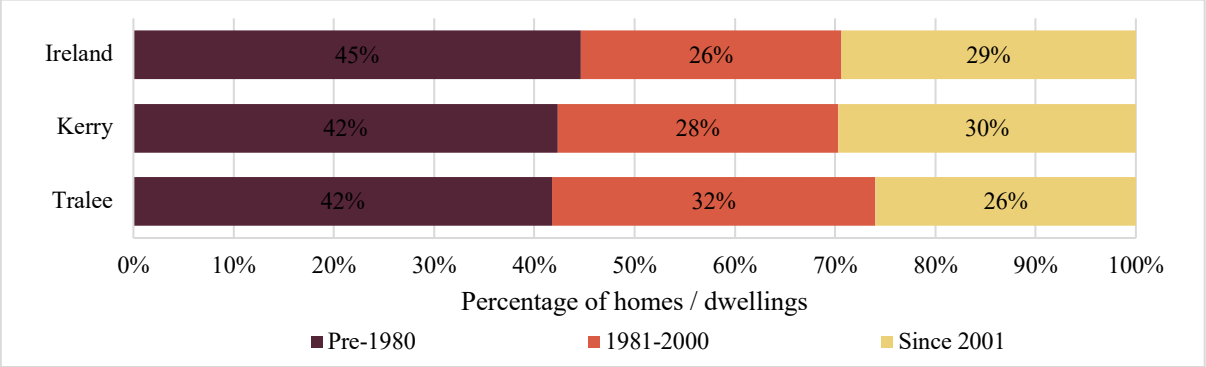

The data on housing tenure reveal that Tralee has a notably higher proportion of households in the rental sector, than is the case in Ireland and County Kerry, as illustrated in figure 11. Over four-in-ten households (42% of the total) are renting; 25% are renting from a private landlord, 16% are renting from Kerry County Council, and 1.2% are renting from a voluntary housing body. In County Kerry, less than a quarter (24%) of households are renting, while the

corresponding figure for Ireland is 29%. Thus, Tralee has a lower proportion of owner-occupier homes.

Figure 56: Housing tenure in Tralee, in comparative context, 2016

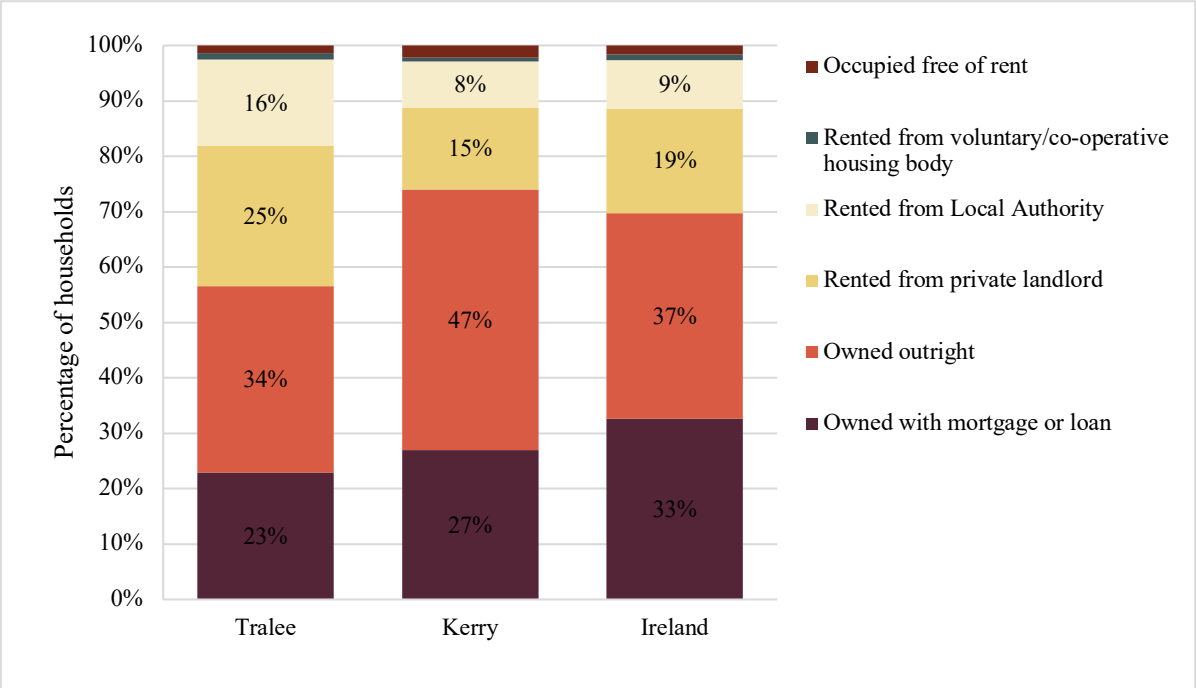

Dwellings in Tralee are smaller than in Kerry and Ireland as a whole. Just under a quarter (24%) of dwellings, in the town, have three rooms or fewer. The corresponding figures for Kerry and Ireland are 15% and 18% respectively. Figure 12 illustrates the comparative values. In Tralee, just over one-in-five (21%) of dwellings have seven or more rooms. The corresponding figure for Kerry and Ireland is 29% (for both).

Figure 57: Percentage of dwellings by number of rooms – Tralee in comparative context, 2016

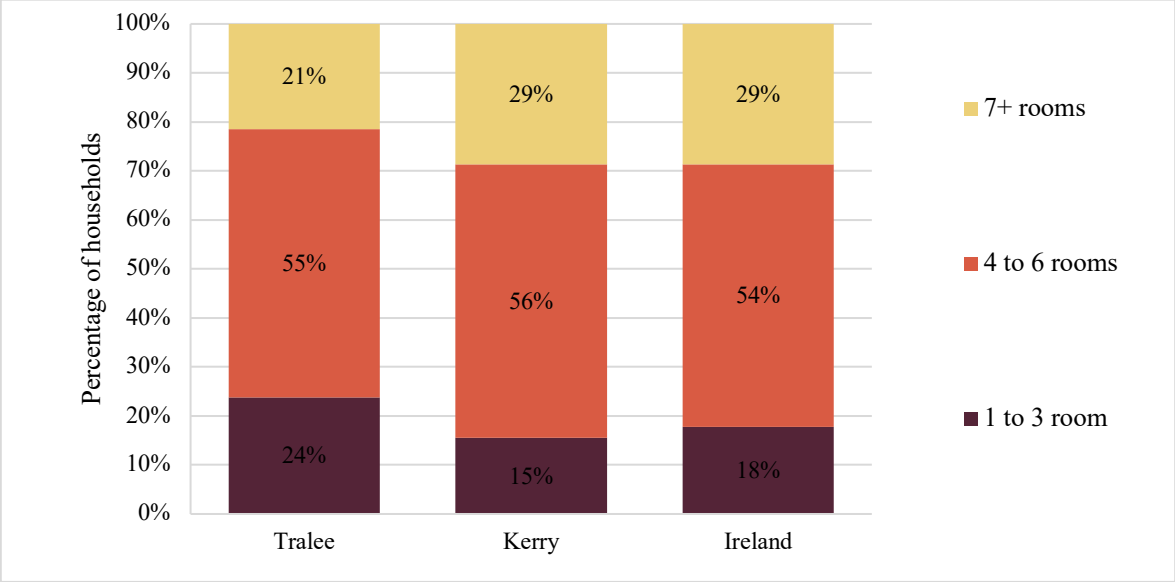

Oil is the predominant source of home heating in Tralee and in County Kerry; it is used by over 40% of households, as illustrated in figure 13. This value is higher than the corresponding figure for Ireland, (due to lower levels of connectivity to the natural gas network locally (relative to the State as a whole). One-in-ten households in Tralee relies on coal as the main source of heating. The high levels of reliance on oil and coal raise challenges in respect of public health and the importance of a just transition to a zero-carbon society.

Figure 58: Main sources of household fuel / heating used in Tralee, in comparative context, 2016

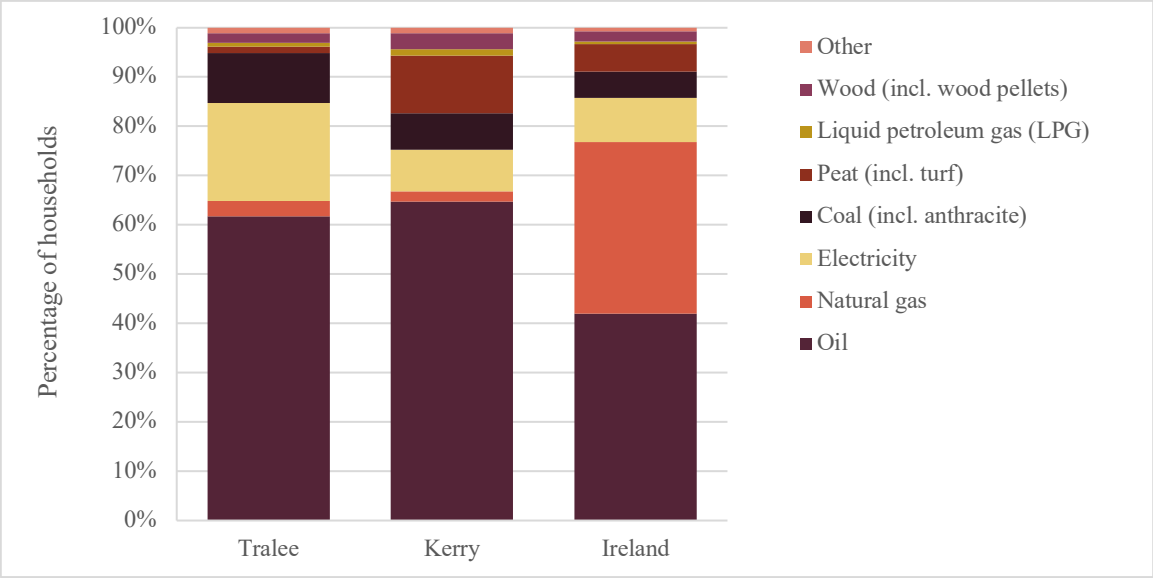

Almost all (97.2%) of households in Tralee are connected to the public water mains. Most of the remainder are part of a group water scheme. The vast majority (95%) of households are connected to the public wastewater treatment system. The remainder have a septic tank or other private treatment facility.

The majority (82%) of dwellings in Tralee are occupied. This is three percentage points below the corresponding figure for Ireland, but is above the Kerry equivalent (74%). Approximately one-in-seven (14%) dwellings in Tralee is classified as 'other vacant' i.e., other than a holiday home or a dwelling whose owners / residents are 'temporarily absent[3]'. Figure 14 presents the data on dwelling occupancy, in a comparative context.

Figure 59: Occupancy status of dwellings in Tralee, in comparative context, 2016

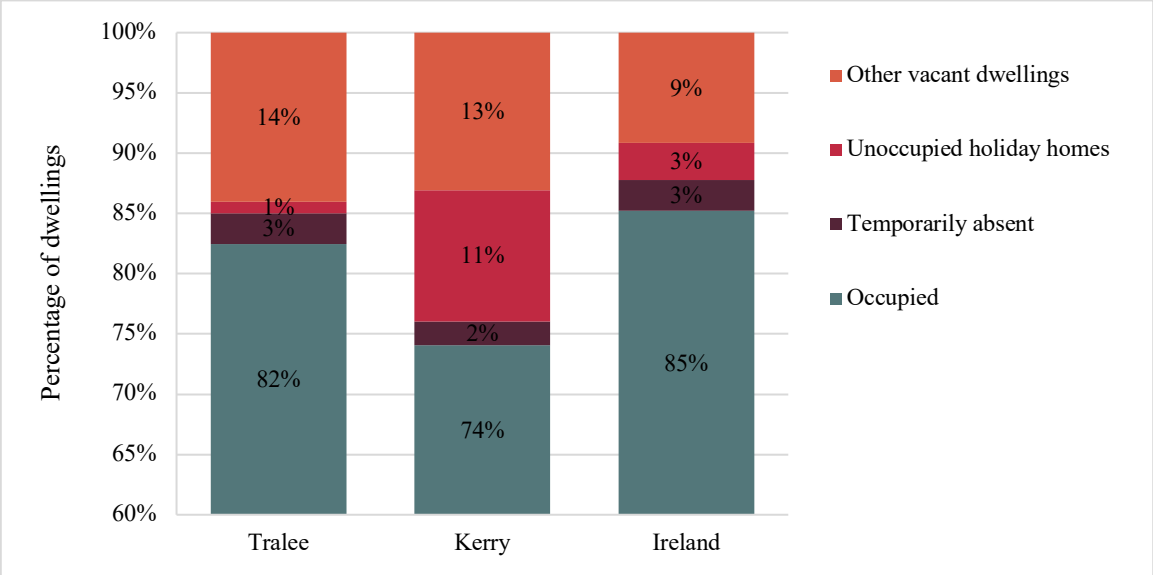

[3] This includes those who are in hospitals, nursing homes and / or other care facilities.

6. Labour Force and Economy

Labour Force Composition

Workforce participation is lower in Tralee than in County Kerry and Ireland (as a whole). Of the population aged 15+, less than half (48%) of males in Tralee and 43% of females are classified as 'at work'. The corresponding figures for Ireland are 59% for males and 49% for females. As figure 15 illustrates, in Tralee, the unemployment rate and the proportion of persons classified as 'unable to work' is fifty percent higher, in proportional terms than the State average. Tralee also has a lower proportion of households in the A, B, and C (higher) socio-economic groups than is the case across Ireland. This is illustrated in figure 16.

Figure 60: Profile of the Tralee labour force (both genders), in comparative context, 2016

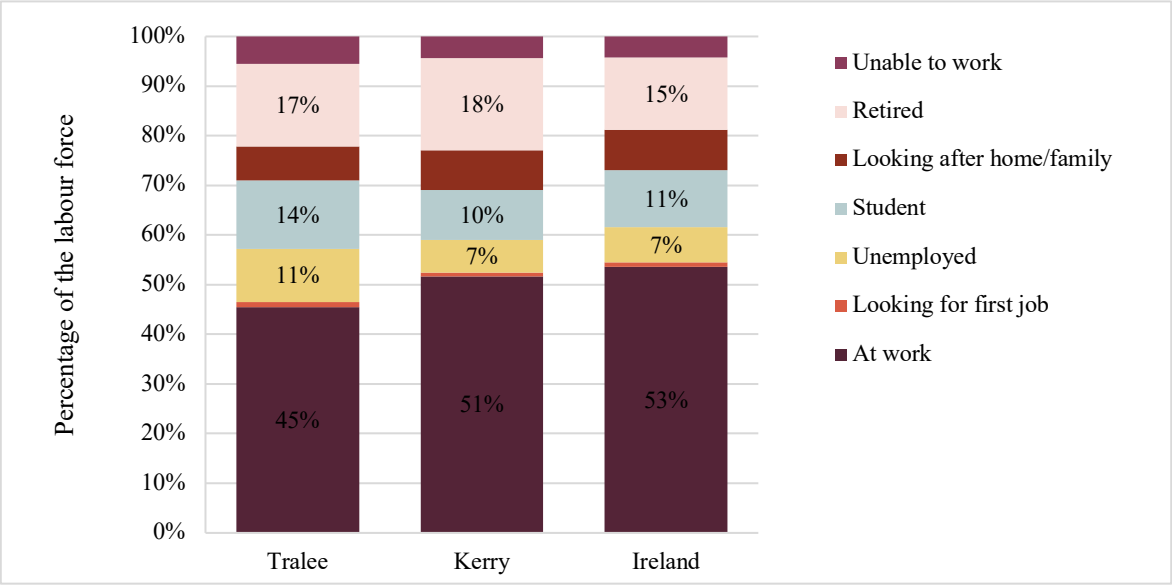

Figure 61: Percentage of households by socio-economic group[4], in Tralee, in comparative context, 2016

[4] A Employers and managers; B Higher professional; C Lower professional; D Non-manual; E Manual skilled; F Semi-skilled; G Unskilled; H Own account workers; I Farmers; J Agricultural workers; Z All others gainfully occupied and unknown.

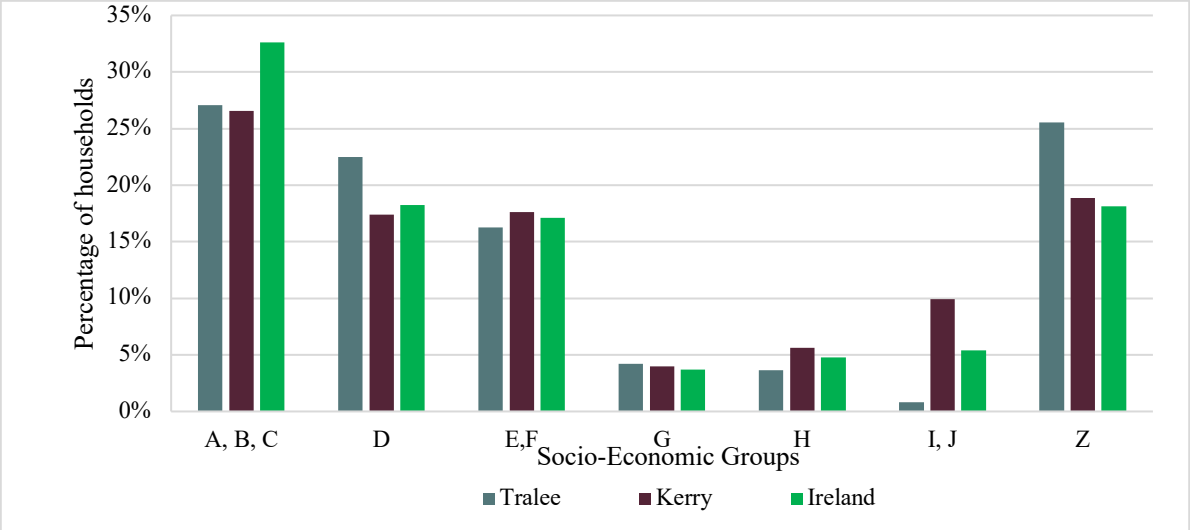

The Workforce

Tralee's workforce exhibits a lower level of employment in construction and manufacturing industries than is the case across Kerry and Ireland, as the following table (table 5) shows. Tralee has a higher proportion of the workforce engaged in professional services, reflecting its role as a commercial and service centre. Figure 17 presents the profile of the local workforce by gender.

Table 5: Sectoral composition of the workforce in Tralee, Kerry and Ireland, 2016

	Tralee Males	**Tralee Females**	**Tralee All**	**Kerry**	**Ireland**
Agriculture, forestry and fishing	2%	0%	1%	8%	4%
Building and construction	8%	0%	4%	6%	5%
Manufacturing industries	11%	4%	8%	11%	11%
Commerce and trade	23%	26%	24%	20%	24%
Transport and communications	8%	2%	5%	5%	9%
Public administration	6%	6%	6%	5%	5%
Professional services	16%	36%	26%	23%	24%
Other	26%	26%	26%	23%	18%

Figure 62: Sectoral composition of the workforce in Tralee (by gender), Kerry and Ireland, 2016

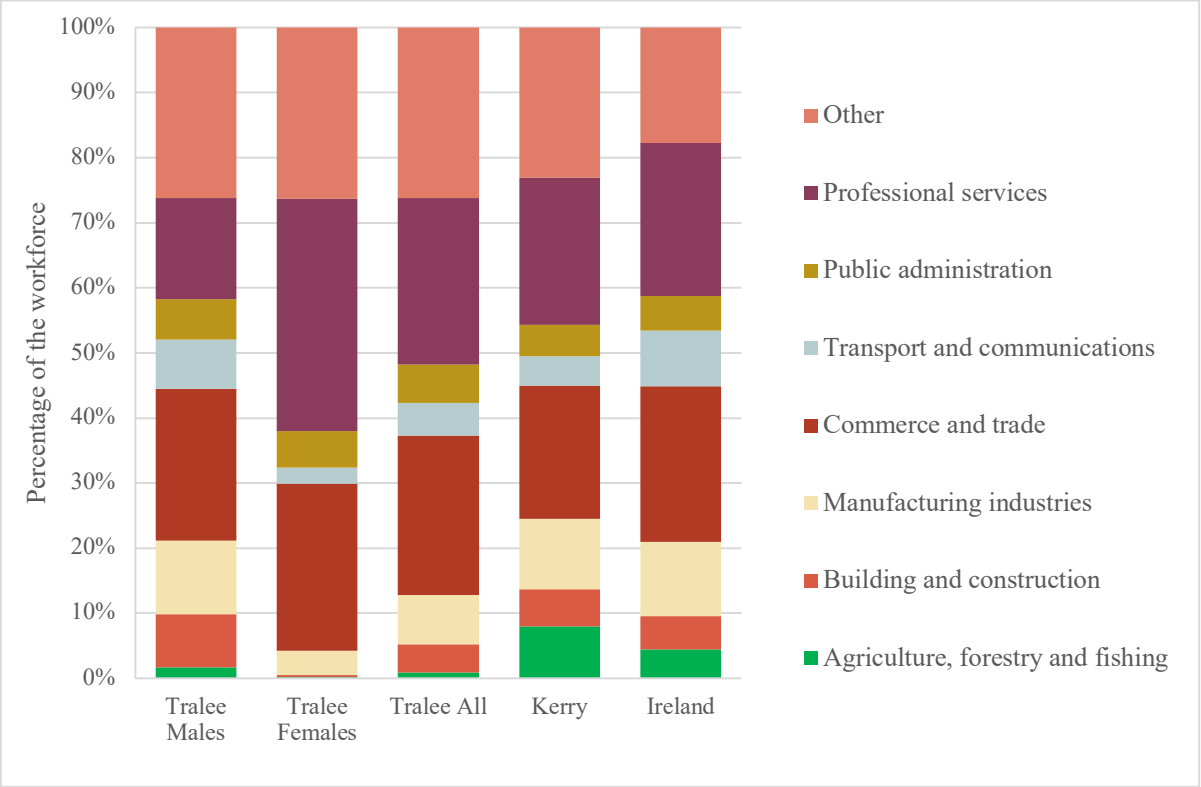

The Central Statistics Office data on household income (for 2016) reveal that the median gross household income in County Kerry was €37,339. The corresponding value for the State was €45,256. Kerry's value is the nineteenth highest (or thirteenth lowest) among the thirty-one local authorities in the State. The median gross household income in the Tralee Urban ED is among the lowest in the county at €23,021. This is reflective of the ED's older population. The value in the suburbs (Tralee Rural ED) is €37,148.

Travel to Work / Commuting

As is illustrated in figure 18, commuters in Tralee are twice as likely as their County Kerry counterparts are to use active travel (walking / cycling) to get to and from work. Over one-in-five (21%) of commuters walks or cycles to / from work. In Tralee, Kerry and Ireland, however, the private car remains the predominant mode of transport. People who reside in Tralee also have shorter travel-to-work times. Over half (57%) of journeys are completed in under fifteen minutes; this is twenty-two percentage points higher than is the case across Ireland as a whole, as shown in figure 19.

Among Tralee-based residents who are in the workforce (n=11,435), over two-thirds (68%) work in Tralee (in the EDs of Tralee Urban / Rural), 19% work elsewhere in County Kerry, while the remainder (13%) work outside the county. Travel to work (POWSCAR) data show that there are 17,729 jobs in Tralee. Thus, there are 1.55 jobs for every resident worker in the town. Therefore, as figure 20 shows, Tralee is a significant commuter destination.

Figure 63: Modes of travel to work, by those in the workforce[5], in Tralee, Kerry and Ireland, 2016

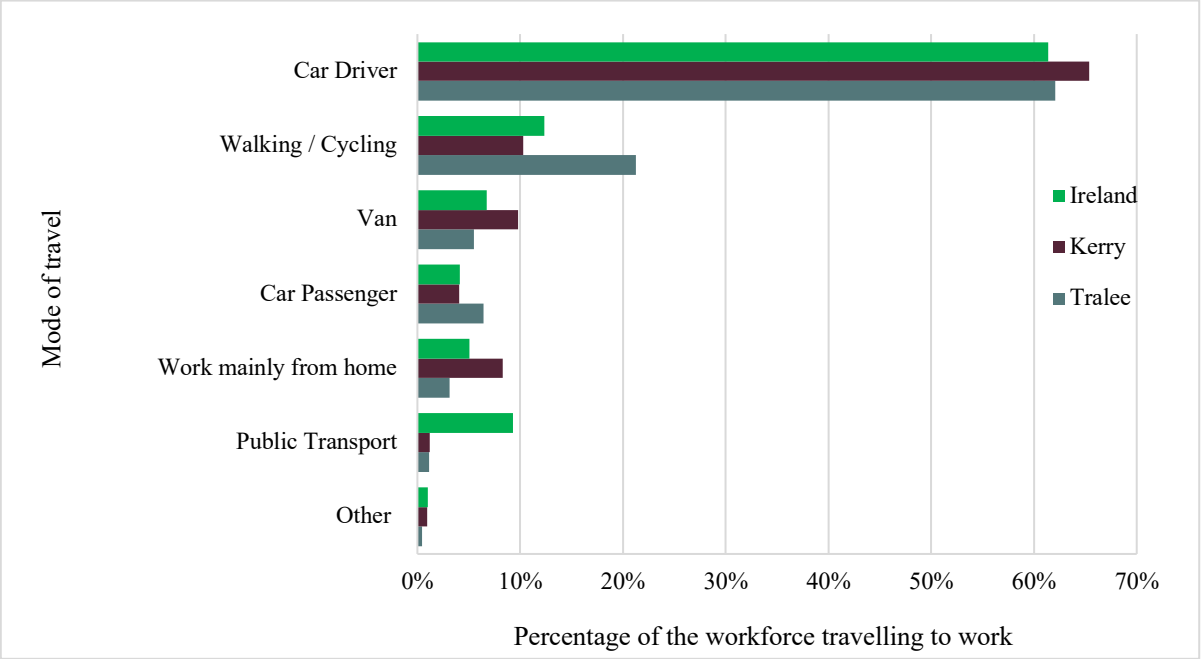

[5] Figures exclude homemakers.

Figure 64: Journey times to / from work in Tralee, Kerry and Ireland, 2016

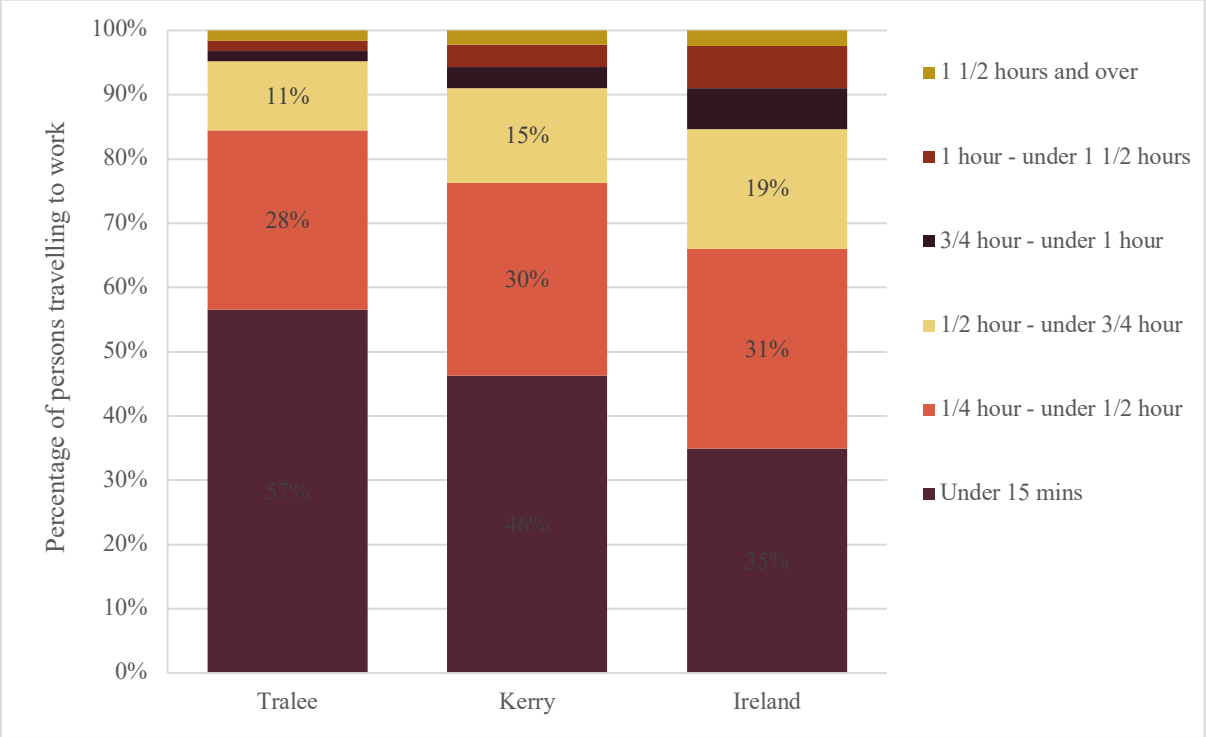

Figure 65: POWSCAR data showing the places of residence of people who work in Tralee

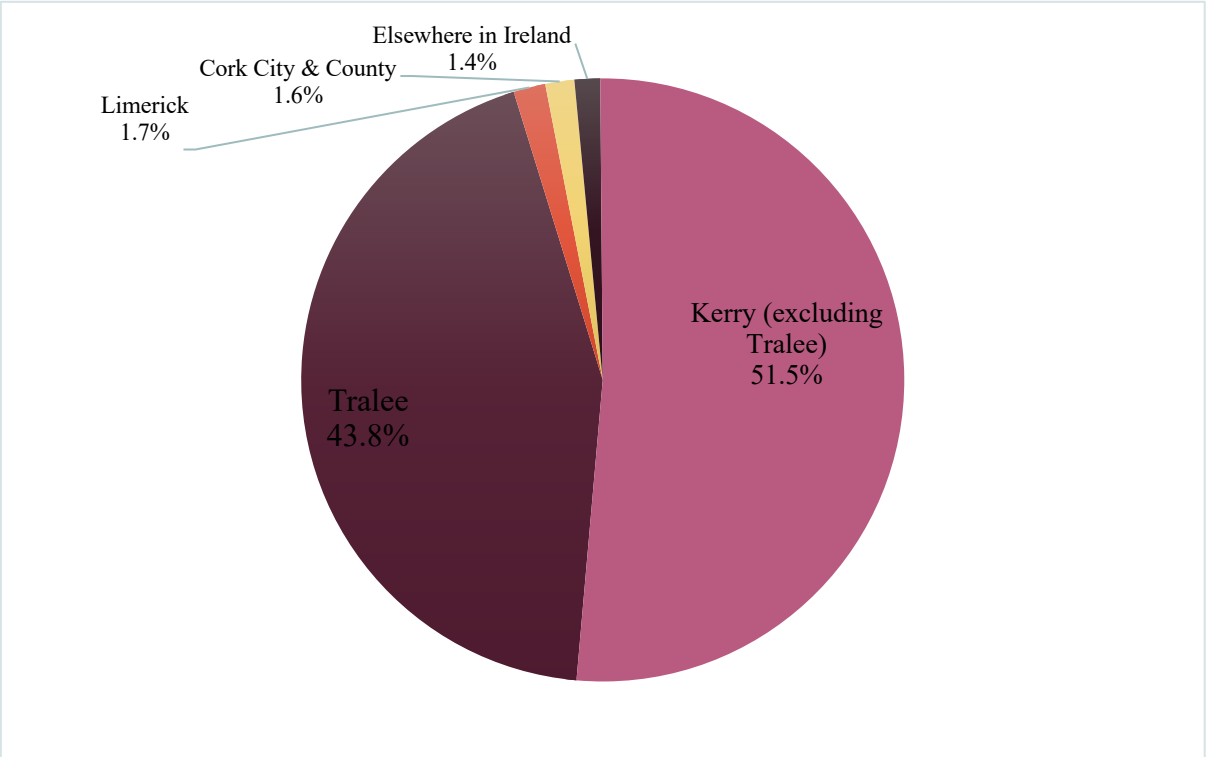

7. Education

Educational Attainment

As the following table (table 6) shows, people who reside in Tralee have a higher level of educational attainment than in County Kerry as a whole. Over four-in-ten persons who reside in Tralee stayed in education beyond nineteen years of age. The corresponding figure for County Kerry is four percentage points lower at 39%. This table shows the significance of gender as a determinant of educational attainment; in Tralee, males are twice as likely than are females to have left full-time education at aged sixteen or younger.

Table 6: Age at which full-time education ceased - percentage of persons in Tralee, Kerry and Ireland, 2016

	Age 16 or younger	**17 - 19 years**	**Over 19**
Tralee males	26%	34%	40%
Tralee females	13%	40%	47%
Tralee all	20%	37%	43%
County Kerry	27%	34%	39%
Ireland	25%	33%	42%

Figure 21 illustrates the highest level of educational attainment (based on persons aged 15+ who have completed full-time education). This shows that, relative to the State, Tralee and Kerry have slightly smaller proportions of persons with a third-level qualification, and a slightly larger proportion of persons with a technical or vocational qualification.

Figure 66: Highest level of educational attainment in Tralee (by gender), Kerry and Ireland, 2016, based on persons aged 15+ who have completed full-time education

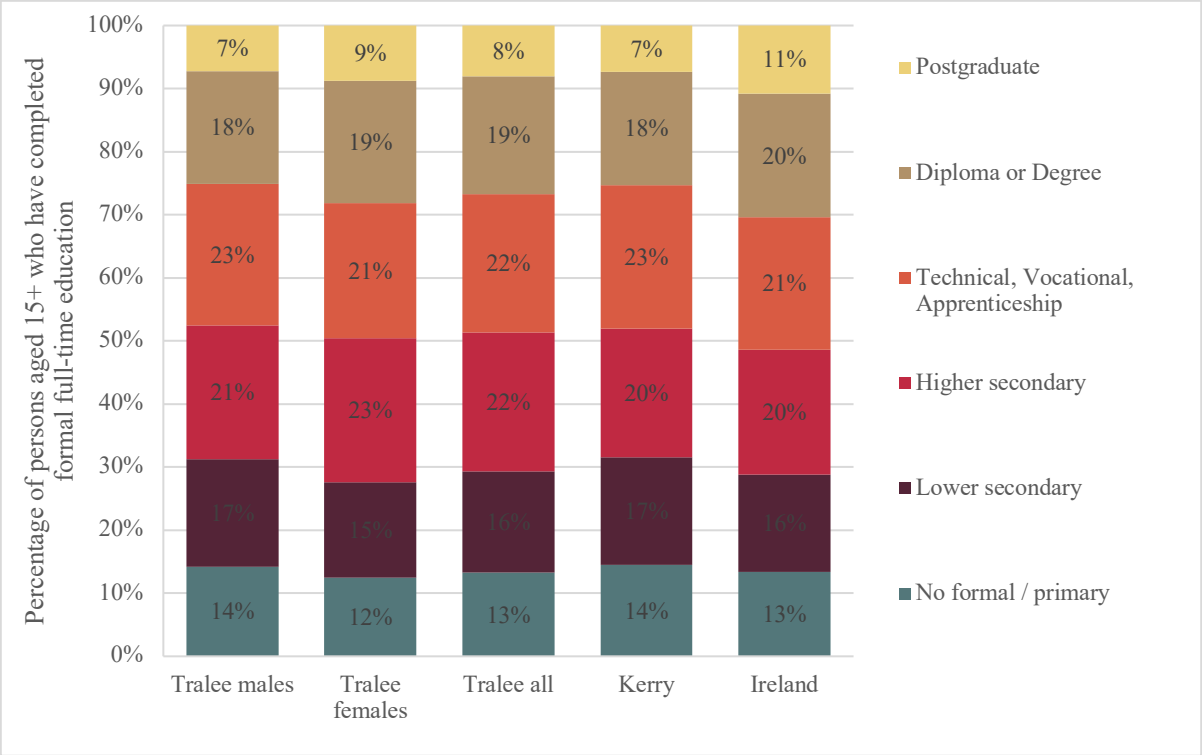

As figure 22 reveals, over a quarter (26.5%) of those with a professional qualification were educated in the social sciences, business and / or law. Almost one-in-five (18.3%) has a qualification in the field of health and / or welfare.

Figure 67: Number of persons, by qualification type, in Tralee, 2016[6]

[6] The bars represent whole numbers (number of persons). The values in percentages are of the total number of persons with a professional or third-level qualification.

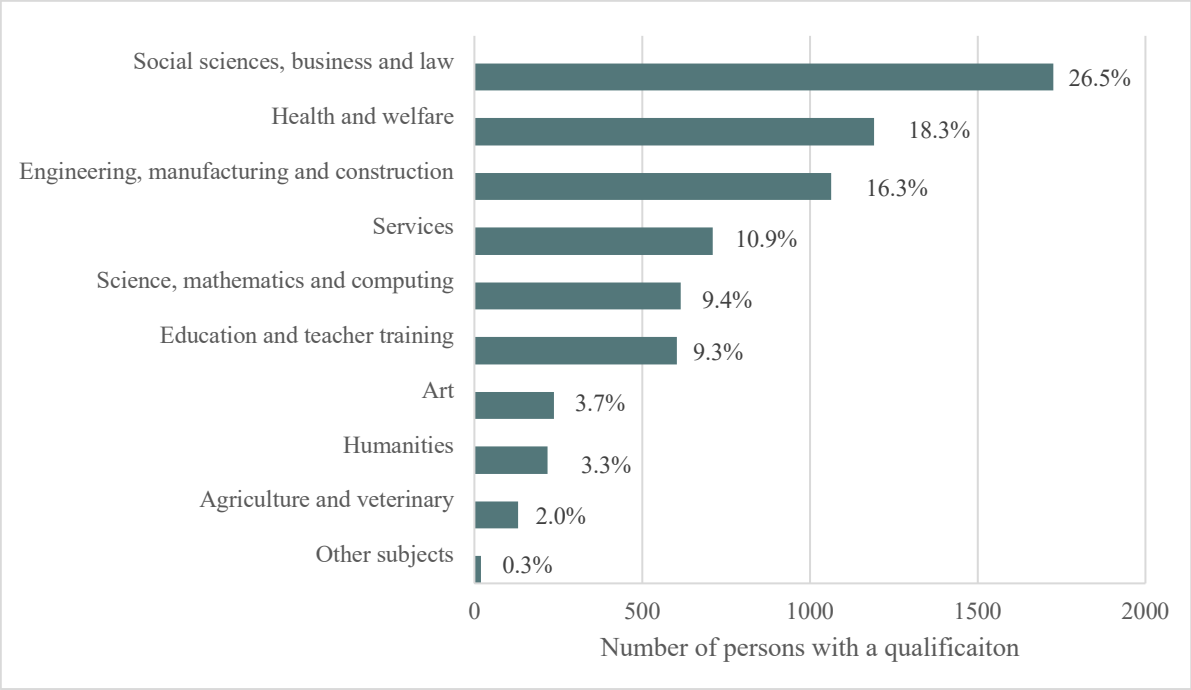

Education Provision

In Tralee, there are:

- 23 pre-schools;
- 9 primary schools; and
- 5 post primary schools.

There are pre-schools and primary schools just outside the periphery of the study area, e.g., in Blenerville and Farmer's Bridge.

Among the schools in Tralee, there is one Irish-medium primary school and one Irish-medium post-primary school. Annex 1 presents the locations of each school, and details in respect of enrolment and Irish-language offering.

8. Health and Social Inclusion

Health Status

The Census of Population returns show that, in Tralee, there are 3,646 persons with a self-declared disability. The majority of these are aged 65+, and most disabilities are associated with physical infirmity. Among those who have a disability, 47% are male and 53% are female.

There are 976 home-based carers, looking after relatives. Of these, the majority (60%) are female.

Self-declared health status is a useful proxy indicator for wellbeing. As the following table (table 7) shows, a smaller proportion of the resident population in Tralee declares their health status as 'very good' than is the case across County Kerry and Ireland, as a whole.

Table 7: Self-declared health status in Tralee, Kerry and Ireland, 2016

	Very good	**Good**	**Fair**	**Bad**	**Very bad**
Tralee	55%	33%	10%	1.9%	0.4%
Kerry	59%	31%	9%	1.3%	0.3%
Ireland	61%	29%	8%	1.4%	0.3%

The association between health status and socio-economic affluence/deprivation is evident at local level in Tralee. Of the 104 statistical small areas (SAs) in the town (including environs), 37 record scores of -10 or lower on the Pobal HP Index of Affluence and Deprivation. This implies that they are disadvantaged neighbourhoods. In two-thirds of these neighbourhoods, at least 15% of people declare their health status to be either 'fair', 'bad' or 'very bad'. Figure 23 shows this correlation using a scatterplot.

Figure 68: Relationship between self-declared health status and neighbourhood Pobal HP deprivation score in the most disadvantaged neighbourhoods in Tralee, 2016

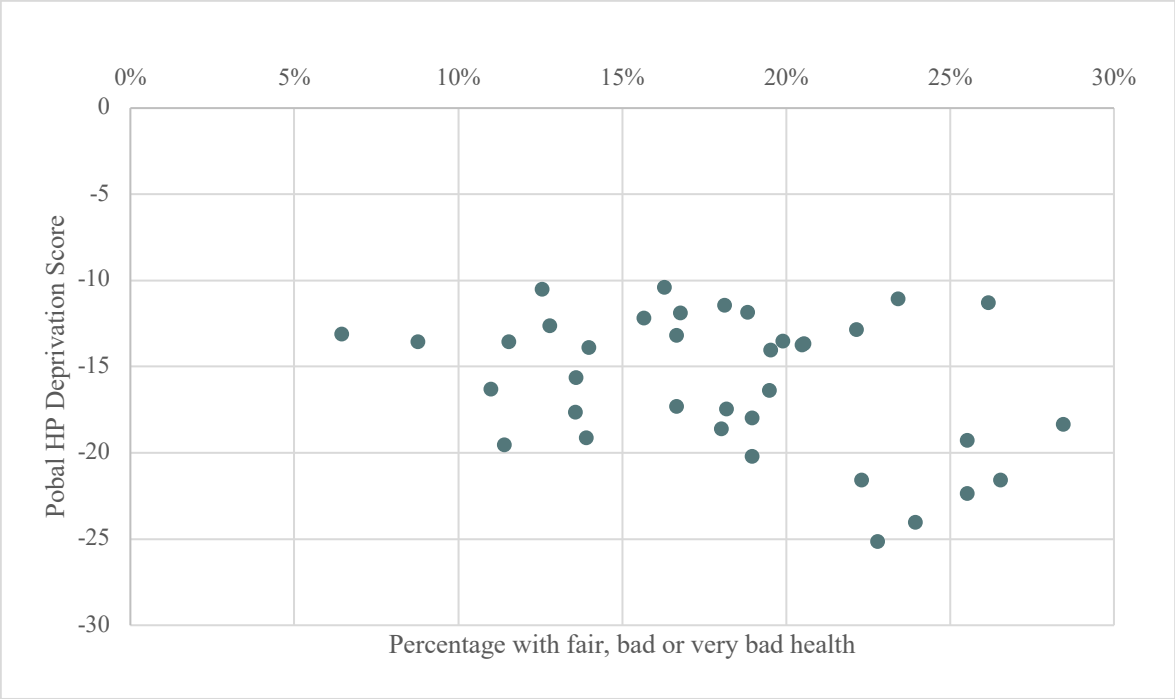

Social Exclusion

The following table (table 8) lists the neighbourhoods in Tralee that have scores of -10 or below on the Pobal HP index.

Table 8: Neighbourhoods in Tralee that are classified as 'disadvantaged' or 'very disadvantaged', 2016

Neighbourhoods	**HP Score**
Hawley Park, Mitchel's Crescent, Mitchel's Road (east)	-25.15
Connolly Park	-24.03
Stack's Villas, western side of Upper Rock Street and northern part of Balloonagh Close	-22.35
Connolly Park (eastern part) and Rockwell Close	-21.56
Tobar Naofa, Dean's Lane, Boherbee (south), Moyderwell (east)	-21.56
Balloonagh Estate, Mountain Close, Westcourt	-20.22
Shanakill/Killeen Road/Rahonane	-19.52
Hawley Park/Kevin Barry Villas	-19.29

Shanakill	-19.13
St Joseph's Estate	-18.59
Mitchel's Avenue/Mitchel's Road	-18.33
Cahill's Park/Michael O'Flynn Road	-17.96
Rae Street/Strand Street/Basin Road/O'Rahilly's Villas	-17.64
Cloonanorig	-17.46
Kevin Barry Villas/Mitchel's Avenue	-17.30
Ballyrickard Court / Caheranne	-16.36
St John's Park	-16.30
Clash West, Ogham Rian, Kilrain Gardens	-15.62
Marian Park	-14.04
Ballinorig	-13.75
Matt Talbot Road/ Pembroke SQ/Gas House Terrace	-13.65
Shanakill	-13.56
Kileen Area	-13.54
Roger Casement Avenue	-13.51
Old Golf Links/Lisdara	-13.20
Quill Street	-13.12
Kerins Park/The Kerries	-12.86
Gallowsfield	-12.63
Gort na Gréine, Rockwood Park	-12.19
Old Gallowsfield/ St Brendan's Park	-11.89

Mitchell's Avenue/Dean's Lane	-11.84
Knockmoyle	-11.45
Caherina/ St Anne's	-11.28
Lioscarrig Court, Pluckeen, Caherslee Road (south)	-11.08
Fountain Court	-10.52
Spa Road/Ballyrickard	-10.40

As the following table (table 8) shows, over 60% of Tralee's population resides in neighbourhoods that register negative scores on the Pobal HP Index.

Table 9: Population by area type on the Pobal HP Index, in Tralee, 2016

Label	**Range**	**No. People**	**% of the population**
Extremely disadvantaged	-30 or lower	136	0.6%
Very disadvantaged	-20 to -30	596	2.6%
Disadvantaged	-10 to -20	5,553	24.4%
Marginally below average	0 to -10	7,398	32.5%
Marginally above average	0 to 10	7,876	34.6%
Affluent	10 to 20	994	4.4%
Very affluent	20 to 30	226	1.0%
Extremely affluent	Over 30	0	0.0%

As note earlier (in Section 6) and as indicated by the geography presented in Table 9, disadvantage is more prevalent in the urban core than is the case in the suburbs. The data presented in the following tables further underscore this pattern. These show higher levels of dependency on pensions and social welfare payments and greater uptake of medical cards in the town relative to the suburbs.

Table 10: Proportion of households, in which a state pension provides most of the income

Location	**Percentage of households**
Tralee Urban ED	18.8
Tralee Rural ED	11.4
County Kerry	16.3
Ireland	12.9

Table 11: Proportion of households, in which working-age social welfare was majority of household income

Location	**Percentage of households**
Tralee Urban ED	33.9
Tralee Rural ED	21.8
County Kerry	15.4
Ireland	13.7

Table 12: Medical-card holders as a proportion of the population[7]

[7] State and County Kerry values are based on a median of EDs.

Location	Percentage of persons
Tralee Urban ED	59.5
Tralee Rural ED	44.8
County Kerry	34.1
Ireland	33.8

Annex 1 Education Provision

Map 3: Locations of pre-schools and primary schools in Tralee

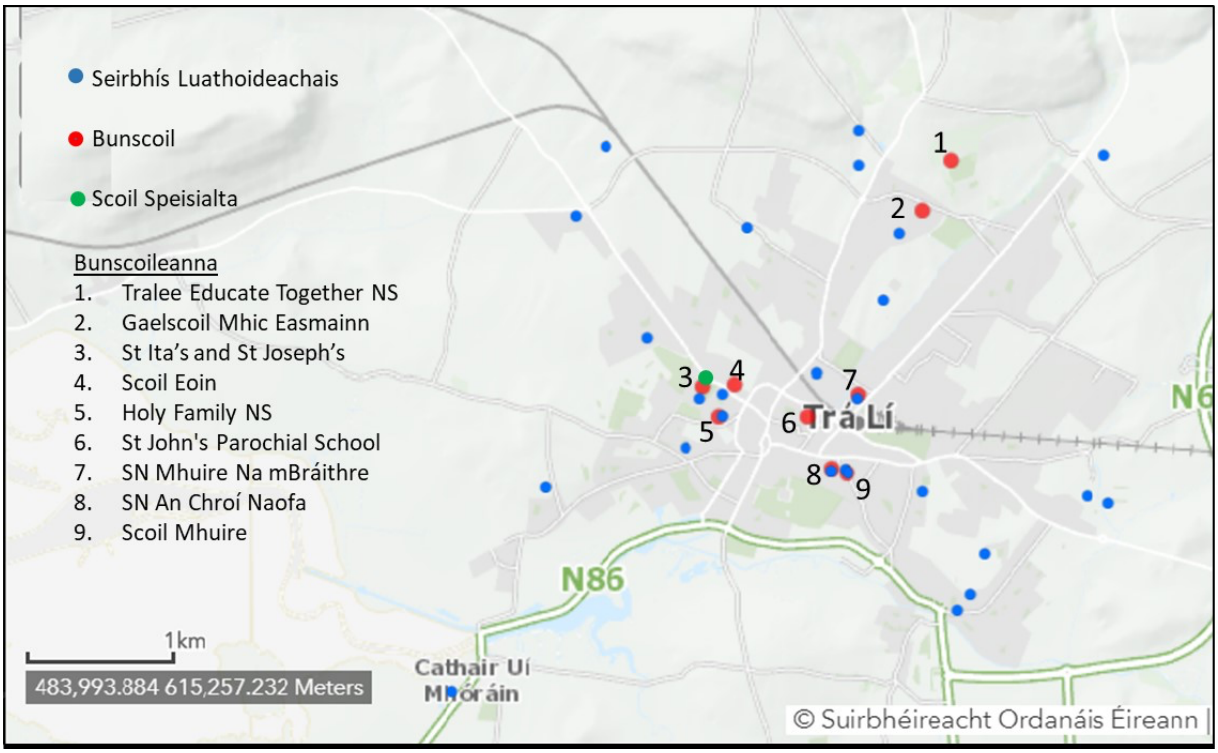

Data source: Department of Education and Skills (DES) (based on 2019/2020 school year)

Note: St Ita's and St Joseph's offers both primary and post primary education. The DES classifies it as a 'special school'.

Map 4: Locations of post-primary schools in Tralee

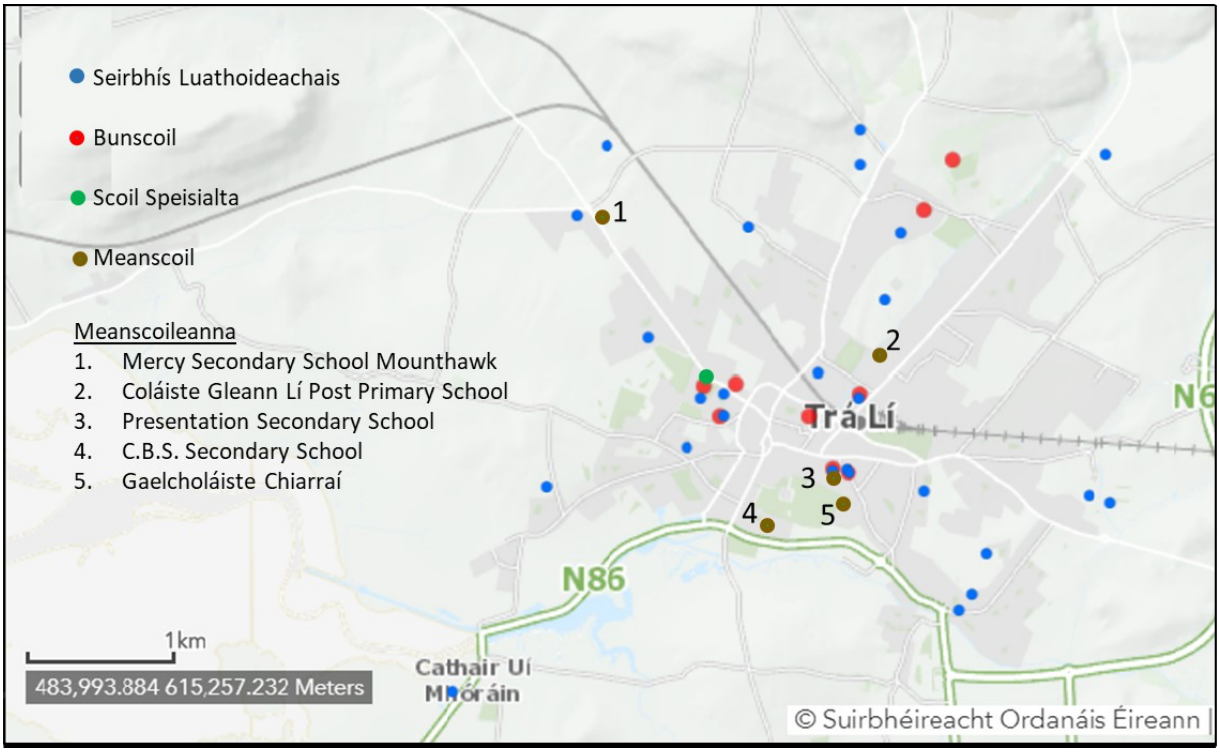

Data source: Department of Education and Skills (based on 2019/2020 school year)

School Details

Primary Schools

Roll Number	School Name	Address (Line 1)	Eircode	Email	Phone No.	Principal Name	DEIS (Y/N)	Irish Classification Description
13530D	Scoil Mhuire	Moyderwell	V92AE70	admin@moyderwellmercy.ie	0667124403	Moira Quinlan	Y	No subjects through Irish
13615L	Scoil Eoin	Balloonagh	V92Y653	balluamhnach@gmail.com	0667121375	Kieran O'Toole	N	No subjects through Irish
16871V	SN An Chroí Naofa	Castle Street Upper	V92X093	presprimarytralee@gmail.com	0667123314	John Hickey	Y	No subjects through Irish
18233W	St John's Parochial School	Ashe Street	V92EV50	jschool@eircom.net	0667128142	Aoife Benton	N	No subjects through Irish
18247K	SN Mhuire Na mBráithre	Clounalour	V92FD62	secretary@cbsprimarytralee.com	0667124029	Denis Coleman	N	No subjects through Irish
19536W	Holy Family	Balloonagh	V92R239	info@hfstralee.com	0667124161	Ed O'Brien	N	No subjects through Irish
19631Q	Gaelscoil Mhic Easmainn	RATH RONAIN	V92Y973	caituichonchuir@hotmail.com	0667121394	CAIT UI CHONCHUIR	N	All subjects through Irish
20158A	Tralee Educate Together NS	Collis Sandes House	V92PF5N	info@tralee-educate-together.com	0667180506	Mary Brosnan	Y	No subjects through Irish
19376D	St Ita's and St Joseph's	BALLOONAGH	V92F685	stita@eircom.net	0667125237	GRACE SHEEHAN	N	No subjects through Irish

Post-Primary Schools

Roll Number	Official School Name	Eircode	Phone	Email	Principal Name	DEIS (Y/N)	Post Primary School Type	School Gender	Pupil Attendance Type	Fee Paying School (Y/N)	Irish Classific Post Primary
68070E	Mercy Secondary School Mounthawk	V92A409	0667102550	admin@mercymounthawk.ie	MR. JOHN J O'ROARKE	N	Secondary	Mixed	Day	N	No subjects ta through Irish
70550H	Coláiste Gleann Lí Post Primary School	V92XR81	0667122552	office@gleannli.ie	Mr. Richard Lawlor	Y	Vocational	Mixed	Day	N	No subjects ta through Irish
61450C	Presentation Secondary School	V92AY91	0667122737	office@prestralee.ie	MS. MARY KENNELLY	N	Secondary	Girls	Day	N	No subjects ta through Irish
61440W	C.B.S. Secondary School	V92EA09	0667145824	info@thegreen.ie	MS. ANNE O'CALLAGHAN	N	Secondary	Boys	Day	N	No subjects ta through Irish
70560K	Gaelcholáiste Chiarraí	V92N763	0667121650	eolas@gcchiarrai.ie	Ruairí Ó Cinnéide	N	Vocational	Mixed	Day	N	All pupils taug all subjects through Irish

Aguisín 2

Eolas Cáilíochtúil ó na suirbhéanna

Suirbhé Teanga:

Ceist 1) Cá bhfuil tú i do chónaí?

An t-Eolas: - Deineadh na freagraí ar an gceist seo a rangú i gcúig chatagóir .i. 'Trá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar eile i gCiarraí' agus 'Eile' - Is iad seo a leanas na ceantair ar fad a luadh faoi na catagóirí sin maraon le líon na bhfreagróirí a d'fhreagair amhlaidh i ngach cás:
Trá Lí: 204
Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí: 40 Ard Fhearta: 11 Baile Mhic Eileagóid: 13 Mainistir ó dTorna: 9 Tóin an Bháin: 1 Lios an Iarla: 1 An Chill Dubh: 1 An Spá: 3 Baile Uí Dhoinnléibhe: 1
Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí: 64 Oileán Ciarraí: 7 Caisleán na Mainge: 4 Lios Tuathail: 7 Baile Uí Thaidhg: 3 Leic Snámha: 8 Caisleán Ghriaire: 3 Cnoc na gCaiseal: 2

Cill Flainn: 4
An Baile Dubh: 7
An Campa: 3
An Fhianait: 4
An Tóchar: 3
Lios an Phúca: 1
Na Foidhrí: 3
Cill Orglan: 2
Inse: 1
Cill Mhaoile: 1
Lios Treighe: 1

Ceantar eile i gCiarraí: 42

Baile an Fheirtéaraigh: 4
Cill Airne: 7
Maigh Mheáin: 2
Brosnach: 2
Daingean Uí Chúis: 3
Abhainn an Scáil: 3
Baile an Bhuinneánaigh: 2
An Ráth Mhór: 2
Cathair Saidhbhín: 3
Gníomh go Leith: 2
Baile an Sceilg: 1
Dubháth: 2
Béal Átha Longfoirt: 1
Lios Póil: 1
An Clochán: 1
'Ciarraí': 6

Lasmuigh de Chiarraí: 12

Baile Átha Cliath (ach as Ciarraí): 1
Corcaigh: 6
Baile an Mhuilinn: 1
An Rúis: 1
Sa Ghaeltacht: 1
Beanntraí: 1
Luimneach: 1

Freagra nach mbaineann le hábhar: 2

Ceist 6) Cén teanga a bhí in úsáid sa bhaile agus tú ag éirí aníos?

An t-Eolas:

- Is iad seo a leanas na teangacha/ meascán de theangacha a cuireadh san áireamh sa chatagóir 'Eile' i bhfigiúr 4 sa doiciméad 'Anailís ar shonraí suirbhé':

- Gaeilge agus Béarla: 1
- Laitvis: 1
- Spáinnis: 1
- Mandairínis, Béarla, Haicéis (canúint), teanga chomharthaíochtaí Mheiriceá, teanga chomharthaíochta na Malaeisia: 1
- Béarla agus Fraincis: 1
- Béarla agus teanga Afraiceach: 1
- Beangáilis: 1
- Béarla agus teanga chomharthaíochta na hÉireann: 1
- Níos mó Béarla ná Gaeilge go seacht mbliana d'aois agus Béarla amháin i ndiaidh sin: 1

Ceist 12) Cén teanga a bhíonn in úsáid agat sa bhaile?

An t-Eolas:

- Is iad seo a leanas na teangacha/ meascán de theangacha a cuireadh san áireamh sa chatagóir 'Eile' i bhfigiúr 11 sa doiciméad 'Anailís ar shonraí suirbhé':

- Béarla, Latvais, Spáinnis: 1

- Rúisis agus beagán Gaeilge agus Béarla: 1

- Polainnis: 1
- Teanga chomharthaíochta na hÉireann agus Béarla: 1
- Mandairínis: 1
- Rúisis agus Béarla: 1
- Beangláis: 1
- Rúisis: 1
- Spáinnis: 1
- Leath agus leath [Gaeilge agus Béarla]: 1
- Béarla le beagán Polainnise: 1

Ceist 21) Sonraigh an grúpa(í) le do thoil [Ceist leantach ar cheist 20) An bhfuil tú eolach ar na grúpaí Gaeilge atá ag feidhmiú i do cheantar?]

An t-Eolas:

- Bhí 12 freagra ar an gceist seo a cuireadh san áireamh sa chatagóir 'Eile' .i. freagraí a thug freagróir amháin nó beirt ar an gceist. Is iad seo a leanas na freagraí sin:

- Comhchoiste Ghaeltacht Uíbh Ráthaigh x 2
- Dánscoil Shliabh Luachra, grúpa tuismitheoirí le gaeilge
- Club óige
- Fóram Gaeilge Chiarraí
- Siamsa Tíre

- Gaelinn
- GCC
- Gaelcholaiste Chiarrai
- Oifig na Gaeilge CCC
- Cruinnithe Gaeilge ag CCC
- Gaelscoil

Ceist 24) Tabhair sonraí le do thoil [Ceist leantach ar Cheist 23) 'An raibh tú riamh ag imeacht Gaeilge i do cheantar?']

An t-Eolas:

- Fuarthas cúig fhreagra déag 'eile' ar an gceist seo, maraon leis na freagraí a cuireadh san áireamh i bhfigiúr 14 sa doiciméad 'Anailís ar shonraí suirbhé'. Freagraí is ea iad seo thíos a thug freagróirí aonaracha ar an gceist agus nár bhain leis na catagóirí eile:

- Glór na ngael uair sa mí
- Tional m&s gaeilge, infants contact me gaeilge
- Cruinniu cig
- Work had a gaelge day which was I a hotel and was very good
- feachtas Sinn Féin
- CÉILE
- Oireachtas na Gaeilge agus Comórtas Peile na Gaeltachta
- Féile Teanga i Mainistir na Féile
- music classes through irish, irish youth club, irish debating youth group
- Lansail an phlean le Seán Kyne.
- Éigse Chiarraí Aifreann
- maidin chaife, oíche scéalaíochta srl.

- Slógadh

- Speed dating as Gaeilge, Scannáin as Gaeilge
- Cumann na bhFiann

Ceist 25) An mbeadh suim agat in aon chuid de na himeachtaí seo a leanas?

An t-Eolas:

- Seachas na roghanna a tugadh do na freagróirí mar fhreagra ar an gceist seo, fuarthas 18 moladh eile d'imeachtaí Gaeilge go mbeadh suim ag daoine iontu:

- irish language choir, tapas and irish, emailing in irish, irish whatsapp group

- Activities, suiloid in San Choill ,the Canal ,wetlands etc

- Teg scrudu

- Night Classes

- Rambling House

- Stand up trí Ghaelainn, scannáin Ghaelainne

- Ranganna mar níl aon ranganna ar fáil i dTrá Lí anois

- Ranganna béaloideas agus stair chorca dhuibhne

- Aon rud go theaghlaigh - deacair páiste a thógáil go dátheangach agus gan a bheith mar chuid de phobal na teanga

- Art or dance through Irish, where beginners are catered for

- Old Irish traditions and folklore

- Any of the above was at a low level or beginner level. My experiences have been very (not intentionally) intimidating.

- Céilí for all ages

- I'm not confident enough, I'd only b comfortable in a beginners class

- Yes a start from scratch basic, basic Irish learning group for people like me who have zero Irish

- Music, Picnic, Pop Up & Social Night appeal to me but my Irish would need to be at a much better level
- I would ideally start with Irish classes before attempting any of above
- Conversational Irish for Teens

Ceist 26) An mbeadh suim agat in aon chuid de na cúrsaí nó seirbhísí seo a leanas?

An t-Eolas:

- Seachas na roghanna a tugadh do na freagróirí mar fhreagra ar an gceist seo, fuarthas 4 mholadh eile do chúrsaí/ sheirbhísí Gaeilge go mbeadh suim ag daoine iontu:

- Cúrsaí tríú leibhéil trí Ghaelainn nach fén nGaelainn féin iad
- Club dramaiochta nó téatar trí ghaeilge, club leabhair, club chun scileanna nua a fhoghlaim trí mheán na gaeilge
- Study Clicks type service available in Irish medium for Gaelcholaiste students
- Conversational Irish for teens as irish in schools is learning everything off word for word especially essays

Suirbhé don Óige/ Scoláirí

Ceist 1) Cá bhfuil tú i do chónaí? (Scríobh ainm an bhaile)

An t-Eolas:

- Deineadh na freagraí ar an gceist seo a rangú i gcúig chatagóir .i. 'Trá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar eile i gCiarraí' agus 'Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí'

- Is iad seo a leanas na ceantair ar fad a luadh faoi na catagóirí sin maraon le líon na bhfreagróirí a d'fhreagair amhlaidh i ngach cás:

Trá Lí: 134

Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí: 56

Ard Fhearta: 14
Baile Mhic Eileagóid: 23
Mainistir ó dTorna: 8
Droichead Farmer: 3
Cathair Uí Mhóráin: 3
An Spá: 2
An Bheannach: 1
Lios Teilice Thuaidh: 1
An Dún: 1

Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí: 73

Caisleán Ghriaire: 12
Lios Tuathail: 3
Leic Snámha: 8
Cill Flainn: 9
An Campa: 6
Cill Mhaoile: 4
Bearrúin: 3
Oileán Chiarraí: 11
Baile Uí Thaidhg: 4
An Sráidbhaile: 1
An Fhianait: 5
Na Foidhrí: 3
An Baile Dubh: 1
Corra: 1
Cill Fhionnúrach: 1
Cordal: 1

Ceantar eile i gCiarraí: 12

Abhainn an Scáil: 4
Cnoc an Iúir: 1
'Ciarraí': 4
Baile na nGall: 1
Maigh Mheáin: 1
Eas Daoi: 1

Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí: 10

An Cam: 6
Baile Uí Shíoda: 1
Mainistir na Féile: 1
Corcaigh: 2

Ceist 2) Cad as tú ó dhúchas?

An t-Eolas:

- Deineadh na freagraí ar an gceist seo a rangú in ocht gcatagóir .i. 'Trá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar/ sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 gciliméadar ó Thrá Lí', 'Ceantar eile i gCiarraí', 'Éirinn', 'Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí', 'Éirinn agus tír eile' agus 'Lasmuigh d'Éirinn'

- Is iad seo a leanas na ceantair ar fad a luadh faoi na catagóirí sin maraon le líon na bhfreagróirí a d'fhreagair amhlaidh i ngach cás:

Trá Lí: 118

Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 10 gciliméadar ó Thrá Lí: 29

Ard Fhearta: 5
Baile Mhic Eileagóid: 18
Mainistir ó dTorna: 3
An Spá: 1
Cathair Uí Mhóráin: 1
Lios Teilice Thuaidh: 1

Ceantar/ Sráidbhaile/ baile suite ≤ 30 ciliméadar ó Thrá Lí: 46

An Baile Dubh: 1
Leic Snámha: 7
Cill Flainn: 2
An Campa: 3
An Fhianait: 6
Oileán Ciarraí: 6
Baile Uí Thaidhg: 2
Bearrúin: 2
Lios Tuathail: 3

Caisleán Ghriaire: 8 Cill Mhaoile: 2 Corra: 1 Na Foidhrí: 1 Cill Fhionnúrach: 1 An Sráidbhaile: 1
Ceantar eile i gCiarraí: 22 ‘Ciarraí’: 17 Eas Daoi: 1 Abhainn an Scáil: 4
Éirinn: 27
Ceantar eile in Éirinn, lasmuigh de Chiarraí: 13 Baile Átha Cliath: 2 Luimneach: 2 Corcaigh: 6 An Clár: 2 An Cam: 1
Éirinn agus tír eile: 3 Éirinn/ Sasana: 1 Éirinn/ An Chóiré: 1 Éirinn/ An tSlóvaic: 1
Lasmuigh d’Éirinn: 27 An Pholainn: 9 Sasana: 1 Poblacht na Seice: 1 An Ísiltír: 2 Meiriceá: 4 An Chróit: 1 An Ghearmáin/ An Aifric: 1 An Phacastáin: 2 An Laitvia: 3 An Astráil: 2 An Bhreatain Bheag: 1

Ceist 10) Le seachtain anuas, cé chomh minic is a labhair tú Gaeilge taobh amuigh den scoil? (le gaolta, cairde, siopadóirí, srl.)

An t-Eolas:

- Fuarthas seacht bhfreagra 'eile' ar an gceist seo, lasmuigh de na catagóirí a tugadh mar rogha:

- Labhair mé Polainnis den chuid is mó
- Béarla, Cóiréis
- Polainnis den chuid is mó
- Urdúis agus Puinseáibis le gaolta agus teaghlach
- Urdúis agus Béarla
- Béarla agus Seicis
- Polainnis sa bhaile agus ag caint le mo theaghlach agus Béarla amháin lasmuigh den bhaile

Ceist 13) Déan liosta de na caithimh aimsire atá agat agus cabair cén teanga a labhraíonn tú agus tú á ndéanamh (m.sh. peil- Gaeilge, club óige- Béarla, amhránaíocht- Gaeilge, srl.)

An t-Eolas:

- Féach thíos briseadh síos iomlán na dteangacha agus na caithimh aimsire a luadh mar fhreagra ar an gceist seo

Béarla (Iomlán: 457)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Peil (75)

Béarla ar fad (30)

Club Óige (28)

Ceol (24)

Cispheil (20)

Rince (19)

Marcaíocht capaill (19)

Snámh (18)

Camógaíocht (17)

Amhránaíocht (17)

Léamh (15)

Sacar (14)

Cluichí ríomhaire (13)

Aclaíocht (11)

Drámaíocht (10)

Iomáint (10)

Scoil stáitsíochta (9)

Ealaíon (8)

Badmantan (8)

Rince Gaelach (7)

Rith (6)

Rugbaí (6)

Líníocht (5)

Dornálaíocht (4)

Éisteacht le ceol (4)

Ag caint le mo chairde (4)

Ceacht pianó (3)

Féachaint ar Netflix (3)

Tae kwon do (3)

Spórt (3)

Galf (3)

Scríobh (3)

Imeachtaí sóisialta (3)

Gleacaíocht (3)

Siúlóidí (2)

Spikeball (2)

Féachaint ar an teilifís (2)

Rothaíocht (2)

Bácáil (2)

Leadóg (2)

Féachaint ar scannáin (2)

Fidil (1)

Beochan (1)

Grianghrafadóireacht (1)

Ceardaíocht (1)

Eagarthóireacht (1)

Eitpheil (1)

Filíocht (1)

Siopadóireacht (1)

Tonnmharcaíocht (1)

Iascaireacht (1)

Feirmeoireacht (1)

Garraíodóireacht (1)

Cócaireacht (1)

Rámhaíocht (1)

Lúthchleasaíocht (1)

Cluichí cártaí (1)

Siamsa Tíre (1)

Ióga (1)

Féachaint ar an Nuacht (1)

An Chrois Dhearg (1)

Oibriú go deonach (1)

Béarla is mó (Iomlán: 15)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Amhránaíocht- Béarla den chuid is mó, uaireanta Gaeilge (3)

Léamh- Béarla de ghnáth (3)

Banóglaigh- uaireanta Gaeilge ach Béarla den chuid is mó (1)

Scoil stáitsíochta- Béarla, uaireanta Gaeilge (1)

Rince Gaelach- Béarla, cúpla focal Gaeilge (1)

Ceol traidisiúnta- Béarla is mó (1)
Ceol- Béarla, Gaeilge go hannamh (1)

Béarla go príomha ag cumann rámhaíochta Thrá Lí (1)

Club Óige- Gaeilge uaireanta ach Béarla den chuid is mó (1)

Siamsa- beagán Gaeilge (1)

Sacar- níos mó Béarla ach cúpla abairt Gaeilge (1)

Gaeilge (Iomlán: 47)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Peil (9)

Amhránaíocht (9)

Ceol (4)

Iománaíocht (3)

Sacar (3)

Ceacht giotáir (2)

Scríobh (2)

Léamh (2)

Cispheil (2)

Badmantan (1)

Féachaint ar an Nuacht (1)

Rothaíocht (1)

Rith (1)

Snámh (1)

Filíocht (1)
Ealaíon (1)

Éisteacht le ceol (1) Rince Gaelach (1) Camógaíocht (1) Rugbaí (1) Club Óige (1)
Sínis (Iomlán: 7) **Caitheamh Aimsire agus Uimhir** Léamh (1) Beochan (1) Grianghrafadóireacht (1) Cluichí ríomhaire (1) Amhránaíocht (1) Ceardaíocht (1) Eagarthóireacht (1)
Fraincis (Iomlán: 2) **Caitheamh Aimsire agus Uimhir** Leadóg (1) Filíocht (1)
Polainnis (Iomlán: 1) **Caitheamh Aimsire agus Uimhir** Tae kwon do (1)

Rúisis (Iomlán: 1)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Ceol (1)

Cóiréis (Iomlán: 1)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Ceol (1)

Tagálaigis (Iomlán: 1)

Caitheamh Aimsire agus Uimhir

Amhránaíocht (1)

Ceist 17) Is leatsa an imirt anois! An bhfuil aon rudaí speisialta a chabhródh leat do chuid Gaeilge a úsáid? Smaoinigh go maith air seo agus scríobh síos na smaointe a thagann chugat

An t-Eolas:

- Tugadh 39 moladh maidir le rudaí a chabhródh leis na freagróirí a gcuid Gaeilge a úsáid:

- Have a get together with all the students and like a party and have them all 2 rows of people and each person will have a conversation for 2 minutes and then move onto the next person
- Níl a fhios agam. Béidir níos mó rudaí tríd labhairt Gaeilge.
- Clár mhalartaithe le daltaí eile ón na gaeilscoileanna eile agus céilí leis na gaeilscoileanna eile
- If we were to have teachers interested in the subject and have it implemented at an earlier age were it would be seachtain na gaeilge in primary school and to explain Irish clearer. In primary school it was rushed through and not properly explained. I feel if we were able to implement it into regular lives easy like teaching English it would be easier.
- Reading Irish stories with no one explaining it, then figuring it out for myself

- Make classes more fun with Irish songs
- Maybe have an Irish week when we all speak Irish and no English allowed
- More emphasis on speaking Irish and conversational Irish. Less focus on academic applications like poetry, stories and letters
- Having extra Irish classes might help
- I'd speak Irish if id do/join any Irish events
- If I had more confidence then it would help a lot
- to be able to write sentcenes proparly and to make sense
- No home work just studying the words in school
- Football through Irish
- U can set a task for the class by saying find 6 things in your house that u would normally say in Irish to your parents or friends.
- irish clubs
- Probably writing a letter to students from an Irish speaking school in Irish
- Sa nios mo amachtai
- An Irish dictionary
- Classes online
- Other people speaking irish best way to maintain your Irish is having g conversation in irish to people so if more people spoke Irish not only would it benefit me but it would benefit everyone
- probably recap vocals
- School trips to the Gaeltachts in Ireland eg Dingle, the Connemara etc
- Sport as gaeilge
- ceapaimse go mbeadh sé cabhrach má raibh deis agam bualadh le déagóirí eile ó gaelscoileanna eile i mo cheantar tríd an scoil mar chuirfidh sé feabhas ar mo chuid gaeilge agus bheadh taobh sóisíalta don fhoghlaim freisin.
- Léigh leabhair as gaeilge agus labhairt me daoine as gaeilge
- Ag dul ar truas suas go dtí an Gaeltacht

- Má raibh níos mó daoine ag leabhairt é sa ceantar
- Tráth na gCéisteanna
- Tráth na gCéist
- I don't really know I guess more opportunities would be good but then again not everyone would. Be interested in said opportunities
- Má labhair gach éinne timpeall mo cheantar
- I rith Seachtain na Gaeilge
- ag dul go dtí an gealtacht i rith an tsamradh
- online games
- I rith Seachtain na Gaeilge
- If sports were taught Irish 1 a month
- Sport as gaeilge
- Bhuel i mo thuarim béidir má bhí Gaeilge ag mo chairde taobh amuigh den scoil

<u>Suirbhé do Ghnólachtaí</u>:

Ceist 6) b Más maith leat tuilleadh sonraí a fháil maidir leis an tacaíocht agus an maoiniú atá ar fáil, tabhair do shonraí teagmhála le do thoil [Ceist leantach ar Cheist 6) a 'An bhfuil a fhios agat faoin tacaíocht agus maoiniú atá ar fáil ag Foras na Gaeilge atá ag úsáid Gaeilge agus Béarla']

An t-Eolas:

- Thug 11 duine a gcuid sonraí teagmhála ionas go bhfaighfí eolas maidir leis na tacaíochtaí agus an maoiniú atá ar fáil ag Foras na Gaeilge.

<u>Suirbhé Eagraíochtaí Pobail</u>:

Ceist 13) Cad a chabhródh leat níos mó Gaeilge a tharraingt isteach in obair/ i saol laethúil na heagraíochta srl.?

An t-Eolas:

- Fuarthas moltaí ó cheithre as an gcúig eagraíocht:

- *Training for staff, recruitment of staff with fluent Irish* (Bord Oideachais agus Oiliúna Chiarraí)

- *Families are supported through Irish if and when it is appropriate* (CYPSC Ciarraí)

- *Additional resources internally within the organisation to promote and teach the language* (NEWKD)

- *Additional training, however time constraints and other urgent requirements may result in scheduling difficulties* (An Garda Síochána- ceantar Thrá Lí)

- Comhairle Contae Chiarraí- níor tugadh freagra